ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ
ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು
ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಸಂಶೋಧಕರು :
ಪ್ರಕಾಶ ಬಳ್ಳಾರಿ ಎಂ.ಎ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು :
ಡಾ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ದಿಗ್ಗಂಗಿಕರ
ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ - 583 276

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಜಾನಪದ ವಿಭಾಗ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ನಿಕಾಯ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ - ಹಂಪಿ

ನ್ಯೂ ಮುಬಾರಕ್ ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಕೊಪ್ಪಳ. 9902131934

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು - ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ

ಸಂಶೋಧಕರು :

ಪ್ರಕಾಶ ಬಳ್ಳಾರಿ

ಎಂ.ಎ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು :

ಡಾ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ದಿಗ್ಸಂಗಿಕರ

ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ - ೫೮೩ ೨೭೬

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಜಾನಪದ ವಿಭಾಗ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ನಿಕಾಯ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ - ಹಂಪಿ

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ

'ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು - ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನ ಕಿರುಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಜಾನಪದ ವಿಭಾಗದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ದಿಗ್ಸಂಗಿಕರ್ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡು ೨೦೦೬-೨೦೦೭ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಜಾನಪದ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕಿರು ಪ್ರಬಂಧದ ವಿಷಯ ಅಥವಾ ಇದರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವು ಈ ಮೊದಲು ಬೇರಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಲೀ, ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಡಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಈ ಮೂಲಕ ಘೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

30-07-07

ಪ್ರಕಾಶ ಬಳ್ಳಾರಿ
ಎಂ.ಎ.

ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ಹಂಪಿ
ದಿನಾಂಕ :

ಘೋಷಣಾಪತ್ರ

ಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶ ಬಳ್ಳಾರಿ ಇವರು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ **‘ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು - ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ’** ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ ೨೦೦೬-೨೦೦೭ ನೆಯ ಸಾಲಿಗಾಗಿ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದು, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ, ಜಾನಪದ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸುತ್ತ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಇಡಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಅಂಶಗಳು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ ಎಂದು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ಹಂಪಿ

ದಿನಾಂಕ :

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ದಿಗ್ಗಂಗಿಕರ್
ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧ :
ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ :

ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದರೆ ನೆನಪಾಗುವುದು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆ. ೧೪ ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಕೊಪ್ಪಳವು ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಾಜರುಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಭಾರತ ದೇಶ ೧೯೪೭ ಅಗಷ್ಟ ೧೫ ರಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದರೂ, ಹೈ.ಕ. ಭಾಗ ೧೩ ತಿಂಗಳು ನಂತರದಲ್ಲಿ (೧೭-೦೯-೧೯೪೮) ನಿಜಾಮಶಾಹಿಯ ಕಪಿಮುಷ್ಠಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡಿತು. ಸುಮಾರು, ಆರು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅರಸರುಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕೊಪ್ಪಳ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಒಂದು ಭದ್ರಕೋಟೆಯಂತಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ, ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ''ಹಾಗೆಯೇ ಹೈದರಾಬಾದ್-ಕರ್ನಾಟಕವು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ೦೩-೦೪-೧೩೪೭ ರಲ್ಲಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ನಂತರ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ವಿಪರೀತ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಜನರ ಅರಿವಿನಿಂದ ದೂರ ಸರಿದವು''.[೧] ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಆಳ್ವಿಕೆ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ, ಹಲವಾರು ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆಯಾದರೂ, ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ, ಉರ್ದು ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ನೋಡಿದಾಗ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ, ಪರಿಣಾಮ ಆಗಿರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ.

ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ದಂಡೆಯವರು ಈ ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ''ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸುಮಾರು ೫೦೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ದೇಶ''.[೨] ಆ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾತೃ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ, ತನ್ನತನವನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಒದಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿನ ಜನಪದ ಭಾಷೆಯೇ ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಫಿನ್ನಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು, ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡಲು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಇಂತಹದೇ ಆದ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಶೋಧನೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು, ಮಾತೃಭಾಷೆಯ, ಮಾತೃಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವ ಏನೆಂಬುದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಹೈದರಾಬಾದ್-ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಇತಿಹಾಸವೂ ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದೇನಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸುಮಾರು ೬೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಅನ್ಯಭಾಷೆಗಳ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲಿನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡದ ತಿರುಳು ಇರುವ ನಾಡೆಂದು ಈ ಭಾಗದ ಕೊಪ್ಪಳ, ರಾಯಚೂರು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಯ

---

೧. ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ದಂಡೆ - ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ (೬೨ ನೆಯ ಅ.ಭಾ.ಕ.ಸಾ. ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ) ಅಧ್ಯಾಯ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೧೫

೨. ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ದಂಡೆ - ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ (೬೨ ನೆಯ ಅ.ಭಾ.ಕ.ಸಾ. ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ) ಅಧ್ಯಾಯ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೧೫

ಉಳಿವೂ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದಲೇ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಇದೇ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಲಾವಣಿ, ಗೀಗಿ ಹಾಡುಗಳು, ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳು, ಭುಲಾಯಿ ಹಾಡುಗಳು ಮುಂತಾದವು ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಿಜಾಮನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದು, ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎನ್ನುವದು ನಿಜ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವೂ ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಮೋಚನಾ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ, ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಎರಡು ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ಸ್ಥಳ ಮುಸ್ಲಿಮ್‌ರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ನಾನಾ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಉರ್ದು ಲಿಪಿಗಳಿವೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳಿವೆ. ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆಯ ಆಕಾರದ ಕಮಾನುಗಳಿವೆ, ಗೋರಿಗಳಿವೆ, ದರಗಾಗಳಿವೆ, ಮಸೀದಿಗಳಿವೆ, ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಶಾಲೆಗಳಾದ ಮದರಸಾಗಳಿವೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಿಜಾಮನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಹೈ.ಕ. ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಮಾದರಿಯ 'ಗಜಲ್' ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಉರ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ರಿವಾಯತ್ (ಮೊಹರಂ) ಪದಗಳೂ ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ.

ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಛಾಯೆ ಮೂಡಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ''ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಷ್ಟೋ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮರಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭುಲಾಯಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು 'ಚಪ್ಪಳಗಿ ಹಾಡು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಇವನ್ನು ಹಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ''.[೩]

ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ 'ಮೊಹರಂ' ಹಬ್ಬವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲರೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂ - ಮುಸಲ್ಮಾನರೆಂಬ ಭೇದ-ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ನಾವು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇದು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಆಚರಣೆಯಾದರೂ, ಹಾಡುಗಳು ಕೇವಲ ಏಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಏಕ ಜಾತಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರದೆ

---

೩. ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ದಂಡೆ - ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ (೬೨ ನೆಯ ಅ.ಭಾ.ಕ.ಸಾ. ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ)
ಅಧ್ಯಾಯ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೧೮

ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಕಥಾವಸ್ತುವುಳ್ಳ, ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳುಳ್ಳ, ಹಿಂದೂ ಪೌರಾಣಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳ ಕಥಾ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ಹಾಡುಗಳು ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿವೆ. ''ಇವು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಶಿವ, ಶಂಕರ ಭವಸಾಗರ, ಮಹಾದೇವ, ಶ್ರೀ ಹರಿ ಮುಂತಾದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಸ್ಪರ್ಶಿ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆ. ಶರಣ, ಅನುಭಾವ, ನಿರಂಜನ, ನಿರಂಕಾರ, ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದ ವೀರಶೈವ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳು, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮಗಳನ್ನು ಕವಿಗಳು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ''.[೪] ಸೂಫಿ ಸಂತರಾದ ನಬೀ ಹಬೀಬರನ್ನು ಜನಪದರು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣ ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಗ್ಧ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧ 'ಮೊಹರಂ' ಹಬ್ಬದ ಪ್ರಮುಖ ತಾಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಿಲನದಿಂದ ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ, ಏಕತೆ ಮೆರೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೇ, ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷೆ ಹಿಂದಿ ಅಥವಾ ಉರ್ದು ಮಿಶ್ರಿತ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ತಾಣವಾಗಿದ್ದು, ಅಂತೆಯೇ ಹಲವಾರು ಮಸೀದಿ, ಮಠ-ಮಾನ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕಿನ ತಳಕಲ್ಲ ಗ್ರಾಮದ ಮೌಲಾಹುಸೇನ ದರ್ಗಾ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಮನೋಭಾವನೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕುದರಿಮೋತಿಯ ಹಜರತ್ ಹುಸೇನಿ ಆಲಂ ದರ್ಗಾ ಕೂಡಾ ಪ್ರಮುಖ ಮೊಹರಂ ಕೇಂದ್ರದ ತಾಣವಾಗಿ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದಗಲ್ ಯಾವ ರೀತಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುದರಿಮೋತಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದೇ ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕಿನ ಮಂಗಳೂರು, ಕಿನ್ನಾಳ ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ತಾಣಗಳಿವೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳದ ಮರ್ದಾನಗೈಬ ದರ್ಗಾ, ಸಿರಸಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಠ, ಖಾದರಲಿಂಗ, ಯಮನೂರಪ್ಪನ ದರ್ಗಾ, ಗವಿಮಠ ಹಾಗೂ ಇದೇ ತಾಲೂಕಿನ ಇತರ ಗ್ರಾಮಗಳಾದ ಹಾಲವರ್ತಿಯ ಜಡೀಸ್ವಾಮಿ ದರ್ಗಾ (ಯಮನೂರಪ್ಪ ದರ್ಗಾ), ಬಿಸರಳ್ಳಿ, ಹಲಗೇರಿ, ಬಹಾದ್ದೂರ

---

೪. ಹಸನಬಿ ಬೀಳಗಿ - ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿ - ದೃಷ್ಟಿ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೭೦

ಬಂಡಿ,ಹಿರೇಸಿಂಧೋಗಿ, ಕುಟುಗನಹಳ್ಳಿ, ಹ್ಯಾಟಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆ ತಾಣಗಳಿದ್ದು ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಗಾವತಿ, ಕುಷ್ಟಗಿ **ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ, ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿದ್ದು** ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನರು ಪರಸ್ಪರ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯಿಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಕೋಮು ಗಲಭೆ, ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೀನ ಆಚರಣೆಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಹೈದರಾಬಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ತಾಲೂಕುಗಳ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಕುಂದು ಬರದಂತೆ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ''ಭಾವೈಕ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಬಹಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಲೆತು ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ''.[೫] ಇಂತಹ ಹಬ್ಬಗಳ ಆಚರಣೆ ಇಂದಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದು, ಜನರಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು, ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು, ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಭಾವನೆಯನ್ನು, ನೈತಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟಗಳ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಂತೆಯೇ ಹೈದರಾಬಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಛಾಯೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ಜಾತಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಜನರು ಆಚರಿಸದೇ ಸರ್ವ ಜನಾಂಗದವರೂ ಕೂಡಿ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಬ್ಬದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಾಡಲಾಗುವ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ಅಥವಾ ರಿವಾಯತ್ ಹಾಡುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಜಾತಿ, ಮತ, ಭೇದ-ಭಾವವಿಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಹಾಡಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಾಳವನ್ನೂ, ತಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಶಹಬ್ಬಾಶ್‌ಗಿರಿಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಾ ಹಾಡಿನ ಜೊತೆಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇಂಥ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಮೊಹರಂ (ರಿವಾಯತ್) ಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಇದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಕಲೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ, ವಿಸ್ತಾರ, ಮಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆ, ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ನೋವು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಸುರುಳಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ, ಹಾಡುಗಳ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧ ಶೈಲಿ, ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಧಾಟಿ, ತಾಳ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಇದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಜನಪದ ಶೈಲಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ.

ವಯೋವೃದ್ಧರು ಸಾಯುತ್ತಲೇ ಅವರ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು

---

೫. ಡಾ. ಷಹಸೀನಾ ಬೇಗಂ - ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಸ್ಲಿಂ ಜಾನಪದ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೧೩೯

ಉಳಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಈ ಜನಪದವನ್ನು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪದದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಮೊಹರಂ (ರಿವಾಯತ್) ಪದಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡು ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 'ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು - ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಮಹತ್ವ:

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಹಬ್ಬಗಳು, ದೈವಾರಾಧನೆ, ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗಗಳು. ''ಅವುಗಳ ಬೇರು ಮಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿತಿದೆ. ನಿಸರ್ಗಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿದೆ. ಅವು ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು, ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಜಟಿಲವಾದದ್ದುಂಟು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದ ಜನರೂ ಆ ಆ ಕಾಲದ ಅಭಿರುಚಿ, ಮನೋಧರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, ತಂತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಅವುಗಳ ರೂಪ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು''.[೧] ಅಲ್ಲದೇ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆಯ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಹಬ್ಬದ ಸಡಗರ, ಸಂಭ್ರಮ ಕಂಡವರು. ''ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಮತ್ತು ದೇವರನ್ನೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಹಬ್ಬಗಳು ಹುಟ್ಟು ಪಡೆದುವು''[೨] ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಮತೀಯ ಹಬ್ಬ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಬ್ಬ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಬ್ಬ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಬ್ಬಗಳು. ಆಯಾ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು, ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೇವತೆಗಳ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೀಪಾವಳಿ, ಗೌರಿ ಗಣೇಶ ಉತ್ಸವ, ವಿಜಯ ದಶಮಿ, ಪಂಚಮಿ, ಶಿವರಾತ್ರಿ, ಕೃಷ್ಣ ಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿ, ರಾಮನವಮಿ, ಕಾಮನ ಹಬ್ಬ, ರಂಜಾನ್, ಮೊಹರಂ, ಕ್ರಿಸ್‌ಮಸ್, ಬುದ್ಧ ಜಯಂತಿ, ಮಹಾವೀರ ಜಯಂತಿ, ಬಕ್ರೀದ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಮತೀಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಕೆಲವು ಮನೆತನಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಊರಿಗಷ್ಟೇ ಮೀಸಲಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಬ್ಬಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಓಣಂ, ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬ, ಪಿಳ್ಳೆ ಪೂಜೆ, ಸುಗ್ಗಿಯ ಉತ್ಸವ ಮೊದಲಾದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಸವಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಾತಿ, ಕುಲ, ಗೋತ್ರ, ಲಿಂಗ, ವರ್ಣ, ಬೇಧಗಳಿಲ್ಲದೇ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಒಂದಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಬ್ಬಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಸರ್ವ ತ್ಯಾಗದ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಬಸವ, ನಾನಕ್, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಗಾಂಧೀಜಿ, ಡಾ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್, ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ, ಸುಭಾಸ್‌ಚಂದ್ರ ಭೋಸ್, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ, ಅರವಿಂದ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ ಮೊದಲಾದವರ ಜನ್ಮೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಬ್ಬಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

---

೧. ಡಾ. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ - ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಯ : ಹಬ್ಬಗಳು, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೩೬೫, ೩೬೬

೨. ಡಾ. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ - ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಯ : ಹಬ್ಬಗಳು, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೩೬೬

ಇಂತಹ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿನ ಮತೀಯ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದವರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬೇರೆ ಊರಿನಿಂದ ಮುಸ್ಲಿಮರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಪೀರಲ ಹಬ್ಬ, ಪೀರಾನ ಹಬ್ಬ, ಅಲಾವಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡ ಜನಪದಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಕನ್ನಡ, ಉರ್ದು ಶೋಕಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊಹರಂ ಪದ ಇಲ್ಲವೆ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳೆನ್ನುವರು, ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಿಗೆ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳೆಂದೂ, ಅಲಾವಿ ಪದಗಳೆಂದೂ, ಕರ್ಬಲಾ ಪದಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯತ್ತಾರೆ. ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಎನ್ನುವ ಬೇಧ-ಭಾವಗಳಿಲ್ಲದೇ ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನ ಸೇರಿ ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಬಲಾ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಯುದ್ಧದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳೆಂದು, ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುವ ಪದಗಳಿಗೆ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಬಲಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಹಸನ್ - ಹುಸೇನ್ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುವ ಈ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳೆಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ.

ಎಲ್ಲ ದೈವಾರಾಧನೆಗಳು ಆ ಜನಾಂಗದ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ದೈವ ಭಕ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದವಾಗಿವೆ. ಇದು ಸಮುದಾದಯದ ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಹತ್ವವೂ ಇದೆ. ಅದರಂತೆ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಕೂಡ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಹಾಗೂ ಹಿಂದೂ ಸಮುದಾಯದ ಜನಾಂಗದ ಭಕ್ತಿ, ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂರಿಬ್ಬರೂ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದುಗಳು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶರಬತ್ (ಬೆಲ್ಲದ ಪಾನೀಯ) ತುಂಬಿದ ಕುಂಭ ಹೊತ್ತು, ಸಕ್ಕರಿ ನೈವೇದ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಸೀದೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬಡಿಸಿ ಲೋಬಾನದ ಊದು ಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಹಿಂದೂಗಳ ಭಕ್ತಿಭಾವದ ಸಮರ್ಪಣೆ.

ಮೊಹರಂ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕಾಗಲೀ, ಅನುಕರಣೆಗಾಗಲೀ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಭಾಷೆ ನೇರ ಮತ್ತು ಸರಳವಾಗಿದೆ. ನೇರವಾಗಿ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ

ಮಾಡುವ ಜನಪದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತಹ ನೈಜತೆಯನ್ನು ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ''ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ತವನಿಧಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲೆ ಉರ್ದು, ಮರಾಠಿ, ಅರಬ್ಬಿ, ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ''.[೮] ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಾಗದೇ, ಬಹುಭಾಷೆಯ ಪದಗಳೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕೇವಲ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಪದಗಳೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಜನರಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪದಗಳು ಏಕಜಾತಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ''ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುವ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇಸ್ಲಾಮೇತರ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಸಹ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ''.[೯] ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕೇವಲ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೇ ಇಡೀ ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಲ್ಲ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು, ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಭೇದವಿಲ್ಲದೇ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದು ಹಿಂದೂಗಳ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಥೆ, ಪುರಾಣ, ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ತಿಳಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಸಂಸಾರದ ಸುಖ, ದುಃಖ, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು, ರೂಢಿ, ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಹಳ್ಳಿಯ ಸರಳ, ನೈಜ, ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನದ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತಹ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಜನರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅಂದು ಪ್ರಸ್ತುತವಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು, ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಾವು ಓದಿದ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ, ಸಂಸಾರದ ಬಗ್ಗೆ, ಕೆಲಸ, ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಬಡವರು, ಸಿರಿವಂತರು, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಪುರುಷರು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ದಾಸರ, ಶರಣರ ಪದಗಳಿಗೂ ಹೋಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶೋಕಸ್ಥಾಯಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುವ ಗಂಭೀರ ಧಾಟಿಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಲಾಗಿರುವ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಗಳಾಗಿವೆ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ ಹೊರತಾದುದಲ್ಲ. ಕೊಪ್ಪಳ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕತೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡಾ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹತ್ತು ಹಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಅಂತಹ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ

೮. ಡಾ. ದಸ್ತಗೀರ್ ಅಲ್ಲೀಭಾಯಿ - ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೪೫
೯. ೮. ಡಾ. ದಸ್ತಗೀರ್ ಅಲ್ಲೀಭಾಯಿ - ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೪೫

ಪದಗಳು ಕೂಡ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಪದಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹದಂತಹ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿದೆ. ಈ ವಿಷಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಕೊಪ್ಪಳದ ಗಂಗಾವತಿ, ಯಲಬುರ್ಗಾ, ಕುಷ್ಟಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹಳಷ್ಟಿದೆ. ಜನಪದರ ಉಸಿರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಸೆಲೆಯಿಂದ ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಲಿಖಿತವಾಗಿ ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಥನ ಕಾವ್ಯಗಳಾದ ಮಹಿಬೂಬ್ ಸುಬಾನಿ ಚರಿತ್ರೆ, ಮಕ್ಕಾ ಚರಿತ್ರೆ, ಬೀಬಿ ಫಾತಿಮಾರ ಹಾಡು ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳಿವೆ. ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಭಾವನೆಯ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುವ ಕಥನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಉಳಿದು, ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆ, ಮಹತ್ವವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಾಪ್ತಿ :

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ನಾವು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಪರಕೀಯರ ದಾಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಾಗಿನಿಂದ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಅರಸರ ದಾಳಿ, ಆಕ್ರಮಣ, ಆಳ್ವಿಕೆ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ನಂತರ ಇಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೇರೂರಿತು. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂದೂಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಕರ್ಬಾಲಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಹುತಾತ್ಮರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಇಸ್ಲಾಂ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ತಿಂಗಳು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೪೭ ರಲ್ಲಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದಿಂದ ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಉತ್ತರ - ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ - ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಚಾರಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಾನಿಯರ ಸಂಪರ್ಕ, ಒಡನಾಟ ಇವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ಹೈದರಾಬಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ ಮುಂದೆ ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ

ಇಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತಷ್ಟು ದಟ್ಟವಾಯಿತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡವು. ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುಗಳಾದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರ, ಬೀದರ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ರಾಯಚೂರು, ಕೊಪ್ಪಳ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಗದಗ, ಧಾರವಾಡ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತರ - ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಉತ್ಸವ, ಆಚರಣೆ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆಯಿತು.

ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾರತ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೂ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರದ, ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮರ ಭಾವೈಕ್ಯದ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಸೀಮಿತ ಜಾತಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರದೆ ಭಾವೈಕ್ಯತೆ ಮೂಡಿಸುವ, ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಸುವ ಒಂದು ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಭಾರತ ದೇಶದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಹರಡಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕವೂ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹೈದರಾಬಾದ್-ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಾಲ್ಕು ತಾಲೂಕುಗಳು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಮತ್ತು ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳಗಳು :

ಕೊಪ್ಪಳ ತಾಲೂಕು : ಸಿರಸಪ್ಪಯ್ಯನಮಠ, ಹಿರೇಮಸೂತಿ, ತೆಗ್ಗಿನಕೇರಿಯ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ಮಸೀದೆಯ ಕೈಲಾಸಪತಿ. ಅತ್ತಾರಗಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿ, ಪಲ್ಟನ್‌ಗಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿ, ಸರದಾರಗಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿ, ಸಜ್ಜಿಹೊಲದ ಮುದಗಲ್ ಮಸೀದಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು.

ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕು : ಕುದರಿಮೋತಿ, ಯಲಬುರ್ಗಾ, ಕುಕನೂರು, ಮಂಗಳೂರು, ತಳಕಲ್ಲ ಮೊದಲಾದವುಗಳು.

ಕುಷ್ಟಗಿ ತಾಲೂಕು : ಕುಷ್ಟಗಿ, ಚಂದಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಹಿರೇಮನ್ನಾಪುರ ಮೊದಲಾದವುಗಳು.

ಗಂಗಾವತಿ ತಾಲೂಕು : ಗಂಗಾವತಿ, ಹಿರೇಜಂತಗಲ್ಲ, ಹುಲಿಹೈದರ, ಕನಕಗಿರಿ, ಚಿಕ್ಕ ಜಂತಕಲ್, ಬಸಾಪಟ್ಟಣ, ವಡ್ಡರಹಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು.

ಕೊಪ್ಪಳ, ಯಲಬುರ್ಗಾ, ಗಂಗಾವತಿ, ಕುಷ್ಟಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಮಗಳ, ಪಟ್ಟಣಗಳ, ನಗರಗಳ ಅಶೂರಖಾನಾ ಅಥವಾ ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨ :
ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ
ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ-ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨ : ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ - ಹಿನ್ನೆಲೆ

"ಒಂದು ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೊಪ್ಪಳ ಯಲಬುರ್ಗಾ, ಕುಷ್ಟಗಿ, ಗಂಗಾವತಿ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಭವ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದುದಾಗಿತ್ತು".[೧]

ಕೊಪ್ಪಳ ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುರಾಣಕಾಲದೊಂದಿಗೆ ತಳಕು ಹಾಕಲು ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ ಬಂದಿರುವ ಹಲವಾರು ನಂಬಿಕೆಗಳೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ನಾಡು ನೂತನ ಶಿಲಾಯುಗ, ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗದ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಹಲವಾರು ನೆಲೆಗಳ ಆಧಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅಶೋಕನ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳು ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿಯೇ ದೊರೆತಿರುವುದು ಈ ನಾಡು ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಕೊಪ್ಪಳದ ಪ್ರಾಗಿತಿಹಾಸ ಬೇರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳ ಇತಿಹಾಸದ ಮಹತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ ಬಹು ವೈಭವದ ದಿನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ವಿವಿಧ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದಿತ್ತು. ನಗರದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂಬಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆ, ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು, ಮಳೆ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಗವಿಮಠ ಗುಹಾಚಿತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರು ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ಕುರಿತಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಮನೆತನಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜರು ಕಲೆಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಕೊಪ್ಪಳವು ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜೈನರ ಕಾಶಿ ಎಂದೇ ಖ್ಯಾತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿದ್ದ ಕೊಪ್ಪಳ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು, ಬೌದ್ಧ ವಿಹಾರಗಳು, ಬೌದ್ಧರ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಕೆಲವೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಕೊಪ್ಪಳವು ಕೇವಲ ಒಂದೇ ರಾಜಮನೆತನದಡಿ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಬರದೇ ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ನೆಲೆಬೀಡಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕೊಪ್ಪಳದ ಕುರಿತಾದ ನೈಜ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸೋಣ.

---

೧. ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ - ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೬

"ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ 'ದಕ್ಷಿಣದ ಮಹಾದ್ವಾರ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ಈ ಸ್ಥಳ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಟ್ಟಣ. ಪುರಾಣ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದೆ".[೨] ಕೊಪ್ಪಳ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ, ಅಮೋಘ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ನಾಡಾಗಿಯೂ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿರುವ ತಾಣವಾಗಿಯೂ, ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಯೂ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಊರು. ಕೊಪ್ಪಳದ ಇತಿಹಾಸ ಅರಿಯಲು ಹೋದರೆ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಆದಿ ಮಾನವರ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪುರಾಣೈತಿಹ್ಯಗಳ ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾಗಿದರೆ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅರ್ಜುನನು ಪಾಶು ಪತಾಸ್ತ್ರ ಪಡೆಯಲು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಇಂದ್ರಕೀಲ ಪರ್ವತ ಕೊಪ್ಪಳದ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದದ್ದು. ವನವಾಸದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಾಂಡವರು ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ 'ಪಾಂಡವರ ವಠಾರ' ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅರ್ಜುನನು ಮಳಲ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಾಗ ಈಶ್ವರನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಸ್ಥಳ ಇಂದು 'ಮಳೆಯ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಇವೇ ಕಾಲದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ 'ಹಂದಿಗೇರಿ', 'ಮಿಟ್ಟಕೇರಿ', 'ಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರದೇಶ'ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ರಾಮಾಯಣದ ಆಂಜನೇಯನ ಸ್ಥಳ 'ಕಿಷ್ಕಿಂದೆ' ಕೊಪ್ಪಳ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಇದೆ. ರಾವಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಲಂಕೆಗೆ ಅಪಹರಿಸುವಾಗ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹಾದುಕೊಂಡೇ ಹೋದ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಪ್ಪಳದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತಿಗಳಿವೆ. ಹಂಪೆಯ ಸೀತೆ ಸೆರಗು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾಲ್ಪನಿಕ, ಪುರಾಣೈತಿಹಾಸದ ಕಾಲದಿಂದೀಚೆಗೆ ಬಂದರೆ ನೈಜ ಮಾನವನ ಅಂದರೆ ಆದಿ ಮಾನವನ ಕುರುಗಳೂ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಅಂದಿನ ಮಾನವನು ತಾನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದ ಪರಿಸರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕರೆದಿದ್ದ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂಬಂತೆ ಈ ಹಿಂದೆ ಗದಗ ತಾಲೂಕಿನ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯನ್ನು 'ಲೊಕ್ಕಿಗುಂಡಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಲೊಕ್ಕಿ' ಎಂದರೆ ಹಸಿರುಟ್ಟ ಗಿಡ. (ಲೆಕ್ಕಿ ಗಿಡ), 'ಗುಂಡಿ' ಎಂದರೆ ಆಳದ ತಗ್ಗು ತಾಣ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಈ ಪ್ರದೇಶ ತಗ್ಗುದಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ 'ಲೊಕ್ಕಿಗುಂಡಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಇದು ಲಕ್ಕುಂಡಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಶೋಕನ ಕಾಲದ ದಕ್ಷಿಣದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರ 'ಸುವರ್ಣ'ಗಿರಿ ಈಗ 'ಕನಕ'ಗಿರಿಯಾಗಿದೆ. ಸುವರ್ಣ ಮತ್ತು ಕನಕ ಎರಡೂ 'ಬಂಗಾರ' ಎಂಬ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹಂಪೆಯು ಈ ಹಿಂದೆ 'ಕಿಷ್ಕಿಂದೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ಮಾದಿನೂರು ಮೋದದಿಂದ

---

೨. ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ - ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ - ಅಧ್ಯಾಯ : ೨, ಕೊಪಣ ನಗರ : ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೪

ಕೂಡಿದ ತಾಣವಾಗಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು 'ಮೋದನೂರು', 'ಮೊದೆಯನೂರ್', 'ಮೋದಿತಗ್ರಾಮ' ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 'ಮಾನ್ಯಖೇಟ' ಮಳಖೇಡವಾಗಿಯೂ ಪರಿವರ್ತಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಸ್ಥಳೀಯ, ರಾಜ್ಯದ, ಹೊರ ರಾಜ್ಯದ, ಹೊರದೇಶದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ನಮಗೆ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಗುಂಡುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದರಿಂದ 'ಗುಂಡುಕಲ್ಲ' ಎಂದೂ ಕರೆದ 'ಗುಂತಕಲ್ಲ' ಉದಾಹರಣೆಯೂ, 'ಸಿಂಹ'ಗಳ ನಾಡನ್ನು 'ಸಿಂಹಳ' (ಶ್ರೀಲಂಕಾ) ಎಂದೂ, 'ಗಾಂಧಾರಿ'ಯ ತವರು 'ಗಾಂಧಾರ' (ಕಂದಹಾರ, ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನದ ರಾಜಧಾನಿ) ಎಂದೂ ಈ ಹಿಂದೆ ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳದ ಪರಿಸರ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇಲ್ಲವೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಿ ಮಾನವ ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾ ಬಂದ.

''ಹೀಗೆ ಲೊಕ್ಕಿಗುಂಡಿ-ಲೆಕ್ಕಿಗುಂಡಿ-ಲಕ್ಕುಂಡಿ, ಮೋದನೂರ್-ಮಾದಿನೂರು, ಗುಂಡಕಲ್ಲ-ಗುಂತಕಲ್ಲ, ಕೂಡಲು ಸಂಗಮ-ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ತಪ್ಪಲ-ತಪ್ಪಲು-ತೊಪ್ಪಲು ಎಂದು ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿರಬೇಕು''.[೩]

ಹೀಗೆ ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾ ಪ್ರದೇಶದ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರದ ಗಿಡಗಂಟೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಪ್ಪಲು ತಾಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿ, ತನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಂಪಾದ, ಇಂಪಾದ ಮತ್ತು ಬದುಕಿಗೆ ಹಿತಕರವಾದ ಅನುಭವ ನೀಡಿದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶದ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು 'ತಪ್ಪಲ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಇದೇ 'ತಪ್ಪಲ' ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಲ - ತಪ್ಪಲು - ತೊಪ್ಪಲು - ಕೊಪ್ಪಲು - ಕೊಪ್ಪಲ - ಕೊಪ್ಪಲ ಮೊದಲಾದ ರೂಪ ತಾಳಿ 'ಕೊಪ್ಪಳ'ವಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಕೊಪ್ಪಳವು ಕೊಂಕಿನ ಪುಲೋವು - ಕುಪಣ - ಕುಪಣ ಚಮ - ಕೊಪಣ ತೀರ್ಥ - ಕೊಪಣ ನಗರ - ಸುಲ್ತಾನಗಡ ಈ ಎಲ್ಲ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೊಪ್ಪಳವು ಆದಿಮಾನವರ ಕಾಲದ ವಾಸಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ವಸ್ತುಗಳು, ತಲೆ ಬುರುಡೆಗಳು, ಆ ಕಾಲದ ಆಯುಧಗಳು, ಮಡಿಕೆ - ಕುಡಿಕೆಗಳು, ಆದಿ ಮಾನವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕೆಲವೊಂದು ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂಬಂತೆ ಮೋರೇರ ಅಗಡಿ, ಮಿಂಚರ ಬಂಡೆಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮೋರೇರ ಅಗಸಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಈ ಸ್ಥಳದ ಕೊಪ್ಪಳದ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ ಶ್ರೀ ಗವಿಸಿದ್ದೇಶ್ವರನ ಮಠದ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಯುಗದ ಈ ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಇವೆ. ಕೊಪ್ಪಳದ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬಂಡೆ ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಗೋರಿಗಳು ಕೊಪ್ಪಳದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲಿ ಮಡಕೆ ಚೂರುಗಳು, ಕರಿಯಕಲ್ಲಿನ ಕೊಡಲಿಗಳು, ನಿವೇಶನಗಳ ಅವಶೇಷಗಳು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳವಾದ ಮಳೆ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರದೇಶದ ಗುಡ್ಡ -

೩. ಬಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ - ಕೊಪ್ಪಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೨

ಬೆಟ್ಟಗಳ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆದಿ ಮಾನವರ ಎಲುಬು, ಮೂಳೆಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಶ್ರೀ ಗವಿಮಠ, ಮಳೆಯ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರನ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶ, ಬೆಟ್ಟದ ಗುಹಾದೇವಾಲಯಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಆದಿಮಾನವರ ವಾಸಸ್ಥಾನದ ಕುರುಹುಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು **ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಗವಿಗಳಲ್ಲಿ, ಕಲ್ಲಾಸರೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ** ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗವಿಮಠದ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿರುವ ಕಿರಿಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಆಕಾರದ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಳದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ, ಗುಹೆಗಳ ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಜನರು ತಾವು ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು, ಬೇಟೆಯಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು, ತಮ್ಮ ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು, ತಾವು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಈಗಲೂ ಅವು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಆದಿಮಾನವರ ಈ ಎಲ್ಲ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ಕೊಪ್ಪಳ ಆದಿಮಾನವರ ಕಾಲದ ಬಹುನೆಚ್ಚಿನ ತಾಣವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ನಿಸರ್ಗ, ಝರಿಗಳು, ಗವಿಗಳ ಕಲ್ಲಾಸರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ, ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ, ಬದುಕಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಜಾಗವೆಂಬಂತಾಗಿತ್ತು.

ಪ್ರಾಗಿತಿಹಾಸದ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ "ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಅಶೋಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ 'ಇಸಿಲ' ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ, ಮಸ್ಕಿ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿಯೂ ಅಶೋಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕಿರುಬಂಡೆಯ ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತಿವೆ".[೪] ಮಳೆಯ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ಗುಡ್ಡದ ಪಾಲ್ಕಿಗುಂಡಿನ ಮತ್ತು ಗವಿಮಠದ ಗುಡ್ಡದ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೌರ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಕಾಲದ ಕಿರುಬಂಡೆ ಶಾಸನಗಳು ಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ 'ಇಸಿಲ' ಪ್ರದೇಶದ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅಂದೇ 'ಕುಪಣ' ಎಂದು ಕರೆದಿರಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಾಮ್ರಾಟ ಅಶೋಕನ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದಾಗ ಕೊಪ್ಪಳ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಶೋಕನ ಕಾಲದ ದಕ್ಷಿಣದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರ 'ಸುವರ್ಣಗಿರಿ' (ಇಂದಿನ ಕನಕಗಿರಿ) ಕೊಪ್ಪಳ ಭಾಗದ ಪ್ರದೇಶ. ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳು ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿವೆ. ಒಂದು ಗವಿಮಠದ ಹಿಂದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಮಳೆಯ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರ. 'ದೇವನಾಂಪ್ರಿಯ', 'ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ' ಎಂದು ಅಶೋಕನನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳು ಕೊಪ್ಪಳ ಅಂದು ಹೊಂದಿದ್ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು, ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದಲ್ಲದೇ ಕೊಪ್ಪಳವು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಹೊಂದಿದ್ದ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅಶೋಕ ಸಾಮ್ರಾಟನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ 'ಮಹಾಮಾತ್ರರು' ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಯಾ ತಾಣಗಳ ಆಡಳಿತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ

---

೪. ಬಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ - ಕೊಪ್ಪಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೧೯

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದು ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಲಿಪಿ, ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳ ಅನುಸಾರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟುದುದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಒಂದು ಸಮೃದ್ಧ 'ಕುಪಣ' ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದೂ ಹೆಸರಾಂತ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೊಪ್ಪಳ ಪ್ರದೇಶವು ಅಶೋಕನ ಕಾಲದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವೂ ಆಗಿದ್ದಿತೆಂಬ ಭಾವನೆ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಶೋಕನ ಎರಡು ಮಹೋನ್ನತ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ದೊರೆತಿರುವದರಿಂದ ಅಶೋಕನಿಗೆ ಈ ಸ್ಥಳದ ಮಹತ್ವ ಅರಿವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಈ ಸ್ಥಳ ಅಶೋಕನಿಗೆ ಅಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರಲೂಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ, ಆದಿಮಾನವರ ಕಾಲದಷ್ಟು ಆಳವಾದ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳ ಈ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಕೊಪಣ ನಗರ, ಕುಪಣಚಮ, ಕೊಪಣಾಚಳ, ಕುಪಣ, ಕೊಪಣ, ಕುಪಿಣ ತೀರ್ಥ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಕೊಪ್ಪಳದ ಹಳೆಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಕೊಪ್ಪಳದ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಕೊಪಣಾದ್ರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನಂತರದ ಕಿಸ್ತಶಕದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಮೌರ್ಯರ ತರುವಾಯ ಶಾತವಾಹನರು ಸರಿ ಸುಮಾರು ಐದು ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೂ ಈ ನಾಡನ್ನು ಆಳಿದರು. ಕೊಪ್ಪಳ ತಾಲೂಕಿನ ಚಿಕ್ಕ ಸಿಂದೋಗಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಐದು ಸಾವಿರದ ಐದುನೂರ ಮೂವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮುದ್ರಾಂಕಿತ ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳ ರಾಶಿ ದೊರೆತಿರುವುದು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾತವಾಹನರ ಪ್ರಭಾವ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾತವಾಹನರ ತರುವಾಯ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಬನವಾಸಿ ಕದಂಬರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವ ಪ್ರತೀತಿಗಳಿವೆ. ಕದಂಬ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ ಮಯೂರವರ್ಮನ ಪುನರ್ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು 'ಕುಪಣಚಮ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೊಪ್ಪಳವು ಕದಂಬರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

''ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪ ಕೊಟ್ಟ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಪ್ರಮುಖರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ ಶಕಪುರುಷ ೨ ನೆಯ ಪುಲಿಕೇಶಿ. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದ ಚೀನಾ ದೇಶದ ಪ್ರವಾಸಿ ಹುವೆನ್‌ತ್ಸಾಂಗ್, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಾಗ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು 'ಕೊಂಕಿನ ಪುಲೋವು' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ''.[೫]

ಗಂಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸ್ಥಳದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಪ್ಪಳದಿಂದ ೨೬ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕುಕನೂರಿನ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೬೮ ರ ಕುಕನೂರ ತಾಮ್ರಶಾಸನವು ಈ ವಂಶದ ರಾಜ ಮಾರಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ

---

೫. ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ - ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ - ಅಧ್ಯಾಯ : ೨, ಕೊಪಣ ನಗರ : ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೪

ಉಲ್ಲೇಖ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಕುಕನೂರು ಕೊಪ್ಪಳದ ಹತ್ತಿರದ ಸ್ಥಳವಾದ್ದರಿಂದ ಕೊಪ್ಪಳವೂ ಗಂಗರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂಬ ಅಂಶ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆನಂತರದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳದ ಮಹತ್ವ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪಸರಿಸಿತು. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳದ ಮಹತ್ವವನ್ನು, ಕೊಪ್ಪಳದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ತಂದ ಕೀರ್ತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಈ ವಂಶದ ಇಮ್ಮಡಿ ಗೋವಿಂದ, ಮುಮ್ಮಡಿ ಗೋವಿಂದ, ಒಂದನೆಯ ಕೃಷ್ಣ ಮೊದಲಾದ ರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳವು ಒಂದಿತ್ತು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿವಂತ ಅರಸು ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೇಷ್ಠಕವಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಕವಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವಾಗ 'ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯವರೆಗಿನ ನಾಡು ಕನ್ನಡ ನಾಡು' ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಮಾ ಗೋ ।
ದಾವರಿವರಮಿರ್ದ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ।
ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸು ।
ಧಾವಲಯವಿಲೀನ ವಿಶದ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಂ ।

ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ, ಸಂಧಿ-೧, ಪದ್ಯ-೩೬, ಪುಟ-೧೦

ಈ ಮೇಲಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬರುವುದೇನೆಂದರೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗೋದಾವರಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿಯವರೆಗಿನ ವಿಸ್ತಾರ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಉತ್ತರದ ಗೋದಾವರಿ ಪ್ರದೇಶ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಮ್ಮ ಭಾಗವಾಗುಳಿದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವೂ ನಮ್ಮದೇ ಎಂದು ಈ ಮೇಲಿನ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣದಾಚೆಗಿನ ಪ್ರದೇಶವೂ ಕನ್ನಡದ್ದೆಂದು ಸಾರುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳ ನಂತರ ಬರುವ ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳು ತಿರುಳ್ ಕನ್ನಡ ನಾಡೆಂದು ಶ್ರೀ ವಿಜಯನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಅದರೊಳಗಂ ಕಿಸುವೊಳಲಾ ।
ವಿದಿತ ಮಹಾಕೊಪಣನಗರದಾ ಪುಲಿಗೆರೆಯಾ ।
ಸದಭಿಸ್ತುತಮಪ್ಪೊಂಕುಂ ।
ದದ ನಡುವಣ ನಾಡೆ ಕನ್ನಡದ ತಿರುಳ್ ।

ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ, ಸಂಧಿ-೧, ಪದ್ಯ-೩೭, ಪುಟ-೧೦

ಶ್ರೀ ವಿಜಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಕಿಸುವೊಲಲು (ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಈಗಿನ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು), ವಿದಿತ ಮಹಾಕೊಪಣನಗರ (ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಈಗಿನ ಕೊಪ್ಪಳ), ಪುಲಿಗೆರೆ (ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಈಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ), ಒಂಕುಂದ (ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಈಗಿನ ಒಕ್ಕುಂದ) ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ನಾಡು ತಿರುಳ್‌ಗನ್ನಡದ ನಾಡೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷೆ ನಿಜವಾದ ಸತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು, ಸಾರವುಳ್ಳದ್ದು ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು, ಸೊಗಸಾದದ್ದು, ವಿಶೇಷತೆಯುಳ್ಳದ್ದು ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಠಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಪಂಪನು ಸಹ ತನ್ನ 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ'ದಲ್ಲಿ, ರನ್ನನು ತನ್ನ 'ಸಾಹಸಭೀಮ ವಿಜಯ'ದಲ್ಲಿ ತಿರುಳ್ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಭೌಗೋಳಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಳ್‌ಗನ್ನಡ ನಾಡಾದ ಕೊಪ್ಪಳದ ಪಾತ್ರ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗದದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಕೊಪ್ಪಳ ನಾಡು ಮತ್ತು ನಾಡವರ ಕುರಿತು ಅತೀವ ಅಭಿಮಾನ, ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನುಡಿದಿದ್ದಾನೆ.

'ಸುಭಟರ್ಕಳ್ ಕವಿಗಳ್, ಸು -
ಪ್ರಭುಗಳ್, ಚೆಲ್ವರ್ಕಳಭಿಜನರ್ಕಳ್ ಗುಣಿಗಳ್,
ಅಭಿಮಾನಿಗಳತ್ಯುಗ್ರರ್,
ಗಂಭೀರ ಚಿತ್ತರ್, ವಿವೇಕಿಗಳ್, ನಾಡವರ್ಗಳ್'.

ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ, ಸಂಧಿ-೨, ಪುಟ-೫೯

ಇದೇ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅರಸ ೩ ನೇ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಲದ ಉಪ್ಪಿನ ಬೆಟಗೇರಿಯ ಶಾಸನವು, ಅವನ ಮಹಾ ಸಾಮಂತ ಅರಸನಾದ ಶಂಕರ ಗಂಡನು ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ಜಿನಾಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಿದನೆಂದೂ, ಆ ದೇವಾಲಯವು ಅವನ ಬಿರುದಾದ 'ಜಯಧೀರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ಗಂಡನು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ರನ್ನನು ಅವನನ್ನು 'ಜೈನಮತದ ಪೋಷಕ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕೊಪ್ಪಳವು 'ಜೈನರ ಕಾಶಿ' ಎಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ''ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ರಕ್ಷಾಮಣಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಎಂಬ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು 'ವಿಪುಲ ಶ್ರೀಕೊಪಣಾದಿತೀರ್ಥ' ಎಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ೭೭೨ ಜಿನಾಲಯಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಒಂದು ಶಾಸನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ''.[೬] ಜೈನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳದ ಇತಿಹಾಸ ಉತ್ತುಂಗದ ಶಿಖರಕ್ಕೇರಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನ ಬಸದಿಗಳು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ನೇಮಿನಾಥ ಬಸದಿ, ಬೌದ್ದನಾಥ ಬಸದಿ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಬಸದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇಂದಿನ ಶ್ರೀ ಗವಿಮಠವು ೯ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೈನರ ಕಾಲದ ಪವಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ತಾಣವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

---

೬. ೨. ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ - ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ - ಅಧ್ಯಾಯ : ೨, ಕೊಪಣ ನಗರ : ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೬

ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗೋದಾವರಿ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿ, ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾಗರಗಳವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗನ ವಿವರ ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳವು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಘನತೆ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದು ವಿಜೃಂಭಿಸಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕೊನೆಯ ಅರಸು ಕರ್ಕನ ದುರ್ಬಲ ಆಡಳಿತ ಕುರಿತು ತಿಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಸಾಮಂತರ ಅರಸನಾದ ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ಎರಡನೇ ತೈಲನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಸಫಲನಾದ. ಮುಂದೆ ಈ ವಂಶದ ಒಂದನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮಾನ್ಯಖೇಟದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು. ಕೊಪ್ಪಳವು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕೈಯಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಆಡಳಿತಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು.

ಕೊಪ್ಪಳವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ''ಕೊಪಣ ಪುರಾಧೀಶ ಪೆರ್ಮಾಡಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ೬ ನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಸುಪುತ್ರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸೇವಕನೆಂದು ರಾಮತೀರ್ಥ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅರಸನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಈ ಕೊಪ್ಪಳವು, ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಇದೇ ವಂಶದ ಒಂದನೇ 'ಸೋಮೇಶ್ವರ'ನಿಗೂ ಚೋಳ ಅರಸು ರಾಜಾಧಿರಾಜನಿಗೂ ಕೊಪ್ಪಂದಲ್ಲಿ ಖಾಡಾ ಖಾಡಿ ಯುದ್ಧವೆಸಗಿ, ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚೋಳ ಅರಸು ಸೋತು ಮಡಿದನು. ಆ ಕೊಪ್ಪಂ ಈ ಕೊಪ್ಪಳವೆಂದೇ ಅನೇಕ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ಕೊಪ್ಪಳದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಮೈಲಿಗಲ್ಲು''.[೭] ಕೊಪ್ಪಳವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದುದು ಈ ಊಹೆಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪುಷ್ಠಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲಚೂರಿಯ ಎರಡನೇ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅರಸ ಮೂರನೇ ತೈಲಪನು ಕಾಕತಿಯರ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋದಾಗ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕಲಚೂರಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ೧೧೬೨ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕೊಪ್ಪಳ ಬಿಜ್ಜಳನ ಅಧಿಕಾರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ, ಕುಮಾರರಾಯ ಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವ ಎಂಬುವನನ್ನು ಕೊಪ್ಪಳ ಸಮೀಪದ ಮೋದಗನೂರು (ಮಾದಿನೂರು) ರಾಜ್ಯದ ರಾಜನೆಂದು ಸಾರಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಇಟ್ಟಗಿ ಮತ್ತು ಕುಕ್ಕನೂರ ಶಾಸನಗಳು ದೃಢ ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಮತ್ತೆ ೧೧೮೩ ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ಅರಸು ೪ ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನು, ತನ್ನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ ಬಮ್ಮರಸನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತೇ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲಕ್ಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು.

ಮುಂದೆ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ಸಾಮಂತ ಅರಸು ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮನು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವೆಂದು ಸಾರಿದನು. ಆಗ ಎಡೆದೊರೆಯ ನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಪ್ಪಳ ಸೇವುಣರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು.

---

೭. ಬಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ - ಕೊಪ್ಪಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೨೨

ಸೇವುಣರ ತರುವಾಯ ಶಿಲಾಹಾರರ ಅಧಿಪತ್ಯದಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೊಪ್ಪಳ ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ''ಚಾಲುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಸೇವಣ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ಸಾಮಂತರು ಈ ಕೊಪ್ಪಳದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ನಡೆಯಿಸಿರುವರು. ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಹಾರರೇ ಪ್ರಮುಖರು. ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಈ ಶಿಲಾಹಾರರು 'ಕೊಪಣ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ'ರೆಂದು ಬಿರುದು ಧರಿಸಿ, ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವಪಡೆದಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಜೀಮೂತವಾಹನನ ವಂಶದವನಾದ 'ಕಂಚಿಗ'ನು ಕೊಪಣದವನೇ ಆಗಿದ್ದು ಶಿಲಾಹಾರರ ಕುಲಕ್ಕೆ ತಿಲಕದಂತಿದ್ದನು''.[೮] ಫ್ಲೀಟರ್ ಎಂಬ ವಿದೇಶಿ ಬರಹಗಾರ ತನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದೃಢಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹೊಯ್ಸಳರೂ ಈ ಸ್ಥಳದೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಹೊಯ್ಸಳರು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳವು ಜೈನರಿಗೆ ಆದರ್ಶ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ಹೊಯ್ಸಳರ ರಾಜ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಜಿನಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದಳೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಗಂಗರಾಜನು ಗಂಗವಾಡಿ ತೊಂಬತ್ತಾರು ಸಾಸಿರಕೆಲ್ಲ ಕೊಪಣವನ್ನು ಆದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನಲ್ಲದೇ, ಅವನ ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಏಚಿರಾಜ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜಿನೇಂದ್ರ ಭವನಂಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪ್ರತೀತಿಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಬೆಳಗವತ್ತಿ ನಾಡನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಏಚಿರಾಜನು ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನೇ ಆದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲದೇ ಹೊಯ್ಸಳ ನರಸಿಂಹನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಹುಳ್ಳರಾಜ ಇಲ್ಲಿನ ಜಿನ ಮುನಿಸಂಘಕ್ಕೆ ಸುವರ್ಣ ದಾವನ್ನಿತ್ತು ಪುಣ್ಯಪುಂಜೈಕ್ಯ ಧಾಮನೆನಿಸಿದನು.

ಜಿನ ಚಾವುಂಡರಾಯನು ಪುರಾಣ ಕುಮಾರಸೇನ ಮುನಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ

ಅಸಿಧಾರಾ ವ್ರತದಿಂದ ಪೆಂಪೆಸೆವಿನಂ ಮುಳ್ಗುಂದದೊಳ ಮುನ್ನೆ ಸಂ ।
ನ್ಯಸನಕ್ಕೆಯ್ದೆ ನಿವೃತ್ತಿಗೆಯ್ದು ಕೊಪಣಾದ್ರೀಂದ್ರಕ್ಕೆ ವಂದಾಗಮೋ ।
ಕ್ತಸಮಾಧಾನವಿಧಾನದಿಂ ಮುಡಿಪಿ ಮುಕ್ತಿಸ್ಥಾನಮಂ ಮುಂಚೆ ಸಾ ।
ಧಿಸಿಕೊಂಡೊಳ್ಪು ಕುಮಾರಸೇನ ಮುನಿಪಂಗಕ್ಕು ಪೆಱಗಕ್ಕುಮೆ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ 'ಕೊಪಣಾದ್ರಿ,' ಎಂದರೆ ಕೊಪ್ಪಳದ ಬೆಟ್ಟವೇ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಜೈನರ ಪವಿತ್ರ ತಾಣವಾಗಿಯೂ ಕೊಪ್ಪಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ, ಅಶೋಕ, ಬಿಂದುಸಾರ ಮೊದಲಾದ ರಾಜರುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಈ ಸ್ಥಳ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹೊಯ್ಸಳರ ಅವನತಿಯ ನಂತರ ಕೊಪ್ಪಳದ ಇತಿಹಾಸದ ದಿಕ್ಕು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬದಲಿಸಿತು. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಾಳಿ, ಆಕ್ರಮಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಉತ್ತರದಿಂದ ದಿಲ್ಲಿಯ ರಾಜರುಗಳಾದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಅರಸರು ದಕ್ಷಿಣದ ಮೇಲೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತು ದೋಚಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ ಖಿಲ್ಜಿ, ಮಲಿಕ್

೮. ಬಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ - ಕೊಪ್ಪಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೨೩

ಕಾಫರ್, ಮಲಿಕ್ ನಾಯಿಬ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ದಾಳಿಗಳ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಲಿಕ್ ನಾಯಿಬ್ ದೇವಗಿರಿಯ ಸೇವುಣರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳಗಳು ದಿಲ್ಲಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟವು. ದೇವಗಿರಿ ದಿಲ್ಲಿಯ ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಾಜರುಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ನಂತರ ಸೇವುಣರ ಸಾಮಂತ ಅರಸನಾದ ಕಂಪಿಲರಾಯನು ೧೩೨೦ ರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಜ ಎಂದು ಸಾರಿಕೊಂಡು ಮಲಿಕ್ ನಾಯಿಬನ ದಾಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿದಾಳಿಗಳ ಮೂಲಕ, ಸಮರ್ಥ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಹತ್ತಿದನು.

ಕಂಪಿಲರಾಯನ ರಾಜಧಾನಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಊಹಾಪೋಹಗಳಿದ್ದು ಆನೆಗುಂದಿ, ಕಂಪಿಲ ಇವನ ರಾಜಧಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಹನೇಯ, ಹೊಸಮಲೆದುರ್ಗ, ಕುಮ್ಮಟಗಳು ಇವನ ರಾಜಧಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕುಮ್ಮಟ ಅಥವಾ ಕಮ್ಮಟ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಏಳು ಬೆಟ್ಟಗಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕಂಪಿಲರಾಯನು ಕೊಪ್ಪಳದ ಅತೀ ನಿಕಟವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕಂಪಿಲರಾಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗ ಕುಮಾರರಾಮ ಪ್ರಬಲ ಸಹಾಯಹಸ್ತ ನೀಡಿದ್ದನು. ಕಂಪಿಲರಾಯನಿಗೆ ಬಲಗೈಯಾಗಿ, ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ, ತಿಲಕದಂತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಕಂಪಿಲರಾಯನ ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಭೌತಿಕ ಬಲ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ಕಂಪಿಲರಾಯನ ಉತ್ತರದ ಗಡಿಯಾಚೆಯಿದ್ದ ಸಗರ ಪ್ರದೇಶ ದಿಲ್ಲಿಯ ದೊರೆ ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಘಲಕ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಪ್ರಾಂತಾಧಿಕಾರಿ ಬಹಾಉದ್ದೀನ ಆಗಿದ್ದನು. ಇವನು ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಘಲಕ್‌ನ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೂ ಗಡಿಯಾಚೆಯ ಕಂಪಿಲರಾಯನಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಗಾಢ ಸ್ನೇಹ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆದಿತ್ತು.

ಬಹಾಉದ್ದೀನ್‌ನ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ ಮಹಮದ್ ಬಿನ್ ತುಘಲಕ್‌ನ ಮುಂದೆ ಇವನ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲ ಸಲ್ಲದ ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಬಹಾಉದ್ದೀನ್ ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧಿಪತಿಯಾಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಿವಿಯೂದಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಪಿತನಾದ ತುಘಲಕ್‌ನು ಬಹಾಉದ್ದೀನ್‌ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ತರುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಇದನ್ನರಿತ ಬಹಾಉದ್ದೀನ್ ಸಗರ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ಗೆಳೆಯ ಕಂಪಿಲರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

''ಕಂಪಿಲರಾಯನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಹಾದ್ದೂರ್ ಖಾನ್‌ನನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ತರಲು ಸೇನಾಪತಿ ನೇಮಿಖಾನ್‌ನನ್ನು ತುಘಲಕ್‌ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ನೇಮಿಖಾನ್‌ನನು ಕಮ್ಮಟದುರ್ಗದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು''.[೬] ಕಂಪಿಲರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳವು ಬಲಾಢ್ಯ ದುರ್ಗವೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೇ ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮರಾಜನೆಂಬ ಕಂಪಿಲನ ಮಾಂಡಲಿಕನಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕಮ್ಮಟದುರ್ಗದ ಶೂಲದ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಕೊಪಣದ ತಿಮ್ಮರಾಜನ ಕುವರನೂ

---

೬. ಬಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ - ಕೊಪ್ಪಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೨೪

ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದನಂತೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾನ ಕೊಪ್ಪಳವೇ ಆಗಿತ್ತೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಯುದ್ಧದ ಸೋಲಿನಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ತುಘಲಕ್‌ನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಮ್ಮಟದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯದ ದಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಕಮ್ಮಟದುರ್ಗ ದಿಲ್ಲಿಯ ತುಘಲಕ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು. ಕಮ್ಮಟ ದುರ್ಗದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಕೊಪ್ಪಳವೂ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೨೭ ರಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತಾದರೂ, ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ವೀರರಾದ ಕೊಪ್ಪಳದ ಜನತೆ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ಸೋಮದೇವನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯವೆದ್ದು, ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ತುಘಲಕ್ ಆಳಿಕೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದರು.

ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೩೬ ರಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿದ ವಿಜಯ ನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಕೊಪ್ಪಳ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆ, ಆಕ್ರಮಣ, ದಾಳಿಗಳಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಸಾರಿ ಸಮೀಪದ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಕೈಗೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೊಂದು ಸಾರಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕೈಗೂ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳ 'ಕೊಪ್ಪಳ ಪ್ರದೇಶ'ವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಈ ಗಡಿ ಭಾಗಕ್ಕೆ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂಬುವನನ್ನು ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಶಾಸನವೊಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಮರಾಯನ ಮಗ ಶ್ರೀರಾಮರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸ್ಥಳ ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೪೭ ರಲ್ಲಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ತರುವಾಯ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ನೇಪಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿದಾಗ, ಅದರ ಸುಬೇದಾರರು ಪ್ರಬಲರಾಗುತ್ತ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಬಿಜಾಪುರದ ಎರಡನೇ ಇಬ್ರಾಹಿಮ್ ಆದಿಲ್‌ಶಹಾ ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಅರಸನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ರಾಯಚೂರು ಇವರೀರ್ವರ ನಡುವಿನ ಯುದ್ಧ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ರಾಯಚೂರು ಕೊಪ್ಪಳದ ಸಮೀಪವೇ ಇರುವದರಿಂದ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಭಾವ, ಪರಿಣಾಮ ಕೊಪ್ಪಳಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅವನತಿಯ ನಂತರ ಕೊಪ್ಪಳ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಜಾಪುರ ರಾಜ್ಯದ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರಿತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಕೊಪ್ಪಳ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ವಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಷಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳ 'ಮುಜಫರ್‌ನಗರ' ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲಾನಂತರ ಇಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮಸೀದಿಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಶೈಲಿಯ ಕಮಾನುಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ನಗರದ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ರಸ್ತೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳೂ ಕೂಡ ಜವಾಹರ್, ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್, ಹಸನ್ ಎಂದು ಇವೆ. ಆದಿಲ್‌ಷಹಾನ ನಾಯಕ ಘಾಜಿಖಾನನು ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಮೊಸ್ಲೆಮಿಕ್ ಶಾಸನ ಈ ಮಾತನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ಚಿತ್ರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲಾಗತೊಡಗಿತು. ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಅರಸರ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡ ಮೊಗಲರು ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮೊಗಲರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಔರಂಗಜೇಬನ ದಾಳಿ, ಆಕ್ರಮಣಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅರಸರು, ಹಿಂದೂ ರಾಜರು ತತ್ತರಿಸಿದರು. ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಶಿವಾಜಿ 'ಛತ್ರಪತಿ' ಬಿರುದಿನೊಂದಿಗೆ ಶಿವನೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನ ಏರಿ, ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದನು. ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರ ಔರಂಗಜೇಬ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಕೈಗೊಂಡರು.

ಮೊದಲಿಗೆ ಶಿವಾಜಿ ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮನಾದ ವೆಂಕೋಜಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಆಡಳಿತದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದನು. ಬಿಜಾಪುರದ ಅರಸರು ಮತ್ತೆ ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ನಂತರ ಮೊಗಲರು ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ಬಿಜಾಪುರದ ಅರಸರಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರು 3 ನೆಯ ಬಹುಲೋಲ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಅಬ್ದುಲ್ ರಹೀಮನಿಗೆ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಜಹಗೀರಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಬಹುಲೋಲಿಯು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕನಾದ ಹುಸೇನಮಿಯಾನಿಗೆ ಇದರ ಆಡಳಿತ ವಹಿಸಿದನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ದಳಪತಿ ಹಂಬೀರರಾವ್ ಕೊಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ೧೬೭೭ ರ ಜನೇವರಿ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಯರಂಬರಿಗೆ ಹತ್ತಿರ (ಈಗಿನ ಯಲಬುರ್ಗಾ) ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಆಗ ಹುಸೇನ್ ಮಿಯಾನನ್ನು ಮರಾಠಾ ರಾಜ ಶಿವಾಜಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು, ಕೊಪ್ಪಳದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನನ್ನು ಬಿಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ಮುಂದೆ ಈ ಸ್ಥಳ ಮರಾಠರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೂ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಗಿರಿದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಾಜಿಯ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆ 'ಭವಾನಿ' ಗುಡಿ, ಮೋಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಡತಗಳು ಕೊಪ್ಪಳವು ಶಿವಾಜಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

''ಔರಂಗಜೇಬನು ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಮಹಾದಂಡನಾಯಕ ದಿಲೇರಖಾನನನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇದನ್ನರಿತ ಬಿಜಾಪುರದ ಅರಸು, ತನ್ನ ಸಚಿವ ಸಿದ್ಧ ಮಸೂದನನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯ ಸಹಾಯ ಕೋರಲು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದ ಶಿವಾಜಿಗೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನು. ಮೊಗಲರ ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿಜಾಪುರದರಸು ಸಿಕಂದರ ಆದಿಲ್‌ಶಹಾನ ಸೈನ್ಯ ತತ್ತರಿಸಿತು. ಮತ್ತು ಕ್ರಿ.ವ. 1686 ರಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಯಿತು. ಹೈದರಾಬಾದ ಸುಬಾಕ್ಕೆ ಬಿಜಾಪುರವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕೊಪ್ಪಳವು ಹೈದರಾಬಾದ ಸುಬಾಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು ಮೊಗಲರ ಅರಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆ ಉಂಟಾಗಲು ಈ ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ ಈ ಮೊದಲೇ ಈ ಹೈದರಾಬಾದ ಸುಬೇದಾರ ಮೀರ ಕಮರುದ್ದೀನನು 'ನಿಜಾಮ ಉಲ್-ಮುಲ್ಕ' ಅಂತಾ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1724 ರಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದ ಸುಬೆಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜನೆಂದು ಸಾರಿದನು. ಈ ವಂಶಕ್ಕೆ ಅಂದಿನಿಂದ 'ಆಸಫಿಯಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು.'' [೧೦]

---

೧೦. ಬಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ - ಕೊಪ್ಪಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೨೬

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬದಲಾದ ರಾಜಕೀಯ ತಿರುವು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ವ್ಯಾಪಾರದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೦೦ ರಲ್ಲಿ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರದ, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸೇನಾ ನೆರವು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಪರವಾನಿಗೆ ಪಡೆದು ನಂತರ ಸೇನೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ನಡೆಸತೊಡಗಿತು. ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯರ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಸಹಿಸದ ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮ, ಹೈದರಾಲಿ, ಫಡನೀಸ, ಭೋಸಲೆ ಮೊದಲಾದವರು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಕಂಪನಿಯ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗತೊಡಗಿದರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಜಕೀಯ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಲಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದಾಗ, ಹೈದರಾಲಿಯ ಪ್ರಭಾವ, ದಿನದಿಂದದಿನಕ್ಕೆ ಈತನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಗೌರವ, ಘನತೆ, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಹಿಸದ ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮನು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಕಂಪನಿಯ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸತೊಡಗಿದ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಹೈದರಾಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದತ್ತ ಸಾಗಿ ಯಾವುದೇ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೇ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೭೮ ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ಬಹಾದ್ದೂರ ಬಂಡಿ, ಗಿರಿಕೋಟೆಯನ್ನು ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ೧೭೭೮ ರಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ನಿಜಾಮನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಆತ ನಂಬಿದ್ದ ಬ್ರಿಟೀಷ ಕಂಪನಿ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರದಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಳ ಮುಸಲ್ಮಾನ ದೊರೆ ಹೈದರಾಲಿಯ ಕೈ ಸೇರಿತು. ಕೊಪ್ಪಳದ ಉಸ್ತುವಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕೋಲಾರದ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ವಹಿಸಿದ ಹೈದರಾಲಿ ಈತನನ್ನು ಕೊಪ್ಪಳ ವಿಭಾಗದ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ ಹರಿಗೋಲಿನಲ್ಲಿ ಆನೆಗುಂದಿಯಲ್ಲಿ, ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಮರಳಿದನು. ಉಸ್ಮಾನನು ಸುಮಾರು ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈತ ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಕರೆಗಳನ್ನು, ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೇ, ಇಲ್ಲಿನ ಬಲವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲಾಢ್ಯಗೊಳಿಸಿದನು. ಕೊಪ್ಪಳ ಕೋಟೆಯ ೨ ನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನೂ, ಬಹದ್ದೂರ ಬಂಡೆಯ ಕೋಟೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ಕೋಟೆಯ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಹೈದರಾಲಿಯ ನಿಧನದ ನಂತರ ಇವನ ಮಗ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜನಾಗಿ ೨೯ ನೇ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೭೮೨ ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅತ್ಯಂತ ಶೂರನಾಗಿದ್ದ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಆಡಳಿತದ ಮೇಲೆ, ಸೈನಿಕರ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಕೊಪ್ಪಳ ವಿಭಾಗದ ಪಾಳೆಗಾರರು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ವಶದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಕುಪಿತನಾದ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹರಿಗೋಲಿನಿಂದ ಆನೆಗುಂದಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಕೊಪ್ಪಳದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಬಲಾಢ್ಯ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ತತ್ತರಿಸಿದ ಪಾಳೆಗಾರರು ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೇ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದಾಗ ಎಂದಿನಂತೆ ಕೊಪ್ಪಳದ ಕೋಟೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೮೬ ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಮಹಮ್ಮದಖಾನ್ ಬಹಲ್ಲಮಿಗೆ ಕೊಪ್ಪಳದ ಕೋಟೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟುಮರಳಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮರಳಿದನು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಗಿರಿ ಕೋಟೆಯ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಮರಾಠರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಸಾಧಿಸಿದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು 'ಸುಲ್ತಾನಗಡ'ವೆಂದು ಕರೆದನು. ಕಿತ್ತೂರಿನ ದೊರೆ ಮಲ್ಲಸರ್ಜನನ್ನುಕೊಪ್ಪಳದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಧಿಸಿ ಇಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮನನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಕಂಡು, ತಮಗಿಚ್ಛೆ ಬಂದಂತೆ ಅವನನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದರು. ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ಮರಳಿ ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಲು ಕಂಪನಿ ಸರ್ ಜಾನ್ ಮಾಲ್ಕಂನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿತು. ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮನ ಸೈನ್ಯವೂ ಬ್ರಿಟೀಷರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕೊಪ್ಪಳ ಕೋಟೆಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಮುತ್ತಿಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಸಾಗಿದರೂ ಕೋಟೆ ಜಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾಲ್ಕಮ್ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಷ್ಟೂ ಒಳಗಿನಿಂದ ದಾಳಿಗೆ ಪ್ರತಿದಾಳಿ ಬರತೊಡಗಿತು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕೊಪ್ಪಳದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ವಿರುದ್ಧ ತೋಪುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಯಿತು. ''ಈ ಕೋಟೆಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೋಪುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದವರಲ್ಲಿ ವೀರ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನೇ ಮೊದಲಿಗನು''.[೧೧] ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೂ ಜಗ್ಗದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಮಾಲ್ಕಮ್‌ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಾಗ ಉಪಾಯದ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ, ವಿಶ್ವಾಸ ದ್ರೋಹದಿಂದ ವೈರಿಗಳು ಒಳನುಗ್ಗಿದರು. ಬ್ರಿಟೀಷ-ನಿಜಾಮನ ಸೈನ್ಯದ ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಬಹಲ್ಲಮಿಯ ಸೈನ್ಯ ತತ್ತರಿಸಿತು. ಕೊಪ್ಪಳದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಇಷ್ಟೊಂದು ರಕ್ತಸಿಕ್ತವಾದ, ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕೆಂಪೇರಿದ ಕೊಪ್ಪಳದ ಕೋಟೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಸಹಾಯ ಸಿಗದೇ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೯೦ ರಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳ ಕೋಟೆ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮನ ಕೈಗೆ ದೊರೆಯಿತು.

ಮುಂದೆ ಕರ್ನಲ್ ಕಿಡ್ ಎಂಬ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಕೊಪ್ಪಳ, ಸವಣೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಮೊದಲಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೫೯ ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳದ ಜಮೀನ್ದಾರ್ ವೀರಪ್ಪ ಎಂಬುವವರು ಸ್ಥಳೀಯರ ಸಹಕಾರ, ಸಹಾಯ, ಧೈರ್ಯ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯ ಕಂಪೆನಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದನು. ಆಗ ಕಂಪನಿಯ ದಂಡನಾಯಕ 'ಫ್ರಿಝುಲಿಯರ್' ಪುಣೆಯಿಂದ ಬಲಾಢ್ಯ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮನ ಸೈನ್ಯವೂ ಇವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕೊಪ್ಪಳ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಮುತ್ತಿಗೆ ಆರು ದಿನಗಳಾದರೂ ಕೋಟೆ ಮಣಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರಬೇಕಾದ ಆಹಾರ ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತಿತರ ಸಹಾಯ ಸಿಗದೇ ಆರು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಜಮೀನ್ದಾರ ವೀರಪ್ಪ ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಾಗ ಜಮೀನ್ದಾರ ವೀರಪ್ಪ, ಸೋಮದೇವ, ಅವನ ಬೆಂಬಲಿಗರು, ಸ್ನೇಹಿತರು, ಸಹೋದರರು ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಾಡಿ ವೀರಮರಣವನ್ನಪಿದ್ದರು. ವೀರಪ್ಪನು

---

೧೧. ಬ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ - ಕೊಪ್ಪಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೨೮

ಅನುಸರಿಸಿದ ಬಂಡಾಯದ ನೀತಿಯನ್ನು ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯ ಮತ್ತು ಹಮ್ಮಿಗಿ ಕೆಂಚನಗೌಡ ಮುಂದು ವರಿಸಿದರು. ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ದ್ವಿಮುಖ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ವೀರ ಯೋಧರೊಡಗೂಡಿ ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯನು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಿಡಿಯೊತ್ತಿದ್ದ ಹಮ್ಮಿಗೆಯ ಧೀರ ಹಮ್ಮಿಗಿ ಕೆಂಚನಗೌಡ ದೇಸಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಆಂಗ್ಲರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುಕನೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಕೊಪ್ಪಳದ ಅಮಲ್ದಾರನು ಅವರನ್ನು ಕೊಪ್ಪಳದ ಕೋಟೆ ಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯ ಮತ್ತು ಹಮ್ಮಿಗಿ ಕೆಂಚನಗೌಡ ಯೋಧ ರೊಡಗೂಡಿ ಕೋಟೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ, ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನು ಥಳಿಸಿ, ಬೀಗ ಮುರಿದು ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿದನು.

ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಪೇಜಾ ಕಂಪನಿಯ ಮಹಾ ದಂಡನಾಯಕ ಹೂಜೆಸ್‌ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವನು ಹೊಸಪೇಟೆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕೊಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಕೋಟೆಗಭಿಮುಖವಾಗಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬಿಡಾರ ಹೂಡಿದನು. ಪಿಂಡಾರ ನಾಯಕನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದಿನಿಂದ ಬಂದ ನಿಜಾಮನ ಸೈನ್ಯವೂ ಕಂಪನಿಯ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೊಡಗೂಡಿತು. ಜೊತೆಗೆ ರಾಯಚೂರಿನ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲ್ಟೆರ್ ಆರ್.ಎನ್. ಟೇಲರ್‌ನ ಮುಂದಾಳತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಸೈನ್ಯವು ಬಂದು ಕಂಪನಿಯ ಸೈನ್ಯ ಕೂಡಿದಾಗ, ತ್ರಿಕೂಟ ಸೈನ್ಯ ಬಲಗೊಂಡಿತು. ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ, ಯಾವುದೇ ತೋಪು, ಗುಂಡು, ತುಪಾಕಿಗೆ ಕೋಟೆ ಜಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳೀಯರ ಹೇಳಿಕೆಯ ಸಹಾಯ ಪಡೆದ ಕಂಪನಿಯ ತ್ರಿಕೂಟ ಸೈನ್ಯವು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿದಂತಹ ಕೋಟೆಯ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟು ದಾಳಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಕೋಟೆ ಅದುರಿ, ವೈರಿಗಳು ಒಳನುಗಿದ್ದರು. ಒಳಗಿನ ಯೋಧರೂ ಧೃತಿಗೆಡದೇ ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಹುಲಿಗಳಂತೆ ಕಾದಾಡಿ ಶತ್ರುಗಳ ರುಂಡ ಚೆಂಡಾಡಿದರು. ತ್ರಿಕೂಟ ಬಲಾಢ್ಯ ಸೈನ್ಯದ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟೂ ಇರದ ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯ ಮತ್ತು ಹಮ್ಮಿಗೆ ಕೆಂಚನಗೌಡನ ಸೈನ್ಯ ವೀರತನದಿಂದ ಕಾದಾಡಿತು. ಆದರೆ ೩೦-೦೫-೧೮೫೮ ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯ ಮತ್ತು ಹಮ್ಮಿಗೆ ಕೆಂಚನಗೌಡರನ್ನು ಸಾಯಿಸುವದರ ಮೂಲಕ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಈ ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಹೋರಾಟಗಾರರನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡಿದರು. ಕೊಪ್ಪಳ ಕೋಟೆ ಮತ್ತೆ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು.

''ಅಂದಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಆಂಗ್ಲರೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕಂಪನಿಗನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ತೀರ್ಪು ನೀಡಿದರು. ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಗೊಳಗಾದವರನ್ನು ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರ ರಾಯಚೂರು ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿತು. ಕೆಲವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ಲಟೂನಿನ ಮುಂಭಾಗದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಂದಿತು. ಓರ್ವನನ್ನು ನೇಣು ಹಾಕಿತು. ಯೋಧರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಪನಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟಿತು''.[೧೨]

೧೨. ಬಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ - ಕೊಪ್ಪಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೩೦

ಹೈದರಾಬಾದ ಸರಕಾರದ ಪ್ರಧಾನಿ ಮೀರ ತುರಾಬ ಅಲಿಖಾನನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬ್ರಿಟೀಷರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತಾದ್ದರಿಂದ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ರಾಣಿ ಕಂಪನಿ ದಂಡನಾಯಕ ಹಿಲ್‌ನ ಮುಖಾಂತರ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ನಿಜಾಮನು ಕಂಪನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಐವತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಮನ್ನಾ ಮಾಡಿದಳು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೫೯ ರಲ್ಲಿ ಆದ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ನಿಜಾಮನಿಗೆ ದೊಅಬ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾಯಿತು. ದೊಅಬ್ ಎಂದರೆ ಎರಡು ನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಪ್ರದೇಶ ಎಂದರ್ಥ. ಅಂದರೆ ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ತುಂಗಭದ್ರೆ ನಡುವಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ದೊರೆ ನಿಜಾಮನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಸಂಪ್ರೀತನಾದ ನಿಜಾಮನು ತನ್ನ ಪ್ರಧಾನಿ ಅಲಿಖಾನನಿಗೆ 'ನವಾಬ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟು, ಈತನಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೬೧ ರಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಜಹಗೀರ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟನು. ಸರ್ ಸಾಲಾರಜಂಗನು ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ ರಚಿಸಿ, ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಕೊಪ್ಪಳ ೧೮೬೧ ರಿಂದ ೧೯೪೭ ರ ವರೆಗೆ ಸರ್ ಸಾಲಾರಜಂಗನ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಹಗೀರ ಆಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿ, ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿತು. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಸಾಲಾರಜಂಗನ ಅಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಪ್ಪಳ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ೧೯೪೭ ರ ಅಗಷ್ಟ೧೫ ಕ್ಕೆ ದೊರೆತಿದ್ದರೂ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಜನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದು ೧೯೪೮ ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೭ ರಂದು. ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರಲೊಪ್ಪದ ನಿಜಾಮನನ್ನು ಸರದಾರ ವಲ್ಲಭಬಾಯಿ ಪಟೇಲ್ ಮಣಿಸಿ, ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವವರೆಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಜನ ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಷ ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ರಜಾಕಾರರ ಹಾವಳಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅಲ್ಲೋಲ - ಕಲ್ಲೋಲ ಉಂಟು ಮಾಡಿತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿ ಬಂದ 'ರಜಾಕಾರರ ಹಾವಳಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಲಾವಣಿ ಪದಗಳು' ಜನಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಅಹಿಂಸಾ ತತ್ವದಡಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದ ಭಾರತ ಉತ್ಸಾಹ, ಆನಂದ, ಸುಖ, ಸಂತೋಷ, ಸಡಗರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಾವು ಅಂದರೆ ಕೊಪ್ಪಳದ ಜನತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 'ಒಕ್ಕೂಟ ಸೇರಿರಿ' ಎಂಬ ಧೋರಣೆಗೆ ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ನಿಯೋಜಿತ ಸೈನ್ಯ ಕೊಪ್ಪಳದ ರೈಲ್ವೆ ಪೋಲಿಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಂದಿನ ತಾಲೂಕಾದಾರ (ಕಲೆಕ್ಟರ್) ಜನಾಬ ತಖಿ ಹುಸೇನ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಅವನ ನಿವಾಸದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದಾಗ, ದೂರಾಲೋಚನೆ, ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಇವು ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ಭಾರತ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಾಗ, ರಕ್ತಪಾತವಿಲ್ಲದೇ ಕೊಪ್ಪಳ ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜ ಹಾರಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಹಳೆಯ ನಾದ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿತು.

ಕೊನೆಗೂ ಕೊಪ್ಪಳ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ರಾಯಚೂರು, ಬೀದರ್ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸರ್ದಾರ ವಲ್ಲಭಬಾಯಿ ಪಟೇಲ್ ನಡೆಸಿದ ಅವಿರತ ಹೋರಾಟ, ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲದಿಂದಾಗಿ ೧೭-೦೯-೧೯೪೮ ರ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಮೇಲೆ ಪೋಲೀಸ್ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ನಡೆದು, ನಿಜಾಮನು ಸರ್ದಾರ ವಲ್ಲಭಬಾಯಿ ಪಟೇಲರಿಗೆ ಶರಣಾಗುವದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರುವಂತಾಯಿತು.

''ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೫೦ ರಲ್ಲಿ ಹೊಣೆಗಾರ ಸರಕಾರ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಈ ಕೊಪ್ಪಳ, ಹೊಣೆಗಾರ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ೧೯೫೦ ರ ವರೆಗೆ ಉಳಿಯಿತು. ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ ರಚನೆಯಾದ ನಂತರ ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು. ಇದು ೧೯೭೭ ಅಕ್ಟೋಬರವರೆಗೆ ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ೧ ನವ್ಹಂಬರ್ ೧೯೭೩ ರಿಂದ ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು. ೧೯೫೬ ನವ್ಹೆಂಬರ್ ೧ ರಂದು ಹರಿದು ಹೋದ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಮತ್ತೆ ಒಂದುಗೂಡಿತು. ಇದರ ಸವಿನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ, ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ''.[೧೩]

ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪರಿಸರ ಹೊಂದಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜವುನೆತನಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿಯೇ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಉದಯಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎನ್ನಬಹುದು.

ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಹಲವು. ಕೊಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ, ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದರೂ ಮಧ್ಯಯುಗದ ನಂತರ ಕೊಪ್ಪಳದ ಚಿತ್ರಣವೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲಾಯಿತು. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವಂತೆ ಕೊಪ್ಪಳವು ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರಾಜರುಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಹೊಂದಿ, ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು, ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಬಂದಿತು.

೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಾಗ ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ತಾಲೂಕು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಸರಿ ಸುಮಾರು ೪೦ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಅಂದರೆ ೨೪-೦೮-೧೯೯೭ ರಲ್ಲಿ ಜೆ.ಎಚ್. ಪಟೇಲರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆವುಳ್ಳ ಕೊಪ್ಪಳವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಕೊಪ್ಪಳ, ಯಲಬುರ್ಗಾ, ಕುಷ್ಟಗಿ ಮತ್ತು ಗಂಗಾವತಿ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ ೧೯೯೭ ರಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯಿತು. ಕೊಪ್ಪಳ

---

೧೩. ಬಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ - ಕೊಪ್ಪಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೩೧

ಜಿಲ್ಲೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಹೋರಾಟಗಾರರು, ಕವಿಗಳು, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ವರ್ತಕರು, ವಕೀಲರು, ನೌಕರರು, ಹಮಾಲರು, ಮಹಿಳೆಯರು, ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳೆನ್ನದೇ ಕೊಪ್ಪಳದ ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕರೂ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಯಚೂರು ಕೊಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೩೦೦ ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ರಾಯಚೂರಿನ ಕಛೇರಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎದುರಾಗಿತ್ತು. ಇದು ತುಂಬಾ ವೆಚ್ಚದಾಯಕ ಮತ್ತು ಸಮಯದ ಪೋಲಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳವೂ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ ಸಮರ್ಥ ಊರಾಗಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೊಪ್ಪಳ ಕೊನೆಗೂ ಹೋರಾಟದ ಫಲದಿಂದ ೧೯೯೭ ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದರೂ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ, ಭಾರತ ದೇಶಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩ :
ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩ : ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳಗಳು

‘‘ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪರ್ವ ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವ ಹಬ್ಬ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪರ್ವನ್ ಅಂದರೆ ಉತ್ಸವ ಎಂಬ ಅರ್ಥ. ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಏಕತಾನತೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮ, ಸಂತೋಷವನ್ನು ತರುವ ಹಬ್ಬಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಶುದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವೂ ಆಗಿವೆ. ಇಹದ ಸೌಖ್ಯ, ಪರ ಸಾಧನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸೋದರತ್ವದ ಉದಾತ್ತ ಧ್ಯೇಯ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಹಬ್ಬಗಳ ಆಚರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ’’.[೧] ಮೊಹರಂ ಅಲ್ಲದೆ ರಂಜಾನ್ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮ್‌ರಿಗೆ ಇಫ್ತಿಯಾರ್ ಊಟ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

‘‘ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್‌ರು ಮೆಕ್ಕಾದಿಂದ ಮದಿನಾಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೬೨೨ ರಲ್ಲಿ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಹಿಜರಿಶಕೆಯ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ, ಸಫರ್, ರಬೀವುಲ್ ಅವ್ವಲ್, ರಬಿಉಸ್ಸಾನಿ, ಜಮಾದಿ ಉಲ್ ಅವ್ವಲ್, ಜಮಾದಿ ಉಸ್ಸಾನಿ, ರಜ್ಜಬ್, ಶಬಾನ್, ರಮಜಾನ್, ಷವ್ವಾಲ್ ಜಿಲ್ಕಾದ್, ಜಿಲ್‌ಹಜ್ ಎಂಬ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳುಗಳಿದ್ದು, ಇವು ಚಾಂದ್ರಮಾನ ಮಾಸಗಳು’’.[೨] ರಮ್‌ಜಾನ್, ಬಕ್ರೀದ್ ಇವು ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಮಹತ್ವದ ಹಬ್ಬಗಳಾಗಿವೆ. ಉಳಿದ ಹಬ್ಬಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಕೆಲವು ಹಬ್ಬಗಳಾಗಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುವ ಮಹತ್ವದ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ರಂಜಾನ್ ಮತ್ತು ಬಕ್ರೀದ್ ಹಬ್ಬಗಳೂ ಸೇರಿವೆ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯು ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನ ಆರಾಧಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರ ಹಿಜರಿ (ಶಕ) ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳುಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳು ಒಂದು. ಹಿಜರಿ ಸನ್ ೬೧ ನೆಯ ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳು ೧೦ ನೇ ದಿನಾಂಕ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನ್ ಮತ್ತು ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಕರ್ಬಲಾ ಮೈದಾನದ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುತಾತ್ಮರಾದರು. ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್‌ರವರ ವಂಶಸ್ಥರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿರಬಹುದಾದ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

‘‘ಇಸ್ಲಾಮಿ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ತಿಂಗಳು ಮೊಹರಂ. ಇದೇ ತಿಂಗಳು ಹತ್ತರಂದು ಹಜರತ ಮಹಮ್ಮದ್ ಹುಸೇನರು ಹುತಾತ್ಮರಾದರು. ಅವರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಶೋಕ ಮೂಲವಾದ ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮೊಹರಂ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಹಜರತ್ ಮಹಮ್ಮದ ಪೈಗಂಬರರ ನಂತರ ಅವರ ಅಳಿಯ ಹಜರತ್ ಅಲಿ (ಬೀಬಿ ಫಾತಿಮಾರ ಪತಿ) ನಾಲ್ಕನೆಯ ಖಲೀಫರಾದರು. ಅವರ ನಂತರ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಖಲೀಫರಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ದಮಾಸ್ಕಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುಆವಿಯಾ ತಾನೇ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಖಲೀಫನೆಂದು ಸಾರಿಕೊಂಡು ಬಲವಂತವಾಗಿ ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ನಂತರ ಮಗ ‘ಏಜಿದ’ನಿಗೆ ಖಲೀಫ ಪಟ್ಟ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಹಜರತ್ ಅಲಿಯವರ ಪುತ್ರ, ಹಜರತ್ ಹುಸೇನರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ಅವರ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಕೆಲವು ಅರಬರ ರಹಸ್ಯ ಬೆಂಬಲವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು.

---

೧. ಹಸನಬಿ ಬೀಳಗಿ - ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿ - ದೃಷ್ಟಿ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೩೯

೨. ಹಸನಬಿ ಬೀಳಗಿ - ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿ - ದೃಷ್ಟಿ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೪೦

ಹಜರತ್ ಹುಸೇನರು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನೆರವು ಪಡೆಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಏಜಿದನ ಸೈನ್ಯ ತಡೆಗಟ್ಟಿ ಕದನ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಕರ್ಬಲಾ ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈ ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಜರತ್ ಹುಸೇನರ ಬಂಧುಮಿತ್ರರು, ಅನುಯಾಯಿಗಳು, ಮಕ್ಕಳು ಹತರಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ನೀರು ಸಹ ಸಿಗದಂತೆ **ಮಾಡಿ, ಮೋಸತನದಿಂದ ಹಜರತ್ ಹುಸೇನರನ್ನು ಮೊಹರಂ ಹತ್ತನೆಯ ದಿನದಂದು ಕೊಲ್ಲಲಾಯಿತು.** ನಂತರ ಮಕ್ಕಾ ಮದೀನಾದ ಜನ ಏಜಿದನ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೆದ್ದು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಏಜಿದನ ಮರಣದ ನಂತರ ಬನಿಉಯ್ಯಮರು ಖಲೀಫರಾದರು. ಇದು ಕರ್ಬಲಾ ಕಾಳಗದ ವೃತ್ತಾಂತ''.[೩]

ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನರ ವೀರಮರಣದ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಹಜರತ್ ಅಲಿಯವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ 'ಷಿಯಾ' ಮುಸ್ಲಿಮರು ಕರ್ಬಲಾ ಕದನದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕೂಟ ಕೂಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹುತಾತ್ಮರಾದ ಹಜರತ್ ಹುಸೇನರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಕೋರಿ ಉಪವಾಸ, ಕುರ್‌ಆನ್ ಪಠಣ, ದಾನ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾದ ಶೋಕಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಈ ಆಚರಣೆ, ತೈಮೂರಲಂಗನ ಕಾಲಕ್ಕೆ (೧೩೩೬-೧೪೦೫) ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿತೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರು, ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಗಳು, ಮೊಹರಂ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುತುಬ್‌ಶಾಹಿಗಳು (೧೫೫೦-೧೬೮೭) ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಆಲಂ (ಪಂಜಾ) ಇಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ನಂತರ ಸಾಮ್ರಾಟ್ ಅಕಬರನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊಹರಂ, ಸಂಭ್ರಮ, ಸಡಗರದಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತು. ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಇದು ಸೂತಕದ ಆಚರಣೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ಆತನ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಮೂಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಈ ಹಬ್ಬದ ಅದ್ದೂರಿಯ ಆಚರಣೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗಾಗಿ ದುಃಖ ಮೂಲ ಮರೆಯಾಗಿ ಸಂಭ್ರಮದ, ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು. ಸುನ್ನಿ ಪಂಥ, ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಗೈರ್ ಇಸ್ಲಾಮಿ ಎಂದು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಷಿಯಾ-ಸುನ್ನಿ ಪಂಥ ಹಾಗೂ ಮತಭೇದವಿಲ್ಲದೇ ಒಟ್ಟು ಜನಸಮುದಾಯದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ಪಟ್ಟಣ ಹಾಗೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲೆಡೆ ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಭಾವೈಕ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಜಾನಪದ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಮೊಹರಂ ತನ್ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದೆ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಭಾವೈಕ್ಯದ ಬೆಸುಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಜೊತೆಗೆ ಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಬೆಸುಗೆ, ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಹೆಚ್ಚಿ, ಮತೀಯ ಗಲಭೆಗಳು ತಿಳಿಯಾಗಿ/ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಕೋಮುಗಳು, ಮತೀಯ ಜನಾಂಗಗಳು ಏಕತೆಯಿಂದ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಜಾನಪದ ಹಬ್ಬ ಮೊಹರಂನ ಆಚರಣೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದಾಗಿದೆ.

---

೩. ಹಸನಬಿ ಬೀಳಗಿ - ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿ - ದೃಷ್ಟಿ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೪೩-೪೪

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆ :

''ಹಜರತ್ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್‌ರವರು ಇಸ್ಲಾಂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಮರಣದ ನಂತರ ಖಲೀಫರಾಗಿ ಹಜರತ್ ಅಬೂಬಕರ್ ಸಿದ್ದಿಖ್ ಕ್ರಿ.ಶ. (೬೩೨-೬೩೪), ಹಜರತ್ ಉಮರ್ ಫಾರುಕ್ (೬೩೪-೬೪೪), ಹಜರತ್ ಉಸ್ಮಾನ್ ಘನಿ (೬೪೪-೬೫೬) ಇವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಖಲೀಫರಾಗಿ ಬನಿ ಹಾಸೀಮ್ ಪಂಗಡದವರು ಹಜರತ್ ಅಲಿ ಅವರನ್ನು ಚುನಾಯಿಸಲು ಸಿರಿಯಾದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಹಜರತ್ ಮು.ಆವಿಯಾ ವಿರೋಧಿಸಿದನು. ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳ ನಡುವೆ ಘರ್ಷಣೆ ನಡೆದು ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಹಿಜರಿ ಶಕ ೬೬೧ ರಲ್ಲಿ ಹಜರತ್ ಮು.ಆವಿಯಾನ ಕುತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಹಜರತ್ ಅಲಿ ಅವರು ಬಲಿಯಾಗಲು, ಅವರ ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹಸನ್ ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಮನ್ನಿಸಿ ಖಲೀಫರಾದರು. ಮು.ಆವಿಯಾ ಸಾಯುವ ಮುನ್ನ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಯಾಜೀದ್‌ನನ್ನು ಖಲೀಫನೆಂದು ಘೋಷಿಸಿ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದನು. ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ಯಾಜೀದ್ ಇಮಾಮ್ ಹಸನ್‌ರನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ವಿಷಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ಖಲೀಫನಾದ ತನಗೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮುಖಂಡರು ಬಯ್ಯತ್ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಖಲೀಫನಾಗಲು ಅನರ್ಹನಾದ ಯಾಜೀದ್‌ನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಅರೇಬಿಯಾ, ಇರಾಣ, ಇರಾಕ್, ಕೂಫಾ ಜನರು ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನರಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದರು. ಕೂಫೆದ ಜನ ಯಾಜೀದ್‌ನ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿ ಪತ್ರ ಬರೆದರು. ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನ್‌ರು ಯಾಜೀದ್‌ನ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು, ದುರಾಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಹತ್ತಿರದ ಬಂಧು-ಬಳಗ ಮೊದಲಾದವರು ೭೨ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಕೂಫೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಹಿಜರಿ ಸನ್ ೬೧ ರ ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳು (ಕ್ರಿ.ಶ. ೬೮೦) ಒಂದನೆಯ ದಿನಾಂಕದಂದು ಇರಾಕ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಐದನೆಯ ದಿನ ಕರ್ಬಲಾ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿಳಿದರು. ವೈರಿ ಸೈನಿಕರು ಜಲಾಶಯಗಳಿಗೆ ವಿಷ ಬೆರೆಸಿ ಅನ್ನ ನೀರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು. ಹತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅನ್ನ ನೀರಿಲ್ಲದೇ ಹುಸೇನರ ಪರಿವಾರ ತತ್ತರಿಸಿತು. ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ದಿನ ಯಜೀದನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಹುಸೇನರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೂ ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಕಾಸೀಮಧೂಲಾ, ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ, ಅಬ್ಬಾಸ ಅಲಿ, ಹುಸೇನ ಅವರ ವೀರಾವೇಶದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ವೈರಿ ಸೈನಿಕರು ತತ್ತರಿಸಿದರು. ಯುದ್ಧ ನೀತಿಯನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿದರು. ಮೋಸದಿಂದ ಹುಸೇನರ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ರುಂಡ ಚಂಡಾಡುತ್ತ ನಡೆದರು. ಕೊನೆಗುಳಿದ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ವೈರಿ ಪಡೆಯ ನಾಯಕನಾದ 'ಶುಮರ' ಘಾತುಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. 'ಜರಿವೀನ್ ಶರೀಕ್' ಎಂಬ ಕ್ರೂರಿಯೊಬ್ಬ ಹುಸೇನರ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದನು. 'ಸಿನಾನ್ ಬಿನ್ ಅನಾಸ್ ಬಿನ್ ಅಮ್ರ ಅಲ್

ನಾಖಿಯಾ' ಎಂಬುವನು ಹುಸೇನರನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿದನು. ಆಗ 'ಖವಾಲಿ ಬಿನ್ ಯಜೀದ್ ಅಲ್ ಅಸ್ಬಾಹಿ' ಅವರ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದನು. ಮೋಸಕ್ಕೆ ಜಯವಾಯಿತು. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೋಲಾಯಿತು. ಹಜರತ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನರು ವೀರಮರಣ ಹೊಂದಿದರು.

ಈ ಘೋರ ದುರಂತ ಕೇಳಿದ ಮಕ್ಕಾ ಮದೀನಾ ಜನ, ಯಜೀದನ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ದಂಗೆಯೆದ್ದು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಯಜೀದನ ಮರಣದ ಅನಂತರ ಬನೀ ಉಮ್ಮೈಯರು, ಬನಿ ಹಾಷೀಮರು ಖಲೀಫರಾಗಿ ಆಳಿದರು. ಇದು ಕರ್ಬಲಾ ದುರಂತದ ಭೀಕರ ಕಥೆ.

ಹಜರತ್ ಅಲಿ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಷಿಯಾ ಮುಸ್ಲಿಮರು, ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ ಹುಸೇನರ ವೀರ ಮರಣದ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಅವರ ಗೌರವಾರ್ಥ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಶೋಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೬೨ ರಲ್ಲಿ 'ಬುವಯಹಿ' ಸಂತತಿಯ ಷಿಯಾ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಹಜರತ್ ಅಲಿ ಅವರ ಸಂತತಿಗೆ ಭಕ್ತಿ, ಗೌರವ, ಆದರಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಕರ್ಬಲಾ ಕಾಳಗದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕೂಟ ಕೂಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟರು. ಹುಸೇನರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಗಲೆಂದು ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಉಪವಾಸ ವ್ರತ, ಕುರಾನ್ ಪಠಣ, ದಾನ-ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದುಃಖ ಮೂಲವಾದ ಇಂತಹ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬಾದಶಹಾ ಅಮೀರ ತೈಮೂರ ಲಂಗ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೩೬-೧೪೦೫) ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. 'ತಾಜಿಯಾ' ತಯಾರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದವನು ಇವನೇ. ಮೊಗಲರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂದುವರಿದು ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಿಂದುಗಳು ಕೂಡ ತಾಜಿಯಾ ತಯಾರಿಸಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶೇರಖಿ ರಾಜ ಸಂತತಿಯ ಸುಲ್ತಾನರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೯೮-೧೪೮೬) ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಸಕಲ ಮತ ಪಂಥಗಳಿಗೆ, ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಗೆ ಧನ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು''.[೪]

ಈ ರೀತಿಯ ಧರ್ಮದ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕದನದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಕೇವಲ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಸೀಮಿತವಾಗದೇ, ಹಿಂದೂ ಮತ್ತಿತರ ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗದವರೂ ಸೇರಿ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ, ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುವ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಭೇದ ಮರೆತು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಿ, ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ತನ್ಮಯತೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಂತೂ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಉತ್ಸಾಹ ಹೇಳತೀರದು. ಪಟ್ಟಣ, ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಗಮನ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರಾದರೂ, ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಕುಂದು - ಕೊರತೆ, ಅಡಚಣೆ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ.

---

೪. ಡಾ. ದಸ್ತಗೀರ ಅಲ್ಲೀಭಾಯಿ - ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ೯, ೧೦, ೧೧.

ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಕೋಮು ಗಲಭೆ, ಮತೀಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳು, ಗಲಾಟೆ, ಅಬ್ಬರಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ತನ್ನ ಮಹತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಮತೀಯ ಸಾಮರಸ್ಯ, ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಂರ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿದೆ. ಹೈ.ಕ. ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಲ್ಲದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಹಿಂದೂಗಳೇ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪೀರಲು ದೇವರುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರು ಹಿಂದೂಗಳೇ. ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತವಾದ ಭಾವೈಕ್ಯದ ಸಂಗಮ ಹೈ.ಕ. ಭಾಗ. ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾ-ಅಲ್ಲಮರನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾಮ ಹಲವು ಎಂಬ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜನರು ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ನಡೆದು ಬಂದ ಹಾದಿ :

''ಡಾ. ಎಂ. ಅಕಬರ ಅಲಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಷಿಯಾ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಹಿಂದೂ ನೆಲದ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರು ಹೋಳಿ - ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂತಹ ಆಚರಣೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿ. ಆಗ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳು 'ಮೊಹರಂ' ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಷಿಯಾ ಮತದ ನಿಲುವು ಪ್ರಚಾರಗೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ 'ಮೊಹರಂ' ಆಚರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಳಿ - ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂತಹ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗಿ, ತಮಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮುಗ್ಧತೆಯಿಂದ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಲೆತು ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕೂ ಮನ್ನಣೆ ದೊರೆಯಿತು''[೫] ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

''ಡಾ. ಮಸೂದ್ ಸಿರಾಜ್ ಅವರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರವೇಶ ಅಂದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆ, ಆಕ್ರಮಣ ನಂತರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ನಂತರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಮೊಹರಂ' ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಷಿಯಾ ಜನರಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ೧೪ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದಂತಹ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಾನಿಯರ ಒಡನಾಟ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದ ಕಾರಣ, ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯರು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ''.[೬] ಅದೇ ಪ್ರಭಾವ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಇತಿಹಾಸದ ಕಾಲಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವ ಭಾರತ ವಿವಿಧ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಧರ್ಮದ ಹಬ್ಬ, ಹರಿದಿನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದು, ಅದರಂತೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪ್ರವೇಶದ ನಂತರ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕೈದು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೇ ಅವರ ಆಡಳಿತದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ

೫. ಡಾ. ಷಹಸೀನಾ ಬೇಗಂ - ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಜಾನಪದ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೧೪೨

೬. ಡಾ. ಷಹಸೀನಾ ಬೇಗಂ - ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಜಾನಪದ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೧೪೧

ಸಹ ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಹಬ್ಬ ಇದು ಒಂದು ಜಾತಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಹಬ್ಬ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲ. ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ, ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುವ ಈ ಹಬ್ಬ ಉತ್ತರ - ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿ, ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಂ ಮೈತ್ರಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ:

''ಭಾರತೀಯರು ವಿವಿಧ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವಂತೆ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಂ ಮೈತ್ರಿಯ ಕುರುಹುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ''.[೭]

ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವವೆಂಬಂತೆ ಬರಿಗಾಲಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದುಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿರಬಹುದೆಂದೆನ್ನಿಸುವ ಅಂಶಗಳು. ಮೊಹರಂ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಜನರು ರೋಗಪೀಡಿತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸುವದು, ಪೀರಲು ದೇವರು ಅವರ ಮೇಲಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಜನರಲ್ಲಿದೆ. ಕೆಲವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ನೆರೆಯ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳು ಎಡೆ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ದೇವರು ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗುವ ದಿನವೂ ಹಿಂದೂಗಳು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಲದ ವಿಷ್ಣುಪುರ ನಗರದ ಮೊಹರಂ ಜುಲೂಸದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ 'ಧುಲ್ ಧುಲ್' ಎಂಬ ಮಣ್ಣಿನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪೋತದಾರರು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ದೇವ ದೇವತೆಗಳ ಮಣ್ಣಿನ ಮಾದರಿಯ ಛಾಯೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮರಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ತಾಜಿಯಾ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದಗಲ್ ಗ್ರಾಮದ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮೇತರರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲಾಲಿ ಅಲಮ್‌ಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮರು ರಾಮುಲಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯರಗುಪ್ಪಿ ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಒಂದು ಜಾತ್ರೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮರು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ದೇವರ ಚೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹರಕೆ ತೀರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗದಗ - ಬೆಟಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಮಳೆ, ಬೆಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸೊಟಕನಹಾಳದ ಡೋಲಿ ಮತ್ತುಕೈ ದೇವರು ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಗುಡಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಿತ್ತಾಗ ಊರ ಜನ ಇಮಾಮ

---

೭. ಡಾ. ದಸ್ತಗೀರ ಅಲ್ಲಿಭಾಯಿ - ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ೧೩

ಹುಸೇನರು ತಂಗಿ ದ್ಯಾಮವ್ವನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುದರಿಮೋತಿಯಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಒಂದು ಉತ್ಸವವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಂತೆ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮರು ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಭಾಗಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸಿರಸಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಠದ ಹೇಳಿಕೆ, ಭವಿಷ್ಯ ಕೇಳಲು ಸಾವಿರಾರು ಜನ ನೆರೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶೋಕಮೂಲವಾದರೂ, ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಬ್ಬವಾದರೂ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ, ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಮತೀಯ ಸಾಮರಸ್ಯ ಬೆಳೆಸುವ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೌಹಾರ್ದ ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ಕಾಣಿಕೆಯಂತಿರುವ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ :

ಉತ್ತರ - ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ - ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಬಹಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಎಂಟು ದಿನಗಳ ಮೊದಲೇ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಿರಿಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಸುಣ್ಣ - ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವರು. ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಕಳೆದು ಚಂದ್ರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಮೊದಲ ದಿನದಿಂದ ಹತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಕೆಲವರು ಉಪವಾಸವಿದ್ದು, ಶರಬತ್ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಹಂಚುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂಭತ್ತು ಮತ್ತು ಹತ್ತನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒಂಭತ್ತು ಗಂಟೆಗೆಲ್ಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಹಸನ್ - ಹುಸೇನ್‌ರವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ "[illegible]ಕಿ ಚಾರ್ ರಕಾತ್" ನಮಾಜ್ ಮಾಡುವರು. ಮೂರನೆಯ ಅಥವಾ ಐದನೆಯ ದಿನ ಮೇವ, ಕಿಚಡಿ, ಅನ್ನ, ಪಲ್ಯ, ಶರಬತ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಡಿ ಹಸನ್ - ಹುಸೇನ್‌ರವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಫಾತೇಹ ಓದಿಸುವರು. ಇವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು.

ಇನ್ನು ಮಸೀದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳ ಚಂದ್ರ ದರ್ಶನದ ರಾತ್ರಿ, ಗುದ್ದಲಿ (ಅಲಾವಿ) ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮಸೀದೆ ಅಥವಾ ಅಶೂರಖಾನಾಗಳಲ್ಲಿ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹಸನ್ ಮತ್ತು ಹುಸೇನ್ ಮೊದಲಾದ ಹುತಾತ್ಮರ ಸ್ಮಾರಕಗಳೆನಿಸಿದ ಪಂಜಾ ಹಾಗೂ ತಾಜಿಯಾ (ಡೋಲಿ) ಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊಹರಂ ಒಂದನೇ ತಾರೀಖಿನಂದು ಕೆಲವು, ನಂತರ ಐದನೇ ತಾರೀಖಿನಂದು ಅಲಂ (ಪಂಜಾ) ಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹರಕೆ ಹೊತ್ತವರು ಒಂದು ಅಥವಾ ಐದನೇ ತಾರೀಖಿನಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೇವರ ಮುಂದೆ ಕೈ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಲಾಡಿ ಹಾಕಿ ಫಕೀರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿಂರಲ್ಲದೇ ಹಿಂದೂಗಳು ಕೂಡಾ ಫಕೀರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಫಕೀರರಾದವರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜೋಳಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಕನಿಷ್ಟ ಐದು ಮನೆಯಾದರೂ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಮೊಹರಂ ಏಳು, ಎಂಟು ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತನೇ ದಿನಗಳಂದು ಕೆಲವು ಆಲಂಗಳ ಸವಾರಿ ಹೊರಡಿಸಿ ಭಾಜಾ, ಭಜಂತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ

ಊರೊಳಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಬರುವದು. ಹತ್ತನೆಯ ದಿನ (ಶಹಾ ದತ್ = ದಫನ್) ಗೊತ್ತಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಆಲಂಗಳು ಸೇರಿ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಸಂಜೆ ದೇವರು ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಊರ ಮುಂದಿನ ಕೆರೆ ಅಥವಾ ಹೊಳಗೆ ಎಲ್ಲ ಆಲಂಗಳು ತಾಜಿಯಾಗಳೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಗಳನ್ನು ಮುಖ ತೊಳೆದು ಫಾತೆಹಾ ಮಾಡಿ ಅಲ್ವಿದಾಯ ಹೇಳುತ್ತಾ, ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ ಹಸನ್ ಮತ್ತು ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನ ಮೊದಲಾದ ಹುತಾತ್ಮರ ಸ್ಮಾರಕಗಳೆನಿಸಿದ 'ಪಂಜಾ' ಹಾಗೂ 'ತಾಜಿಯಾ' (ಡೋಲಿ)ಗಳನ್ನು ಇಡುವ ಅಶೂರಖಾನಾ ಅಥವಾ ಮಸೂತಿ ಸ್ಥಳಗಳ ಆವಣರಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬದ ಕೊನೆಯ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಹಾಡುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಹಾಡುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದಾಗ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಪುರುಷರು ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹಾಡುಗಳ ತಾಳಕ್ಕೆ, ರಾಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ದುಃಖದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡಾಗ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಹಜವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ನಡೆಯುವ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಲಾಲು (ಪಂಜು) ಗಳು ಬೆಳಕು ನೀಡುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ನೂತನ ತಂತ್ರ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ನೀಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

''ಒಂದೊಂದು ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏಳೆಂಟು ಜನರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರು ನುಡಿ ಅಥವಾ 'ಏರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪಲ್ಲವಿ ಅಥವಾ 'ಚಾಲ' ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇಂಥ ಮೇಳದವರು ಸಮವಸ್ತ್ರದಲ್ಲೊ, ಇಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರ, ಶಲ್ಲೆಯನ್ನೊ ಅಥವಾ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಗದದ ಹೂವಿರುವ ಒಂದು ಉದ್ದವಾದ ಬದಿರಿನ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಆಗಾಗ ಬೀಸುತ್ತ ಕೈ ಚಾಚುತ್ತ ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತ ಭಾವಾವೇಶದಿಂದ ಹಾಡುವ ದೃಶ್ಯ ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಅಶೂರಖಾನಾದ ಹೊರಗಡೆ ಇಲ್ಲವೆ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ತೋಡಲಾದ ಅಲಾವಿ ಕುಣಿಯಲ್ಲಿ - ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲಾವಿಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸುತ್ತುವರಿಯುತ್ತ, ನುಡಿ ಅಥವಾ ಏರುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವಾಗ ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತು ಮತ್ತೆ ಚಾಲ ಪಲ್ಲವಿ ಹೇಳುವಾಗ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ''.[೮] ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನವಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯುವಾಗ ಅಶೂರಖಾನಾದ ಹೊರಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ತೋಡಲಾದ ಅಲಾವಿ ಕುಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲಾವಿಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೇ ಸುತ್ತುವರಿಯುತ್ತ, ನುಡಿ, ಏರುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವಾಗ ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತು ಮತ್ತೆ ಪಲ್ಲವಿ (ಚಾಲ) ಹೇಳುವಾಗ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

---

೮. ಹಸನಬಿ ಬೀಳಗಿ - ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿ - ದೃಷ್ಟಿ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೬೨-೬೩

ಇಂತಹ ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಹಾಡುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ, ಆಸಕ್ತಿ, ಜನರ ಶಹಾಬ್ಬಾಸ್‌ಗಿರಿ, ಮಾತುಗಳ ಕೌಶಲ್ಯತೆ, ಕುಣಿತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಮೇಳದವರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ, ಹಾಡುಗಳ ಹಾಡುವಿಕೆ, ಕುಣಿಯುವಿಕೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಳೆ ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ''ಇಂತಹ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು. 'ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಡೆ', 'ಶಲ್ಲೆ' ಅಥವಾ 'ನಗದು' ಮುಂತಾದ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೇಳದವರು ಹಾಡುಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಮೇಳದವರು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ 'ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್' ಎಂದು ಹೆಸರು''.[೯] ಈ 'ಸವಾಲ್ - ಜವಾಬ್' ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಎದುರಾಳಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ಒಗಟನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ ಆ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ಒಗಟನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿ, ನಂತರ ಅಂತಹುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಾಳಿ ಮೇಳದವರ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ, ಎದುರಾಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರ, ನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಾ, ಪರಸ್ಪರ ಎರಡೂ ಮೇಳದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾದಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾ, ಹಾಡುತ್ತ, ತಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಭಿನಯ, ಹಾವ-ಭಾವಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಸಲಾಮ್ ಪದಗಳನ್ನು, ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಪದಗಳನ್ನು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪದಗಳನ್ನು, ಕಥಾನಕದ ಪದಗಳನ್ನು, ಚರಿತ್ರೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಹಬ್ಬದ ರಸದೂಟ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಏಕತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಸುವ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುವ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮೇತರರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ''ಹರಕೆ ಹೊತ್ತ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಮರು ಹುಲಿ ವೇಷ, ಅಳ್ಳಳ್ಳಿಬವ್ವಾವೇಷ ಹಾಕಿ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಂದೂರಿ ಮಾಡಿ ಎಡೆ ನೀಡಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತನೆಯ ದಿನ ಹೊರಡುವ ಕಾಸೀಮ ಅಲಂ ಮತ್ತು ಹಸನ ಅಲಂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ನೆರೆದ ಜನ ಸಮೂಹ ತೇರಿನ ಮೇಲೆ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಎಸೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ''.[೧೦] ಹಿಂದೂಗಳ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ನೆನಪಿಸುವಂತೆ ಅನೇಕ ಮೊಹರಂ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಸರ್ವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರೋತ್ಸವವೆಂದೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ.

---

೯. ಹಸನಬಿ ಬೀಳಗಿ - ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿ - ದೃಷ್ಟಿ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ೬೩

೧೦. ಡಾ. ದಸ್ತಗೀರ ಅಲ್ಲಿಭಾಯಿ - ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ - ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ೧೪

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳಗಳು :

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಗೆ ಹೊರತಾದ ಸ್ಥಳವಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ, ಯಾವುದೇ ಭೇದ - ಭಾವಗಳ ಕೀಳರಿಮೆಯಿಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ ಕೂಡಿ ಬಾಳುವ ಕಲೆಯತ್ತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿ, ಏಕತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಸಲು ಅನುವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮತೀಯ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನೂ ಮೆರೆಸುವ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ, ಗಂಗಾವತಿ, ಯಲಬುರ್ಗಾ, ಕುಷ್ಟಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳು ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಎಲ್ಲ ತಾಲೂಕುಗಳ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಮಗಳು, ಪಟ್ಟಣಗಳು, ನಗರಗಳು ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಕೊಂಡಿಯಂತಿರುವ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿವೆ. ಕೊಪ್ಪಳ ಹೈದರಾಬಾದ - ನಿಜಾಮನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಛಾಪೂ ಇರುವುದರಿಂದ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಅರಸರ ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಆಚರಣೆಯ ಅಥವಾ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಭಾವ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ ಹೈದರಾಬಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ವಿಜೃಂಭಣೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕೊಪ್ಪಳದ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯೂ ಸಹಿತ ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲಿರುವ ಮುಸಲ್ಮಾನ ದೊರೆಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆ, ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಭಾವ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುವ ಬಹುತೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯ ಸ್ಥಳಗಳು ಇಂತಿವೆ.

ಕೊ.ಜಿ. ೧.೧ ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ಸಿರಸಪ್ಪಯ್ಯನಮಠ, ೧.೨ ಹಿರೇಮಸೂತಿ, ೧.೩ ತೆಗ್ಗಿನಕೇರಿಯ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ಮಸೀದೆಯ ಕೈಲಾಸಪತಿ, ೧.೪ ಅತ್ತಾರ ಗಲ್ಲಿ, ೧.೫ ಸರದಾರಗಲ್ಲಿ, ೧.೬ ಕುಂಬಾರ ಓಣಿ, ೧.೭ ಸಜ್ಜಹೊಲದ ಮುದಗಲ್ಲ ಮಸೀದಿ, ೧.೮ ಯಮನೂರಪ್ಪ ದರ್ಗಾದ ಮಸೀದಿ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಷ್ಟಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೊ.ಜಿ. ೨.೧ ಕುಷ್ಟಗಿ, ೨.೨ ಚಂದಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ೨.೩ ಹಿರೇಮನ್ನಾಪುರ, ೨.೪ ಹನುಮನಾಳ ಮೊದಲಾದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕೋಮಿನವರೂ ಸೇರಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗಂಗಾವತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೊ.ಜಿ. ೩.೧ ಗಂಗಾವತಿ, ೩.೨ ಹಿರೇಜಂತಗಲ್ಲ, ೩.೩ ಕನಕಗಿರಿ, ೩.೪ ಬಸಾಪಟ್ಟಣ, ೩.೫ ವಡ್ಡರಹಟ್ಟಿ, ೩.೬ ಚಿಕ್ಕ ಜಂತಕಲ್, ೩.೭ ಕಾರಟಗಿ, ೩.೮ ಬೂದಗುಂಪಾ, ೩.೯ ಹುಲಿಹೈದರ ಮುಂತಾದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೊ.ಜಿ. ೪.೧ ಕುದರಿಮೋತಿ, ೪.೨ ಯಲಬುರ್ಗಾ, ೪.೩ ಕುಕನೂರು, ೪.೪ ಮಂಗಳೂರು, ೪.೫ ತಳಕಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕಿನ ಕುದರಿಮೋತಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದಗಲ್ ಹೇಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕಿನ ಕುದರಿಮೋತಿ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಕುದರಿಮೋತಿಯ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವಹೊಂದಿದೆ. ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳ ಎಂದರೆ ಕುದರಿಮೋತಿ.

ಕುದರಿಮೋತಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ :

ಕುದರಿಮೋತಿ ಎಂದರೆ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಸ್ಥಳ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಮತ್ತು ಗುರುತರವಾದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾರುತ್ತ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಅಭಿಮಾನ, ಭಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲ ಕೋಮಿನವರೂ ಐಕ್ಯತೆಯಿಂದ, ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದು ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಗತಿಸಿ ಹೋದ ದಂತಕಥೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿದೆ.

ಕುದರಿಮೋತಿಯ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆಂದರೆ ದೇಶದ ನಾನಾ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗದ, ಸುಡುಗಾಡು ಸಿದ್ಧರು, ವೇಷಗಾರರು, ಹಾವಾಡಿಗರು, ಜಾತಿಗಾರರು, ಗೊಂದಲಿಗರು, ಶಿಂಧೂಳ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದ ಜನರು ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಾ-ಮುಖಿಯಾಗಿ ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ದೇಶದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ಇವರು ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗದರು. ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೆ ಈ ಜನಾಂಗದ ಅಲೆದಾಟ, ತಿರುಗಾಟ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದೂಗಳಾಗಿದ್ದು ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಿಸಿ, ಹಬ್ಬದ ನಂತರ ಅದೇ ಅಲೆಮಾರಿ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಬೇಧಗಳಿಲ್ಲದೇ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದಾಚರಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೊಹರ್ರೂ ಹಬ್ಬವು ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಉತ್ಸವವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನರು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಊರಿಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಮೂರು ದಿನ ರಾತ್ರಿ, ಹೊತ್ತು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಇದೆ. ಸಕ್ಕರೆ

ಮಾದಲಿ, ಬೆಲ್ಲದ ಮಾದಲಿ, ಚೊಂಗೆಯಂತಹ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ತಯಾರಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹರಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡತಹ ಭಕ್ತರು, ವಲಸೆ ಹೋದವರು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ಹುಲಿಯ ವೇಷ ತೊಟ್ಟು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಂದಲ್ಲದೇ ದೆಹಲಿ, ಬಿಹಾರ, ಗುಜರಾತ್‌ಗಳಿಂದಲೂ ಜನ ತಮ್ಮ ಹರಕೆ ತೀರಿಸಲು ಹುಲಿ ವೇಷ ತೊಟ್ಟು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಗಲು ವೇಷಗಾರರು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿನ ಚಾಟಿಯಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಏಟು ಹೊಡೆದು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕುದರಿಮೋತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಡೇರೆಗಳು ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೂ ೧೦ ರಿಂದ ೧೫ ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಜನರು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಒಂದು ಡೇರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡುಗೆ, ದಿನನಿತ್ಯದ ದಿನಚರಿ. ಇದಲ್ಲದೇ ಸುಮಾರು ೧ ಸಾವಿರ ಡೇರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದ ಜನರ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗದ ಬಹುತೇಕ ಮದುವೆಗಳ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥ, ಲಗ್ನ, ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಆಗುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮದೇ ಪಂಚರ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಈ ಜನಾಂಗದವರು ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರಲ್ಲದೇ, ತಪ್ಪಿಗೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದಂಡದ ಹಣವನ್ನು ದರ್ಗಾಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಜನಾಂಗ ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಕುದರಿಮೋತಿ ದರ್ಗಾದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ದರ್ಗಾ ಕೇವಲ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹಬ್ಬದಾಚರಣೆಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿರದೇ, ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ, ಮಹಾನವಮಿಗಳ ಆಚರಣೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ದರ್ಗಾವು ಸರ್ವ ಜನಾಂಗದ ಹಬ್ಬ, ಹರಿದಿನಗಳಿಗೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳವಾಗಿರುವ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ತಾಣವಾಗಿದೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಅನೇಕ ತಾಣಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕುದರಿಮೋತಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೊಹರಂ ಇತಿಹಾಸ, ಆಚರಣೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದೆ.

ಈ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕುದರಿಮೋತಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವಿವಿಧ ಆಚರಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳಿದ್ದು ಹೆಸರುವಾಸಿ ಪಡೆದಂಥ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚಾರ, ನಡತೆ ಅಥವಾ ಆಚರಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿವೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಪೂರ್ವ ತಯಾರಿ ಕುರಿತು :

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಪೂರ್ವತಯಾರಿ ಕುದರಿಮೋತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮೂರನೇ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಮಾರನೇ ದಿನವೇ ಚಂದ್ರ ಕಾಣಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಗುದ್ದಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗುದ್ದಲಿ ಹಾಕುವುದು

ಎಂದರೆ ಕುಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು. ಆ ಕುಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆದ ಐದು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮಸೀದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವರನ್ನು ಕೂಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದೇವರಿಗೆ ಹಿರಿಯ ದೇವರು, ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರೇದೇವರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿರಿಯ ದೇವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮರುದಿನವೇ ನಾಲ್ಕು ಮರಿ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವದು ವಾಡಿಕೆ.

ಕಳ್ಳಳ್ಳಿಯಾಗುವ ಕುರಿತು :

ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳಳ್ಳಿ ಎಂದೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಅಚ್ಚಳ್ಳಿ, ಪಿಚ್ಚಳ್ಳಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುವ ಈ ವೇಷ ತೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ, ಪಟ್ಟಣ, ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಆಚರಣೆಯು ಜನರಿಂದ ಕಾಣೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯದ ಬೇಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಸಂಕಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಂತಹ ಜನತೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ ಹರಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಕಳ್ಳಳ್ಳಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಹರಕೆ ತೀರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈಚಲ ಮರದ ಬರಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ತಲೆಯ ಅಳತೆಯಷ್ಟು ಒಂದು ಸಿಂಚಿಯನ್ನು ಎಣಿದು, ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಈಚಲ ಬರಲುಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕಿರೀಟದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಬಣ್ಣದ ಹಾಳೆಗಳಿಂದ ಟೋಪಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೈ ತುಂಬಾ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡು, ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ವಸ್ತ್ರದ ಸುರುಳಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ತಾವು ಅಂದುಕೊಂಡಂತೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಫಕೀರನಾಗುವ ಕುರಿತು :

ಫಕೀರನಾಗುವದು ಸಹ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತಹ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೂ - ಮುಸ್ಲಿಂರೆಂಬ ಭೇದ - ಭಾವವಿಲ್ಲದೇ, ಹರಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡವರು ಫಕೀರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ತಾವು ಅಂದುಕೊಂಡ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ದೇವರಿಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫಕೀರರಾಗುವವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಐದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಫಕೀರರಾಗುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಹಿರಿಯ ದೇವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯ ದಿನವೇ ಫಕೀರರಾದರೆ, ಹಿಂದೂ ಭಕ್ತರು ಫಕೀರರಾಗುವುದು ಸಂದಲ್ ರಾತ್ರಿಯಂದು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಭಾಷೆಯ ಈ ಸಂದಾಲ್ ರಾತ್ರಿ ಅಥವಾ ಸಂದಲ್ ರಾತ್ರಿಗೆ ಉರ್ದು ಅಥವಾ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದಲ್ ಕೀ ರಾತ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳ ಏಳನೆಯ ದಿನವನ್ನು ಸಂದಲ್ ರಾತ್ರಿ (ಗಂಧದ ರಾತ್ರಿ) ಎಂದು ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಹಿಂದೂ ಭಕ್ತರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ದಿನವೇ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿದರೆ, ಮುಸ್ಲಿಮರು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನದ ಮೊದಲು ಆಚರಿಸುವ ಗ್ಯಾರವಿ ಹಬ್ಬದ ದಿನವೇ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಫಕೀರರಾಗುವುದು ಎಂದರೆ ಭಕ್ತರು ದೇವರಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ, ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ದೇವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೈ ಲಾಡಿ (ಕೈ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಂಪು ಅಥವಾ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಲಾಡಿ), ಕೊಳ್ಲಾಡಿ (ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಲಾಡಿ) ಧರಿಸಿ ಅಂದುಕೊಂಡಷ್ಟು ದಿನ ಫಕೀರರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫಕೀರರಾದವರು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬಾರದು, ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡ್ಡಾಡಬೇಕು, ಅಶ್ಲೀಲ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಾರದು ಎಂಬ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹುಲಿಯ ವೇಷ ತೊಡುವ ಹುಲಿವೇಷಗಾರರ ಕುರಿತು :

ಹುಲಿಯ ವೇಷ ತೊಡುವುದೂ ಸಹ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಫಕೀರರಾಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದ್ದಂತೆ. ಜನರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನೋ ಅಥವಾ ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನೋ ಹುಲಿಯ ವೇಷ ತೊಡಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹರಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹುಲಿಯ ವೇಷ ತೊಟ್ಟವರು ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯ ನೆಗೆತದಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲಿವೇಷಗಾರರ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಸಂದಲ ರಾತ್ರಿ ಚಂದಪ್ಪನ ಸವಾರಿ :

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಏಳನೆಯ ದಿನವನ್ನು ಸಂದಲ್ ರಾತ್ರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂದಲ್ ಕೀ ರಾತ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಸಂದಲ್ ರಾತ್ರಿ ಎಂದರೆ ಗಂಧದ ರಾತ್ರಿ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಫಕೀರರಾದವರು, ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ 'ಚಂದಪ್ಪನ ಸವಾರಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ತಾಶಾ, ಹಲಗೆ, ಡೋಲುಗಳ ಭಾಜಾ - ಭಜಂತ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸವಾರಿಯು ಸರಿ ಸುಮಾರು ರಾತ್ರಿ ೩.೩೦ ರ ವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಕ ಮೆರವಣಿಗೆ ಕೊನಗೆ ಕಂದನಕೇರಿ ಮಸೀದಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಡೋಲು, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಾಳ, ಮೇಳ ನಡೆದು, ನಸುಕಿನ ೪ ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ಚಂದಪ್ಪನ ಸವಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಚಂದಪ್ಪನ ಸವಾರಿಯ ಕುದುರೆಯು ಕೊಪ್ಪಳದಿಂದ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಚಂದಪ್ಪನ ಸವಾರಿಯ ಕುದುರೆ ಅಲಾವಿ (ಕುಣಿ) ಯನ್ನು ಸುತ್ತು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಭಕ್ತರೂ ತಾವು ಮನೆಯಿಂದ ತಂದಂತಹ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಬೆಲ್ಲ ತಂದು ಅಲಾವದ ಸುತ್ತ ಐದು ಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಅಲಾವಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕುವರು. ತಂದಂತಹ ಬೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆ ಮುಲ್ಲಾನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಫಾತೇಹ ಓದಿಸಿ ಲೋಬಾನ್ ಹಾಕಿ ಹೊಗೆ ಏರಿಸುವರು. ನಂತರ ಚಂದಪ್ಪನ ಸವಾರಿ ರಸ್ತೆಯ ಮೂಲಕ ಕೊನೆಗೆ ಮಸೀದೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುದರಿಮೋತಿಯ ದೇವರುಗಳ ವಿಧ :

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಜರತ್ ಹುಸೇನಿ ಆಲಂ ದರ್ಗಾ, ಕಂದನಕೇರಿ ಮಸೀದಿಗಳು ಕುದರಿಮೋತಿಯ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಕೂರಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರಗಳು. ಕಂದನಕೇರಿ ಮಸೀದೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಲಾಗುವ ದೇವರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಂಟು. ಆ ದೇವರುಗಳೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲಾಗುವ ಹಿರೇದೇವರು (ಹಿರಿಯ ದೇವರು) ಮತ್ತು ಹಿರೇದೇವರ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳು. ಚಂದಪ್ಪ ಮತ್ತು ಚಂದಪ್ಪನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಈ ಕುದರಿಮೋತಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಲಾಗುವ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಚಂದಪ್ಪ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬದಲಾಗಿ ಡೋಲಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆ ಡೋಲಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದಪ್ಪ ಮತ್ತು ಆತನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಕಂದನಕೇರಿ ಮಸೀದೆಯಲ್ಲಿ ಡೋಲಿಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಡೋಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಎಂಟು ದೇವರುಗಳನ್ನು ಕೂರಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕುದರಿಮೋತಿ ಜಾತ್ರೆಯಾಗಿ ಮೊಹರಂ :

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರುವ ಗ್ರಾಮ ಕುದರಿಮೋತಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಷ್ಟು ಜನ ಸೇರಿ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಅಲಾಯಿ ಹಬ್ಬ, ಅಲೆ ಹಬ್ಬ, ಹಲೆಬ್ಬ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ವಿಶೇಷ ಎಂದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಜನಾಂಗ ಇರದ ಊರಲ್ಲೂ ಮೊಹರಂ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಾಸಾಬನ ಹಬ್ಬ, ಶರಣರ ಹಬ್ಬ ಅಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಕುದರಿಮೋತಿ ಅಲ್ಲಾಸಾಬನ ಹಬ್ಬವೂ ಹೌದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಕುದರಿಮೋತಿಯ ಜಾತ್ರೆ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕುದರಿಮೋತಿ ಸರ್ವಜನಾಂಗದ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ತಾಣವಾಗಿದೆ.

ಕೊಪ್ಪಳದಿಂದ ಸುಮಾರು ೨೬ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕುದರಿಮೋತಿ ಕೊಪ್ಪಳ - ಕುಷ್ಟಗಿ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗುವ ರಾಜ್ಯದ ಹೆದ್ದಾರಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೊಪ್ಪಳದಿಂದ ಕಿನ್ನಾಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೂ ಬೈರನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ತಿರುವಿನಿಂದಲೂ ಕುದರಿಮೋತಿಗೆ ರಸ್ತೆ ಸಂಚಾರವು ಇದೆ.

ಹುಸೇನಬಾಷಾ ದೇವರಿಗೆ ಶರಣಾದ ಜನಸಮೂಹ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದರ್ಗಾಕ್ಕೆ ಜಾಗ, ಉತ್ಸವ ನಡೆಯಲು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಯಲಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದು, ಕಂದನಕೆರೆ ದರ್ಗಾದ ಸ್ಥಳವಾಯಿತು. ಹಿಂದೆ ಇದು ಹಸುಗೂಸುಗಳ ಸ್ಮಶಾನವಾಗಿತ್ತು, ಅದೇ ಇಂದು ಮೊಹರಂನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ.

ಈ ಕುದರಿಮೋತಿ ಗ್ರಾಮದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಸೋಮರಾಯರ ತಂದೆ ಬಾಳಾಜಿರಾವ್ ಅವರು ೧೨೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಸೀದಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ದೇವರಕೋಣೆಯನ್ನು ಇದೇ ಊರಿನ ಜಂಭಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ವಣಗೇರಿಯವರು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂದಲ ರಾತ್ರಿ, ಖತೀಲ ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗುವ ಈ ಮೂರು ದಿನದಂದು ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸಲೆಂದೇ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಶೇಷ ಮೂರು ದಿನಗಳಂದು ಊರಿನ ಯಾವ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳೂ ಮುಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾತ್ರಿಕರು ಯಾರೇ ಬರಲಿ, ಲಗೇಜುಗಳನ್ನು ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಇಡಬಹುದು. ತಂಗಬಹುದು. ಯಾರ ಜಾತಿ, ಕುಲವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾಗಿ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಆಂಧ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕೇರಳದಿಂದ ಭಕ್ತರು, ಜನರು ಸಾವಿರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಜನರಾದ ವೇಷಗಾರರು, ಸಿದ್ದರು, ಕಾಡಸಿದ್ದರು, ಸುಡುಗಾಡು ಸಿದ್ದರು, ದುರುಗ ಮುರುಗಿಯವರು, ಡಂಬರು, ಮೋಡಿಕಾರರು, ಬುಡಬುಡಿಕೆಯವರು, ಹಾವಾಡಿಗರು ತಮ್ಮ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧ, ಮನೆ ಜಗಳ, ಸಂಪ್ರದಾಯತೆ ಮೀರಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ದಂಡ ಶಿಕ್ಷೆ ಎಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಮದುವೆಗಳು ಕೂಡ ಇದೇ ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಊರ ಹೊರಗಿನ ಹತ್ತಾರು ಎಕರೆ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸ್ಥಳ ಕುದರಿಮೋತಿ. ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಬಗೆಹರಿಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹುಸೇನಬಾಷಾ ದರ್ಗಾದ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಪು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುದರಿಮೋತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭಾವೈಕ್ಯತೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುವ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡುವುದೇ ಒಂದು ಹಬ್ಬ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತದಂತೆಯೂ ಕಂಡು ಬರುವ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿನ ಜಗಳಗಳು, ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು, ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು, ವ್ಯವಹಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಜನರು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಕುದರಿಮೋತಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವದನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪವಿತ್ರ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವಚನದಂತೆ ಎತ್ತಣಿಂದೆತ್ತ ಸಂಬಂಧವಯ್ಯ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಕುದರಿಮೋತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬಕ್ಕೂ ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗದ ವ್ಯಾಜ್ಯ, ಜಗಳ, ವ್ಯವಹಾರ, ಮದುವೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಆಚರಣೆಗೂ ಎತ್ತಣಿಂದೆತ್ತ ಸಂಬಂಧ ಎನ್ನುವದು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೇ ಇವರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಆಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ, ಆಸಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಊರ ಹಬ್ಬವೆಂದು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನರು ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯವರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದ್ದು, ಮನೆಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ಎಣಿಸುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಅತಿಥಿ ದೇವೋಭವ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹೊಂದಿರುವ ಕುದರಿಮೋತಿಯ ಜನ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹರು. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಹಗಲು - ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ತೆಗೆದು ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಇಲ್ಲಿನ ಜನತೆಯ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಅನಂತವಾದುದು. ಅಂತೆಯೇ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ವಾತಾವರಣ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಆಚರಿಸುವಂತೆ

ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಭೇದ -ಭಾವದ, ಕುಲ - ಗೋತ್ರ, ಜಾತಿ - ವಿಜಾತಿ, ಮತ -ಭ್ರಾಂತಿಗಳ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಆಸ್ಪದವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊಪ್ಪಳ, ಯಲಬುರ್ಗಾ, ಕುಷ್ಟಗಿ, ಗಂಗಾವತಿ ಹೀಗೆ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ತಾಲೂಕಿನ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಮ, ಪಟ್ಟಣ, ನಗರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ, ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಉತ್ಸವವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುದರಿಮೋತಿಯ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕುದರಿಮೋತಿಯ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಹಳೆಯ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ದೇಶಪ್ರಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ನಿಮಿತ್ಯಕ್ಕೆಂದೇ ದೇಶದ ಮೂಲೆ - ಮೂಲೆಗಳ ಜನರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಬರುವ ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗದ ಜನತೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಊರನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಜನಸಾಗರದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಎಂದಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾಗ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪ :
ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು

ಚರಿತ್ರೆಯ ಪದಗಳು

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪದಗಳು

ಕಥಾನಕ ಪದಗಳು

ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಪದಗಳು

ಸಲಾಮ್ ಪದಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ - 4 ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು

ಚರಿತ್ರೆಯ ಪದಗಳು :

ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಎಂದರೆ ಇತಿಹಾಸ. ಅಂದರೆ ಗತಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವದು. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರದೇ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಷಯ ದಾಖಲು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಜನಪದರ ಮೌಖಿಕ ವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಲಾವಣಿ, ಗೀಗಿಯ ಪದಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕೂಡ ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವರ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವರ, ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನಗೈದವರ, ಶರಣರ, ಪವಾಡ ಪುರುಷರ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕುರಿತು ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪದಗಳು ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಸೀಮಿತ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

''ಅರೇಬಿಯಾದ ಮಕ್ಕಾ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಾಬಾ ಭವನಕ್ಕೆ ಏಳು ಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬರುವುದು, ಕಾಬಾ ಭವನದ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಇರುವ ಸಫಾ ಮತ್ತು ಮರ್ವಾ ಎಂಬ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಏಳು ಬಾರಿ ನಡೆದಾಡುವುದು, ಮಕ್ಕಾದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿರುವ ಮಿನಾ, ಅರಫಾತ್ ಮತ್ತು ಮುಝ್ದಲಿಫಾಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ಅಲ್ಲಾಹನ ಸ್ತುತಿ, ಸ್ತೋತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವುದು, ಇವಿಷ್ಟು ಹಜ್ ಕರ್ಮದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಧಿಗಳು''[೧] ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಾನದ ಮಕ್ಕಾ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅರೇಬಿಯಾದ ಮಕ್ಕಾ ಪಟ್ಟಣದ ಚರಿತ್ರೆ ಅದ್ಭುತವಾದುದಾಗಿದೆ. ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಖಲಿಲುಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಶರಣನು ಮಕ್ಕಾ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರೂ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದಾಗ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ, ಕನಸೊಂದು ಬಿದ್ದು ಕುರುಬಾನ್ (ಬಲಿ) ಕೊಟ್ಟನಂತರ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ವಾಣಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಕೂಡಲೇ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಇಸ್ಮಾಹಿಲ್ ಹಿಯಾನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ಮಗನಾದ ಇಸ್ಮಾಹಿಲ್ ಹಿಯಾನ ಬಲಿದಾನಗೈಯಲು ಸಿದ್ದನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆಯು ಮಗನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೂರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಾಹು ಎನ್ನುತ್ತ ಮಗನ ಗೋಣನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲೆತ್ನಿಸಿದಾಗ ಗೋಣು ಕತ್ತರಿಸಲಾಗದೇ ರಭಸದಿಂದ ಚೂರಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿನ ಮೀನುಗಳು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಕ್ಕಾ ಸ್ಥಾನ ನೆಲೆ ನಿಂತು ಇಂದಿಗೂ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಈ ಕೆಳಗಿನ 'ಮಕ್ಕಾ ಚರಿತ್ರೆ' ಎಂಬ ಮೊಹರಂ ಪದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

---

೧. ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಸಯೀದ್ - ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳು? ಅಧ್ಯಾಯ :8, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೦, ಶಾಂತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು

ಕುಂದ್ರೊ ಕುಂದ್ರೊ ಶಾಹೀರಾ ನೀನು ।
ಕೊಡುತ್ತೀನಿ ಹಾಡಿಗೆ ತೋಡಿಯಾನ ।
ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಖಲಿಲುಲ್ಲಾ ಶರಣರ ।
ಮಕ್ಕಾ ಕಟ್ಟಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ।
ಎಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕ ಸ್ಥಾನ ನಿಲ್ಲವಲ್ದು ।
ಕೇಳಿರಿ ಹಿರಿಯರಾ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಪದ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಖಲಿಲುಲ್ಲಾ ಶರಣರು ಮಕ್ಕಾ ಕಟ್ಟಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರೂ, ಎಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೂ ಅದರ ಸ್ಥಾನ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳದೇ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ದೇವರು ಮಕ್ಕಾದ ಕಟ್ಟಡ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ಕರಾರು ಇದೆ. ಅದು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಹೋದಾಗ, ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಖಲಿಲುಲ್ಲಾರವರು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಮಗ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಹಿಯಾನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಮಗನನ್ನು ಕರೆದು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತನು. ಅಳುತ್ತಿರುವ ತಂದೆಯನ್ನು ಮಗನು ಏನೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸ್ವಪ್ನದಲಿ ಮಹಾದೇವ ।
ಕುರುಬಾನ್ ಮಾಡೆಂದು ಹೇಳ್ಯಾರ ನಿನ್ನ ।
ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಶರಣರ ಭಕ್ತಿವಾನ ।
ಕೊಟ್ರು ತಂದಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೂರಿಯಾನ ॥

ಮಗನ ಮುಂದೆ ಆಗ ತಂದೆಯು ತಾನು ಕಂಡ ಕನಸನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮಕ್ಕಾ ಪ್ರದೇಶದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರುಬಾನ್ (ಬಲಿ) ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಮಗನು ಚೂರಿ (ಚಾಕು) ಯನ್ನು ತಂದೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಲಿಯಾಗಲು ದೇವರನ್ನು ನೆನೆಸುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಾಕುವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಗನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಕೆಡವಿ ಹಾಕಿ ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಮಗನ ಕತ್ತನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಯ್ಯಲು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಎಷ್ಟು ಕೊಯ್ದಾರೋ ಮಗನ ಗೋಣ ।
ಹರಿವಲ್ದು ಕೇಳ್ರಿ ಚೂರಿಯಾನ ।
ಸಿಟ್ಟೀಲೇ ಒಗೆದಾರೋ ಚೂರಿಯಾನ ।
ಹೋಗಿ ಬಿತ್ತು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸಮುದ್ರಾನ ।
ಮೀನು ಹಲಾಲು ಆ ದಿನ ।
ಆಗ್ಯಾವು ಕೇಳ್ರಿ ಸರ್ವ ಜನ ।
ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತಿತು ಮಕ್ಕಾ ಸ್ಥಾನ ।
ಕಟ್ಟಿ ಹೊಂದ್ಯಾರೋ ಮುಕ್ತಿಯಾನ ॥

ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಖಲಿಲುಲ್ಲಾ ಮಗನ ಕತ್ತನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೊಯ್ದರೂ ಕತ್ತು ಕೊಯ್ಯಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೊಯ್ದಷ್ಟು ಕತ್ತು ಕೊಯ್ಯಲಾಗದೇ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಚಾಕುವನ್ನು ಬೀಸಿದಾಗ ಅದು ಹೋಗಿ ದೊಡ್ಡ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು. ಆಗ ಆಗ ಸಮುದ್ರದೊಳಗಿನ ಮೀನುಗಳು ಆ ದಿನ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮಕ್ಕಾ ಸ್ಥಾನವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು. ಮಕ್ಕಾ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ನಂತರ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಖಲಿಲುಲ್ಲಾ ಅವರು ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದರು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದರೊಂದಿಗೆ ಈ ರಿವಾಯತ್ ಪದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ನಿತ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗುವುದು ಎಂದು ಸಹ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿಯುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಾ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಪತ್ತುಗಳು ಒದಗಿ ಬಂದವು, ಬಂದಂತಹ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಖಲಿಲುಲ್ಲಾ ಎದುರಿಸಿ ಮಕ್ಕಾ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಆತನ ಘನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಃ ಮಗನಾದ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಹಿಯಾನನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯಾಚರಣೆಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡುವ ತ್ಯಾಗ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗೋಸ್ಕರ ಇತರರನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡುವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ದರಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಮಾನಸಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಗನಾದ ಇಸ್ಮಾಹಿಲ್ ಹಿಯಾ ತಂದೆಯ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತು ತಾನೂ ಬಲಿಯಾಗುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದು ಆ ಬಾಲಕನಲ್ಲಿರುವ ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದು. ಕೊನೆಗೂ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಹಿಯಾನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಆ ಚೂರಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿನ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಾ ಸ್ಥಾನ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವದು.

ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವ ಕರ್ಬಲ ಯುದ್ಧದ ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆತ ಒಂದು ರಿವಾಯತ್ ಪದವು ಕರ್ಬಲದ ದಾರುಣ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಕರ್ಬಲದ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹಸನ್ ಹುಸೇನ ಪರಿವಾರದವರು ನೀರು ಇಲ್ಲದೇ ಮೂರು ದಿನವಿಡೀ ಬಳಲುತ್ತಾರೆ. ದುರುಳ ಯಾಜೀದರು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕರ್ಬಲದಲ್ಲಿ ಕದನ ಹೂಡಿದರು. ಆ ಕದನದಲ್ಲಿ ಕುರಿಕೋಳಿಯಂತೆ ಹಸನ್ ಹುಸೇನ ಶರಣರ ಗೋಣ ಕೊಯ್ದರು. ಮಕ್ಕಳಾದ ಅಸಗರಅಲಿ, ಅಲಿ ಅಬ್ಬಾಸನನ್ನು ಕೊಂದರು. ಘೋರ ಕದನ ನಡೆದು ಆಕಾಶ ಭೂಮಿ ನಡುಗಿತು. ಕರ್ಬಲದ ಮಣ್ಣು ರಕ್ತದಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಳಯ ಕಾಲವನ್ನು ನೆನಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಚಿತ್ರವು ಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನರ ನಡುವಿನ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ - ಆಕಾಶ ನಡುಗಿ, ಭೂಮಿ ಕೆಂಪಾಗಿ, ಪ್ರಳಯ ನೆನಪಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮೊಹರಂ ಪದವಾದ 'ಕರ್ಬಲಾ ಯುದ್ಧದ ಚರಿತ್ರೆ'ಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಬಲದ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ । ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಹುಸೇನಾ ।
ನೀರು ಇಲ್ಲದಿನ್ನಾ । ಆಗಿ ಮೂರು ದಿನಾ ।
ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನಾ । ಬಾಯಿ ಆರಿ ಬಳಲಿ ತಾನಾ ।
ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಗಿತಾರೊ ಬಾನು ಸಖಿನಾ ।
ಕುಂತು ಅಳುವರಿನ್ನಾ । ಕುಲು ಸುಮು ಚೈನಾ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಹಸನ್-ಹುಸೇನ್ ಪರಿವಾರದವರು ಮೂರು ದಿನ ನೀರು ಇಲ್ಲದೇ ಬಾಯಾರಿ ಬಳಲಿ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಗಿಯುತ್ತಿರುವುದು, ಅಳುತ್ತಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿದೆ. ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಇದು ಕರುಣಾರಸವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರಿದ ಈ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಇಮಾಮೆಹುಸೇನ್ನೈನಾ । ಇಳಿಸಿದಾರೋ ಖಡ್ಗವನ್ನಾ ।
ನಮಾಜಿ ಮಾಡಲು ನಿಂತಾರೋ ಕಟ್ಟಿ ರಕತನ್ನಾ ॥
ಶುಕ್ರವಾರ ದಿನಾ ; ಜೊಹರ್ ನಮಾಜಿನಾ ॥
ಸಿಜದ ದೊಳಗೆ ಶಿವನ ಧ್ಯಾನ । ಮಾಡುವಾಗ ಹುಸೆನ್ನೈನಾ ।
ನೋಡಿ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಬಂತೊ ಯೇಜಿದನ ಸೈನ್ಯಾ ।
ಹಿಡಿದು ಖಡ್ಗವನ್ನಾ । ಶಿರಾ ಹರಿದಾರಣ್ಣ ॥

ಒಂದು ದಿನ ಶುಕ್ರವಾರ ನಮಾಜು ಮಾಡಲೆಂದು ಇಮಾಮೆ ಹುಸೇನಾ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶಿವನ (ಅಲ್ಲಾ) ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದಾಗ ಯೆಜೀದನ ಸೈನ್ಯ ಬಂದು ರುಂಡವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದರು.

ಸಿರದ ಮೇಲೆ ಖಡ್ಗವನ್ನಾ । ನಡಿತ್ತಿತ್ತು ಒಂದೇ ಸವನಾ ।
ಹಿಡಿದ ನಮಾಜಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣ ಪಕ್ಷಿ ಹಾರುವ ತನಾ ।
ಇಮಾಮೆ ಹುಸೆನ್ನೈನಾ ಶೆಹಿದಾದರಿನ್ನಾ ।
ಎಷ್ಟಂತ ಹೇಳಲಿ ಇದನ್ನಾ ಸತ್ಯವಂತ ಶರಣರ ಕವನಾ ।
ಶೆಹಿದಾದ ಶರಣರ ಮೇಲೆ ದರೂದ್ ಸಲಾಮನನ್ನಾ ॥

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹುಸೇನ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವತನಕ ಹಿಡಿದ ನಮಾಜು ಬಿಡಲಿಲ್ಲಿ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಲೂ ಬಿಡದಂತೆ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಘೋರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕರ್ಬಲದಲ್ಲಿ ಹಸನ್-ಹುಸೇನ್ ಪರಿವಾರ ಸಿಲುಕಿ, ತತ್ತರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ವೈರಿ ಯೆಜೀದನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಹತರಾದರು.ಅವರ ಈ ಚರಿತ್ರಾತ್ಮಕ ಕಥೆಯ ನೆನಪೇ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಸಂಕೇತ.

ಇಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಚರಿತ್ರೆ ಕರ್ಬಲಾದ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಕರ್ಬಲಾ ಯುದ್ಧದ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದವು ಕೂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಯಾಜೀದನಿಗೆ ಮಾನವೀಯತೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರು ದಿನ ಅನ್ನ, ನೀರು ಕೊಡದೇ ಅವರನ್ನು ಸತಾಯಿಸಿದ್ದು ಅವನ ದುರುಳತನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಸನ್ - ಹುಸೇನ್ ಪರಿವಾರದವರು ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಅವರ ತಾಳ್ಮೆ, ಮುಗ್ಧತನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಸನ್ - ಹುಸೇನ್‌ರ ಗೋಣನ್ನು ಕುರಿ, ಕೋಳಿಯಂತೆ ಕೊಯ್ದದ್ದು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಅಸಗರ್ ಅಲಿ, ಅಲಿ ಅಬ್ಬಾಸ್ ಇವರನ್ನು ಸಹ ಕೊಂದಿದ್ದು ಭೂಮಿ ಆಕಾಶ ನಡುಗುವಂತಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕರ್ಬಲಾದ ಮಣ್ಣು ಕೆಂಪಗಾಯಿತು ಎಂದು ಈ ಪದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನ್‌ರು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಪವಿತ್ರ ಶುಕ್ರವಾರ ದಿನ ನಮಾಜ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಆತನ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಾನು ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂಬುದು ಅನಿಸಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಚರಿತ್ರಾತ್ಮಕತೆಯ ನೆನಪೇ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಸಂಕೇತ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಮಸೀದಿಗಳ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹಸಿರು ಧ್ವಜದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ದೇವರೇ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ. ಈ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಶರಣರು ಒಬ್ಬ ಶರಣನಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಜನರ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿ ಜೀವಧಾತುವಾಗಿದ್ದನು. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸಂತಾನಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಶರಣನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಧನವಂತನು ಸಂತಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮೊರೆ ಹೋಗಿ ಆ ನಂತರ ಮಗುವಿನ ತೂಕದ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಕೊಡದೇ ವಚನಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಸು ಸತ್ತಿರುವುದು ಬಹುಶಃ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿಯ ಹರಕೆ ತೀರಿಸದಿರುವುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ದುಃಖತಪ್ತ ದಂಪತಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಫಕೀರನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಆತನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ನೋವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕುತ್ತರವಾಗಿ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಮಗು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ತೋರಿಸಿದ್ದು, ಆತನ ಪವಾಡ ಸಾದೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ 'ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಚರಿತ್ರೆ,' ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಚರಿತ್ರ ಹೇಳಬೇಕಾದರ ।
ಒಂದೇ ನಾಲಗಿಲಿ ತೀರದು ಶರಣರ ಗಾನ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಮಹಿಬೂಬ್ ಸುಬಾನಿ ಇವರ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಶರಣನಿಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಸಾಹುಕಾರ ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಂಗಾರ, ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇದ್ದರೂ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂಥವನು ಎಷ್ಟೋ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಅರವತ್ತು ವರ್ಷವನ್ನು ದಾಟಿದ್ದನು. ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಒಂದು ದಿವಸ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸತಿಪತಿಗಳು ಮಹಿಬೂಬ

ಶರಣರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಭೇಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟು ತಮಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ತಮಗೆ ಪುತ್ರನನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಅಂತಾನ ಕೊಡಾಂವ ಬ್ಯಾರೆಹಸಾ ।

ಭಾವ ಭಕ್ತಿ ಇರಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರ ॥

ಆಗ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿಯ ಕೊಡುವವನು ಬೇರೆ ಇದ್ದಾನೆಂದು, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಯ, ಭಕ್ತಿ ಭಾವ ಇರಲೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಒಂದು ವರ್ಷ ತುಂಬುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹರ್ಷಗೊಂಡ ಸತಿ ಪತಿಗಳು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಮಗನ ತೂಕದ ಬಂಗಾರ ಕೊಡುತ್ತೇಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವರ್ಷ ತುಂಬದರಾಗ ಗಂಡಸ ಮಗ ಹುಟ್ಯಾನ ಹೌದು ಹುಟ್ಯಾನ ।

ತಾಯಿಗೆ ಹಿಗ್ಗ ಆಗ್ಯಾದ ।

ಮುಂದ ಮಗಾ ಹುಟ್ಟಿದ ಮ್ಯಾಗ ಸಾಹುಕಾರಗ ಚಿಂತಿ ಆಗ್ಯಾದ ಹೌದು ಆಗ್ಯಾದ ।

ಕುರಸಲ್ಯಾ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಬಂಗಾರ ಹೋಗತಾದ ॥

ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿಯ ಆಶೀರ್ವಚನ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ವರ್ಷ ತುಂಬುವುದರೊಳಗೆ ಗಂಡು ಮಗುವಿನ ಜನನವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದರೆ, ತಂದೆಗೆ ಮಗನ ತೂಕದ ಬಂಗಾರ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಚಿಂತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಕೊಡಬೇಕು, ನಾಳೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾ ಆರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಕೂಸು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ತೂಕವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋದರೂ ತಂದೆ ಅಂದುಕೊಂಡಂತೆ ಬಂಗಾರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಫಕೀರನ ವೇಷ ತಾಳಿ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕೂಸನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಕೂಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಆ ಕೂಸಿನ ಪ್ರಾಣ ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ದುಃಖ ಮಾಡತಾರ ಆವಾಗ ।

ಕೊಟ್ಟಿದಿ ದೇವರ ಕಸಕೊಂಡೆ ಹ್ವಾದಿ ।

ಹೇಳದು ಮುಂದ ಇನ್ನ ಯಾರಿಗ ।

ಅತ್ತರ ಕರದಾರ ಮಣ್ಣ ಮಾಡಿಬಂದಾರ ।

ಮರದಿವಸ ಮಹಿಬೂಬ ಮತ್ತ ಬಂದ ಅಲ್ಲಿಗ ।

ಭಿಕ್ಷ ನೀಡರೆಂತ ಅಂದ ನಿಂತ ಬಾಗಲಾಗ ।

ಸಾವಕಾರ ಕುತ್ತಿದ ಒಳೆ ದುಃಖಿನ ಒಳಗ ।

ಬಂಗಾರಂತ ಮಗನಿಗಿ ಒಯ್ದು ಮಣ್ಣಾಗ ಇಟ್ಟಿದಿ ।

ಯಾರ ಭಿಕ್ಷಾ ನೀಡಬೇಕು ತಂದ ನಿನಗ ॥

ಆಗ ಆ ಧನವಂತ ದಂಪತಿಗಳು ದುಃಖದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಮಗನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಸಗೊಂಡಿ ಎಂದು ದೇವರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಅತ್ತು ಕರೆದು ಮಗನನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮರು ದಿವಸ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಶರಣರು ಬಂದು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದಾಗ, ಸಾಹುಕಾರನು ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಹುಕಾರನು ಬಂಗಾರದಂತ ಮಗನನ್ನು ಮಣ್ಣಾಗ ಒಯ್ದು ಇಟ್ಟೇವಿ, ನಿಮಗ್ಯಾಕ ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬೈಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಧನವಂತನು ನಮದ ನಮಗಾಗೈತಿ ಮುಂದಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಸಾಹುಕಾರನಿಗೆ ಅಂತಹದೇನು ಜಡ್ಡ ಆಗಿತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಬಂಗಾರದಂತ ಮಗನಿಗೆ ಮಣ್ಣಾಗ ಯಾಕ ಇಟ್ರಿ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ನಾನು ಸ್ಮಶಾನದಿಂದ ಬರುವಾಗ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕೂಸು ಆಟ ಆಡುತ್ತ ಕುಣಿಯ ತಗ್ಗಿನ್ಯಾಗ ಕುಳಿತಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಾಹುಕಾರ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಫಕೀರನ ವೇಷದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿಗೆ ಮಗ ಸತ್ತ ವಿಷಯದಾಗ ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಯ ಎಂದು ಬೈಯುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಫಕೀರನು ಸಾಹುಕಾರನಿಗೆ ನಿನಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ನಡೆಯಿರಿ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸಾಹುಕಾರನು ಫಕೀರನೊಂದಿಗೆ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಾಗ ಕುಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಸು ಅಳುವ ಸದ್ದು ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಹುಕಾರನು ಮಣ್ಣು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದಾಗ, ಆಗ ಆ ಮಗು ಬದುಕಿರುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು, ತಾನು ಧನ್ಯ ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟನು. ಮಗ ಬದುಕಿರುವ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಾಹುಕಾರನು ಮಹಿಬೂಬ ಶರಣನಿಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿ ನಡೆದರೆ ಆಗುವ ಅನಾಹುತ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ನಬಿಸಾಬ ಶರಣನು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಬ್ಬ ಶರಣ. ಈ ಶರಣನು ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನ ಘನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾ ಈತನನ್ನು ಶಂಭು (ಶಿವ), ಬಸವಣ್ಣ ಎಂದು ಹೋಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನು ನಬಿ ಶರಣರಿಗೆ ಶುಕ್ರವಾರ ಊಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದು ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವನೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಬಿ ಶರಣರು ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಕುರಿಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯಿಸಲು ಮುಂದಾದಾಗ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆತನ ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಅದನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಂಡು ಮನೆಯ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಕುರಿ ಗೋಣ ಕೊಯ್ಯುವ ಆಟವನ್ನಾಡಿ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಮೇಲೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಕಾರ್ಯಪ್ರೇರಣೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಅನಾಹುತವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿತು ಎಂಬುದು ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ನಬಿ ಶರಣರು ಊಟಕ್ಕೆಂದು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಶವವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದು ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆಯಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಕರ್ತೃ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಬಿ ಶರಣರು ವಿಷಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಹುಡುಗರ ಶವದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಊಟ ಮಾಡಿರಿ ಏಳಿರಿ ಎಂದು ಹರಸುವದರ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೆ ಅವರು ಜೀವಂತವಾಗಿ

ಬದುಕುವದು ನಬಿ ಶರಣರ ಪವಾಡವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನೆಂಬ ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಪರಿಶುದ್ಧಿ ಇರುವ ಶರಣನನ್ನು ಕುರಿತು 'ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ' ಎಂಬ ಕೆಳಗಿನ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಾ ಮದಿನಾದ ಲೆಕ್ಕಾ ಕೇಳಿರಿ ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ ಎಂಬವ ನಿಜ ಶರಣ ।
ನಾಲ್ಕು ಜನರೊಳು ಅವನೆ ಪ್ರಮುಖರೆಣ್ಣ ।
ಪಕ್ಕ ಒಂದೇ ನಾಲಗಿಲಿ ತೀರದು ವರ್ಣ ।
ಧಕ್ಕನ್‌ರೊಳು ಅವನಸರಿ ಯಾರಿಲ್ಲೆಂದು ನಕ್ಕ ಹೇಳಿದ ನಬಿಸಾಬ ಶರಣಾ ।
ಅಲಿ ಮುತಾಲಿಕ್ ಅವರ ಕಾಕ ಜಾಣ ।
ಅರಬಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಠಿಕಾಣ ।
ನಬಿಸಾಬ ಶರಣರು ಮೈರಾಜಕ ಹೋಗಿ ಬಂದಿರು ನಾಲ್ಕನೆ ಸ್ವರ್ಗಕ ಪ್ರಯಾಣ ।
ದ್ವಿತೀಯ ಶಂಬೋ ಅವನೆ ಆದ ಬಸವಣ್ಣ ।
ದೀನ್ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿರು ದಾರಣ ।
ಕಂಡ ಕಂಡವರಿಗಿ ಕಲ್ಮಾ ಓದಿಸಿ ಭವಿಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿರು ಉದ್ದರಣ ।
ನಬೀ ಶರಣರು ಮಗಳು ಬೀಬೀ ಫಾತಿಮಾಗೆ ಮೌಲಾಗ ಕೊಡು ಅಂದಿದ್ದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ॥

ಈ ಪದವು ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ ಎಂಬ ಶರಣರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಾ ಮದಿನಾದ ಲೆಕ್ಕಾ ಕೇಳಿರಿ ಎಂದು ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ ಎಂಬುವ ನಿಜ ಶರಣ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಜನರಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಪ್ರಮುಖನೆಂದು ಆತನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೇ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು, ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸರಿ ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂದು ನಬಿಸಾಬ ಶರಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲಿ ಮುತಾಲಿಕ್ ಅವನ ಕಾಕ ಎಂದು, ಅವರು ಅರಬಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ನಬಿ ಶರಣರು ಮಗಳು ಬೀಬಿ ಫಾತಿಮಾಳಿಗೆ ಮೌಲಾಗೆ ಕೊಡು ಎಂದಿದ್ದರು. ನಬಿಸಾಬ ಶರಣರು ಮೈರಾಜಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ನಾಲ್ಕನೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಆತನೇ ಬಸವಣ್ಣ ಎಂದೂ, ಶಂಭು ಎಂದು, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದರೆಂದು, ಕಂಡ ಕಂಡವರಿಗೆ ಕಲ್ಮಾ ಓದಿಸಿ ಭವಿಗಳಿಗೆ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರಿದ ಈ ಪದ ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನು ನಬಿ ಶರಣರ ಮನೆಯ ತನಕ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ನಬಿ ಸಾಬರು ಯಾಕ ಬಂದೀರಿ ಜಾಬೀರ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜಾಬೀರನು ಸಹಜವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ನಬೀ ಶರಣರು ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಂತೆ ಆತನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಬಿ ಶರಣರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಜಾಬೀರನು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ನಬಿ ಶರಣರು ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ನಡೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರು ಎಂದು, ವಿನಾಃಕಾರಣ ಏನೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸನ್ನು

ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೈರಾಣದಲ್ಲಿರುವಿ ಎಂದು ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಜಾಬೀರನ ಸರಿ ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂದು ನಬಿಸಾಬ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದರು.

ಬರುಬರುತ ಜಾಬೀರ ಶರಣ ಹೋಗಿ ಹೊಕ್ಕಿದ ಕುರುಬರ ಕೇರಿ ।
ಒಳ್ಳೆ ಸೊಕ್ಕಿಂದ ಸೋಡಿ ತಗೊಂಡ ಕುರಿ ।
ಖಾಲೆ ಹದಿನಾರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟ ಬರೋಬರಿ ।
ಸಂದಿಗೊಂದಿ ತಿರಗ್ಯಾಡಿ ಬಂದು ಕುರತಿ ಕೊಟಗ್ಯಾಗ ಕಟ್ಟಿದ ಪರಬಾರಿ ।
ಜಾಬೀರ ಹೆಂಡತಿ ಬೀಬಿ ಖುತುಜಾ ಸತಿ ಮಾತಾಯಿ ಇದ್ದಳು ಸುಂದರಿ ।
ಪತಿ ಆಜ್ಞಾ ಮೀರಕಿ ಅಲ್ಲ ಚಂದಿರಿ ।
ಗಂಡಗ ಅಂದಿಳು ಇದು ಎದಕ ತಂದಿರಿ ।
ಹೆಣತಿ ಮಾತಿಗಿ ಜಾಬೀರ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳುವೆ ಕೇಳು ಕಂಬುಕಂದರಿ ॥

ಮುಂದುವರಿದು ಈ ಪದವು ನಬಿ ಶರಣರು ಜಾಬೀರನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿರು. ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಕುರುಬರ ಕೇರಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಗರ್ವದಿಂದ ಹದಿನಾರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಸಂದಿ ಗೊಂದಿ ತಿರುಗ್ಯಾಡಿ ಒಂದು ಕುರಿಯನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದ. ಜಾಬೀರನ ಹೆಂಡತಿ ಬೀಬಿ ಖುತುಜಾ ಎಂಬ ಸುಂದರಿ ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು ಇದು ಏಕೆ ತಂದಿರೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಂಡತಿ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಜಾಬೀರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನಬಿ ಶರಣರಿಗೆ ನಾಳಿನ ಶುಕ್ರವಾರ ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಬಿನ್ನ ಕೊಟ್ಟ ಸಾರಿ ।
ಮನಿ ಸಾರುಣಗಿ ಹಾಕು ನೀ ತರಾತುರಿ ।
ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಮಸಾಲಿ ಎಣ್ಣ್ಯಾಗ ಹುರಿ ।
ಅಕ್ಕಿಗೋಧಿ ಬ್ಯಾಳಿ ಬೆಲ್ಲ ತರತೀನಿ ಮಹಿಮೂದ ಖಾಸೀಮ ಮಕ್ಕಳಿಗಿ ಎರಿ ॥

ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಬಿ ಶರಣರಿಗೆ ಬರುವ ಶುಕ್ರವಾರ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ಸಾರಿದ್ದೇನೆಂದು, ಮನೆಯನ್ನು ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಸಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತರಾತುರಿಯಿಂದ ಹಾಕು ಎಂದು, ಹಾಗೆಯೇ ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿ, ಮಸಾಲಿ ಎಣ್ಣ್ಯಾಗ ಹುರಿ ಎಂದೂ, ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ, ಬ್ಯಾಳಿ, ಬೆಲ್ಲ ತರುತೀನಿ, ಮಹಮೂದ, ಖಾಸೀಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿ, ಶುಕ್ರವಾರ ನಸುಕಿನ ಜಾವ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಎದ್ದು, ಮುಲ್ಲಾನನ್ನು ಕರೆದು, ಚೂರಿ ಹಾಕಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಯಾರಾದರು. ಜಾಬೀರ ಶರಣನು ಕುರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೆಡವಿದನು. ಮಹಮೂದ, ಖಾಸೀಮ ಶರಣನ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡಿ ನಕ್ಕು ಆಟ ನಡಸಿರು ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮಗ ಕೆಡವಿದ ಅಣ್ಣಾ ।
ಹಿಡಿದಿದ ಆತನ ಗೋಣ ।
ಮಿಸಕಬೇಡೆಂದು ಮುಚ್ಚಿದ ಅವನ ಕಣ್ಣ ।
ದಕ್ಕನ್‌ರೊಳು ಅವನ ಸರಿಯಾರಿಲ್ಲೆಂದು ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ ನಬಿಸಾಬ ಶರಣ ॥

ಮುಲ್ಲಾ ಚೂರಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಜಾಬೀರನು ಅಂಗಳದಿಂದ ಕುರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಒಯ್ದು ಚರ್ಮವನ್ನು ಸುಲಿದರು. ಮಕ್ಕಳು ಇದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಚೂರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮನೆಯ ಮಾಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ಓಡಿ ಕುರಿಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವಂತೆ ಆಟ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಖಾಸೀಮನು ಮಹಿಮೂದನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ನಾನು ಕುರಿ ಆಗುತ್ತೇನೆ ನೀನು ನನ್ನ ಕೊರಳು ಕೊಯ್ಯಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಕ್ಕಳ ಈ ಆಟ ಮುಂದುವರಿದು ಚಿಕ್ಕತಮ್ಮನನ್ನು ಅಣ್ಣಾ ಕೆಡವಿ ಆತನ ಗೋಣನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಕಣ್ಣು ಮಿಸುಕಬೇಡೆಂದು ಹೇಳಿದ.

ತಾಯಿ ತಂದಿಗಿ ಕುರಿ ಮಾಂಸ ಕೊಯುದು ಮನಿಯೊಳು ನಡದಿತು ಖಟಪಟ ।
ಇವರು ಮ್ಯಾಳಿಗಿ ಮೇಲೆ ಹೂಡಿರು ಆಟ ।
ಅಣ್ಣಾ ತಮ್ಮಗ ಕೊಯಿದಿದ ಜಟಪಟ ।
ದಂಡ ರುಂಡ ಎರಡು ಬಿಡಗಡಿಯಾದ ಮೇಲೆ ರಕ್ತಾ ಹರಿತಿತು ಹರದಂಗ ಲೋಟ ॥

ತಾಯಿ ತಂದೆಯರು ಇತ್ತ ಕಡೆ ಕುರಿಯನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಅಡುಗೆಯ ತಯಾರಿ ನಡೆಸಿದರೆ ಅತ್ತ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ, ಅಣ್ಣಾ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಯ್ದು, ರುಂಡ ಮುಂಡವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಹರಿಸಿದ್ದ. ಅಣ್ಣನು ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಂದು ಭಾಯಿ ಭಾಯಿ ಎಂದು ಚೀರಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿ ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ತಲಬಾಗಿಲ ದಾಟಿ ಬಲಗಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಮೇಲಿಂದ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತ ಮಹಿಮೂದನ ಶವವನ್ನು ನೋಡಿ ಎತ್ತಿ ಮನ್ಯಾಗ ಒಯ್ದು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟ, ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನು ಇದು ಪರೀಕ್ಷಾ ಕಾಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಪಣಗಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಹರಿಯುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಮನೆಯ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗ ಖಾಸೀಮ ಶವವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಇಬ್ಬರೂ ಮಕ್ಕಳು ಸತ್ತರೂ ದುಃಖವನ್ನು ತೋರದೇ, ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ನಾವೀಗ ಅತ್ತರೆ ನೆರೆಯ ಜನರು ಕೂಡುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಯ್ದು ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸತಿ ಪತಿಯರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಸತ್ತರೂ ದುಃಖ ಮಾಡದೇ ಮನೆಯ ಅಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶವಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು, ನೊಣ ಕೂಡದಂತೆ ಶಾಲನ್ನು ಹೊಚ್ಚಿ, ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಡದೇ ನಬಿ ಶರಣರಿಗೆ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನೀರ ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು ನಬಿಸಾಬ ಕೈಕಾಲ ತೊಳಕೊಂಡು ಊಟಕ ಕುಂತಾರ ।
ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗಿ ಲಘು ಕರಿರಿ ಅಂತಾರ ।
ಇವರು ಮೆಲ್ಲನೆ ನಡಸೀರು ಮಂತರ ।
ಆಟಕ ಹೋಗ್ಯಾರವರು ಬಂದು ಮಾಡತಾರ ನಿಮ್ಮ ಊಟ ಐತಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವತಂತರ ॥

ಶುಕ್ರವಾರ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ನಂತರ ನಬಿ ಶರಣರು ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ನಬಿ ಶರಣರು ಅಸ್ಸಲಾಮ ವಾಲೆಕಮ್ ಅಂದಾಗ, ಜಾಬೀರು ದುಃಖದಿಂದ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತರುತ್ತಾರೆ. ನಬಿ

ಶರಣರು ಆಗ ಜಾಬೀರನನ್ನು ಕುರಿತು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇವನಂತ ಏಕೋನಿಷ್ಠಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೈ ಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ನಬಿ ಶರಣು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಲು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜಾಬೀರನು ಅವರು ಆಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವರೆಂದು ನಂತರ ಊಟ ಮಾಡುವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನಬಿ ಶರಣರು ಒಪ್ಪದೇ ಜಾಬೀರನನ್ನು ಕರೆದು ಇದ್ದುದು ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿಬಿಡು ಎಂದು, ಜಾಬೀರನು ನಡುಗುತ್ತ ಅವರು ಆಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಅಕನಿ, ಮುಜಾಫರ, ಬಿರ್ಯಾನಿ, ಖುಷ್ಕಾ ಹೀಗೆ ತರ ತರದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ, ಊಟ ಮಾಡಿರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೂರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅರಿತ ನಬಿ ಶರಣರು ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ತನಕ ತಾನು ಉಣ್ಣುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನುಡಿದರು. ಆಗ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರು ಎದೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡು, ಎರಡೂ ಮಕ್ಕಳು ಕುರಿ ಆಟ ಆಡಿ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಬಿ ಶರಣರು ಮಂತ್ರ ನುಡಿದು ಮಡಿದ ಹುಡುಗರ ಮೇಲೆ ಕೈ ಆಡಿಸುತ್ತಾ ಊಟ ಮಾಡಿರಿ ಏಳಿರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗರು ಎದ್ದು ಅವರ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆನಂತರ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಉಂಡು ನಬಿ ಶರಣರು ಎದ್ದು ಹೋದರು. ಹೀಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಜಾಬೀರನನ್ನು ಕುರಿತು ಜೀತೆ ರಹೋ ಎಂದು ಅರಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರಿವಾಯತ್‌ನಲ್ಲಿ ನಬಿ ಶರಣರು ಮತ್ತು ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ ಶರಣರು ಇವರ ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರನು ನಬಿ ಶರಣರನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಾಗ ತನಗೆ ಒದಗಿದ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆತು, ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ. ದೂರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅರಿತ ಮತ್ತೋರ್ವ ಸತ್ಯುಳ್ಳ ಶರಣ ನಬಿ ಶರಣರು ಮಡಿದಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ತನ್ನ ಪವಾಡ ಸಾದೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪದಗಳು :

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ಬಂದ ಸಾಧು-ಸಂತರ, ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಶೂದ್ರ ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತವರು. ಈ ಸಾಧು-ಸಂತರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಒಂದು ಭಕ್ತಿಪಂಥ ಹುಟ್ಟಿತು. ಇವರು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ, ಸಂಜೆಯಿಂದ ಬೆಳಗಿನವರೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಓಲಾಟದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥವರನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಗಳೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ನಾಡಿನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದಿಗಳಾದ ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಶಿವಯೋಗಿ, ಮುಪ್ಪಿನ ಷಡಕ್ಷರಿ, ಚಿದಾನಂದ ಅವಧೂತ, ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರಮುಖರು. ಇವರುಗಳು ಬೋಧಿಸಿದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು ಹಸನುಗೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಬಗೆ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮೊಹರಂ ಪದವು ನಮಾಜಿನ ಫಲ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಐದು ಬಾರಿ ನಮಾಜು ಮಾಡಿದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಿಗುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಇದೇ ನಂಬಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಡವ ದುಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದೇ ಕೊರಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸಲಿ ಎಂದು ಗೋಳಿಡುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ನಮಾಜಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ನಮಾಜು ಮಾಡುವ ಪರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವತಃ ಸಾಹುಕಾರನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೊಂಡು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಗಂಡನ ಕೂಲಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವ ಪರಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ 'ಭಕ್ತಿಭಾವದ ಕಥೆ ತಿಳಸ್ತೀವ್ರಿ ನಿಮಗೊಂದ ಮಾಹಿತಿ' ಎನ್ನುವ ಮೊಹರಂ ಪದ ನಮಾಜಿನ ಫಲದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಿ ಭಾವದ ಕಥೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೀವ್ರಿ ನಿಮಗೊಂದು ಮಾಹಿತಿ ।
ಭಕ್ತಿಲೇ ನಡೆದವರಿಗೆ ಭಯವೇನಿಲ್ಲ।
ಮದಿನದಲ್ಲಿ ಕೇಳರಿ ಖುಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬ ಬಡವ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ।
ನಮಾಜ, ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ರಾತ್ರಿ ಹಗಲ ।
ಆ ಬಡವನು ಹೆಂಡತಿ ಬಹಳ ಬೆರಕಿ ಇದ್ದಾಳಲ್ಲ।
ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಕರಕರ ಹಲ್ಲು ಕಡಿತಿದ್ದಾಳಲ್ಲ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪದವಾಗಿದ್ದು ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಮುಕ್ತಿ ಅವುಗಳತ್ತ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ವಾಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಡವನು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಎನ್ನದೆ ನಮಾಜು ಮಾಡುವ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು. ಅದೇ ಅವನಿಗೆ ಕಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಸಂಸಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ದುಡಿಯುವುದು ಇದ್ಯಾವುದೂ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬಡವನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ದುಡಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಲ್ಲು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪದವು ಮುಂದುವರಿದು ಹೆಂಡತಿಯು ಇವಗ್ಯಾಕ ಬರವಲ್ದು ಸಾವು ಇಡಿದೈತ್ರಿ ನಮಾಜಿನ

ದೆವ್ವ ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆ ಕೂಲಿಯನ್ನು ತರದಿದ್ದರೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮರುದಿನ ಆ ಬಡವನು ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಹುಕಾರನ ಹತ್ತಿರ ದುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೋದ ದಾರಿಗೆ ಸುಂಕವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೇ ವಾಪಸ್ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಬಡವನಿಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ಚಿಂತೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಚಾಟಿ ಮಾತು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸರಸರನೆ ಅಡವಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಹುಕಾರನ ಮಾತು ಕೇಳ್ಯಾನಲ್ಲ, ಸರಸರ ಅಡವಿಗೆ ।
ಹೊಂಟಾನಲ್ಲ ನಮಾಜ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೊತ್ತುಗಳೆದನು ಭಕ್ತಿಯ ಮೇಲಾ ॥

ಅಡವಿಗೆ ಬಂದು ನಮಾಜು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಗಂಡ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಹೆಂಡತಿಯು ಕೂಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಾಹುಕಾರನು ಒಂದು ವಾರದ ನಂತರ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು ಅವನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಂಡತಿ ವಾರದ ನಂತರ ಗಂಡನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತರಲು ನಾಲ್ಕಾರು ಚೀಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಆ ಬಡವನು ಭಾರಿ ಫಜೀತಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ನಾನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ।
ಅಡುವ್ಯಾಗ ಕುಂತಾನಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಲೇ ನಮಾಜ ಮಾಡುತ್ತಾನಲ್ಲ ॥

ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಮಾಜು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಶಿವನಿಗೆ ಆ ಬಡವನ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ ಬಂದಿತು. ಮುದುಕನ ವೇಷವನ್ನು ತಾಳಿ ಶಿವನು ಆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೋ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟನು. ಅತ್ತ ಕಡೆ ದಾರಿ ಕಾಣದೇ ಹತಾಶೆಗೊಂಡು ಗಂಡನು ಕೈಚೀಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಹೆಂಡತಿಯು ಗಂಡನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದಳು. ನಿಮ್ಮ ಸಾಹುಕಾರ ಬಂದು ಪಗಾರ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದರು ಮತ್ತೇನು ತಂದಿ ಎಂದು ಕೈಚೀಲವನ್ನು ಸುರುವಿದಾಗ ಮುತ್ತು ರತ್ನವು ಬಿದ್ದವು. ಕೂಡಲೇ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಹತಾಶೆಗೊಂಡಿರುವ ಗಂಡ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಮುದುಕ ಸಾಹುಕಾರನ ವೇಷವನ್ನು ತಾಳಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸಂಬಳವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಶಿವ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಆ ಗಂಡನ ಕೈಯಲ್ಲಿನ ಕೈಚೀಲದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಮಾಜು ಮಾಡಿದ ಫಲ ಎಂದು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ನಿಮ್ಮ ಸಾಹುಕಾರ ಅದಾನ ಭಾರಿ ನಾನು ನೋಡತಿನಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ।
ತೋರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಾಳಲ್ಲ ॥

ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಂಡ

ಆವಾ ಹಾಂಗಾ ಕಾಣೊದಿಲ್ಲ।

ನಮಾಜ ಮಾಡಿದ ಫಲ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತಲ್ಲಾ ॥

ಎಂದು ಇದು ನಮಾಜು ಮಾಡಿದ ಫಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪದವಾಗಿದ್ದು, ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಪೂಜೆ, ಪುನಸ್ಕಾರ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ನಮಾಜು, ಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಂಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಫಲ ನಮಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಆಚರಣೆಗೆ ತರುವ ಜನರು ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಒಂದು ಸೂಳ್ನುಡಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಆ ಬಡವನು ದಿನನಿತ್ಯ ನಮಾಜು ಮಾಡುವದು ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಕಾಯಕವಾಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು ದುಡಿಮೆ ನಿಜವಾದ ಕಾಯಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಕಾಯಕವನ್ನು ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪದವು ಸಾಕ್ಷಿ.

'ಗೋವಿನ ಹಾಡು' ಎನ್ನುವ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಲಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ತಪ್ಪದೇ ಬಂದು ಆತ್ಮಾಹುತಿಯಾಗಲು ಸಿದ್ದವಾದ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಓದುಗರನ್ನು ಬೆಚ್ಚು ಬೀಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಬೇಟೆಗಾರನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಚಿಗರೆ ಮಹಮ್ಮದ ಶರಣರ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ಜಾಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬೇಟೆಗಾರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆತ್ಮಾಹುತಿಯಾಗಲು ಸಜ್ಜಾದ ಚಿಗರೆಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ 'ಚಿಗರೆಯ ಕಥೆ' ಎನ್ನುವ ಮೊಹರಂ ಪದವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮದೀನಾದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೋ ನೋಡಿರಿ ಬೇಟೆಗಾರ ।

ಬೇಟೆ ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದ ಅಡವಿಗೆ ತೀವ್ರ ।

ಒಂದು ಚಿಗರಿ ಸಿಕ್ಕಿತು ಬಲಿಯೊಳಗ ಪೂರಾ ।

ಆ ಚಿಗರಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಬೇಟೆಗಾರ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಡು ಸಿಂದೋಗಿಯ ಸಂಗಣ್ಣನು ಹಾಡುವಾಗ ಎಂಥವರಾದರೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಬೇಕು. ಈ ಪದದ ಕಥೆ ಏನೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಬೇಟೆಗಾರನು ಒಂದು ಚಿಗರೆಯನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ತಂದಂತಹ ಕಥೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಬೇಟೆಗಾರನು ಚಿಗರೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಾಗ ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡವೆಂದು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನನಗೆ ಮೂರು ದಿನದಿಂದ ಆಹಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೇಟೆಗಾರ ಇದಾವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೇ ಚೂರಿ ಹಾಕಲು ತಯ್ಯಾರಿ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಖಾರ, ಮಸಾಲಿ ಕುಟ್ಟು ಎಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಾವು ಬದುಕಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಗರೆ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಿಗರೆಯ ಪರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮಹಮ್ಮದರು ಜಾಮೀನು ಆಗಿ ಆ ಚಿಗರೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬರಲಿಕ್ಕೆ **ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಚಿಗರೆಗೆ ನೀನು ಬರದಿದ್ದರೆ ಶರಣರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಕರಾರು** ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಚಿಗರೆಯು ಬೇಗನೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಿ ವಾಪಾಸ್ ಬೇಟೆಗಾರನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿತು. ಹಾಗೆ ಬರವಾಗ ಚಿಗರೆಯ ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ಬಂದು ಬೇಟೆಗಾರನನ್ನು ಕುರಿತು

ಮಕ್ಕಳು ಮೂರಾ, ಮೊದಲು ನಮಗ ಕೊಲ್ಲು ।
ನೀನು ಮಾಡದೇ ಬಡಿವಾರ ॥

ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚುತ್ತವೆ. ಚಿಗರೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೇಟೆಗಾರನು ಮನಸ್ಸು ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಗ್ದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರದೇ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಹಮ್ಮದರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಜನಪದದ ಹೆಸರಾಂತ ಗೋವಿನ ಹಾಡನ್ನು ಹೋಲುವಂತಿದೆ. ಗೋವಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಂತಹ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಎಂಬ ಗೋವು ಹುಲಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಆತ್ಮಾಹುತಿಯಾಗಲು ಬಂದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಚಿಗರೆಯು ಬೇಟೆಗಾರನ ಹತ್ತಿರ ಮಕ್ಕಳ ಸಮೇತ ಬಂದಿರುವದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಗೋವಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಬಂದು ಖಂಡವಿದೆ ಕೋ ಮಾಂಸವಿದೆ ಕೋ ಎಂದು ಹುಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾ ತನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ತಿನ್ನಲು ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿದಾಗ ಹುಲಿಯ ಮನ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡು ಎನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಕ್ಕ ನೀನು, ನಿನ್ನಕೊಂದು ನಾನೇನ ಪಡೆವೆನು ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮೇಲಿನಿಂದ ಹಾರಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಬಂದಂತಹ ಚಿಗರೆ ಮತ್ತು ಚಿಗರೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮನ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿತು. ಆ ಬೇಟೆಗಾರನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ದೇವರ ಸಮಾನವೆಂದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಧರ್ಮವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬಂದು ಚಿಗರೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಮಹಮ್ಮದ್‌ರು ಮಾಡಿದ ಈ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಚಿಗರೆ

ಚಿಗರಿ ಹೇಳತೈತ್ರಿ ಮಹಮ್ಮದ ಶರಣರ ।
ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯುವದಿಲ್ಲ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರ ।
ಹೀಗೆಂದು ಬಾಯಿಲೇ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿತೋ ನಮಸ್ಕಾರ ।
ಮಹಮ್ಮದ ಶರಣರು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರ ।
ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಡಿಸುವದು ಕೇಳಿರಿ ಜನರಾ ।
ಬಕರೀದ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಕೇಳಿರಿ ಜನರಾ ।
ಒಂಟಿಗಾಲಿಲೇ ನಿಲ್ಲುವದು ಪೂರಾ ।
ಒಂದೇ ಮನದಿಂದ ಅದು ನೆನೆಸುವದು ದೇವರಾ ॥

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಬಕರೀದ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್‌ರು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಒಂಟಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ನಿಷ್ಠೆ, ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪದೇ ನಡೆಯುವಂತಹ ವಚನ ಪಾಲನೆ ಮೊದಲಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಅರಬಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ತಿರುಳನ್ನು ಅರಿಯದೇ ಅಧರ್ಮದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಜನತೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಕೊಲೆ, ಸುಲಿಗೆ, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಅನ್ಯಾಯ ಮೊದಲಾದ ಕೆಟ್ಟ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದ್ದವು. ಮನುಷ್ಯತ್ವವಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯರು ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇಂಥವರಿಗೆ ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್‌ರು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತುಂಬಿದರು. ಅವರ ಈ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಗೈದ ಸಾಧನೆ 'ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಕ ಪೈಗಂಬರ ಯೋಗಿ' ಎನ್ನುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಧರ್ಮದ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಯದೆ ಜನರಾ ।
ತತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ದವಾಗಿ ನಡಿತಿದ್ದರಲ್ಲ ।
ಶಿವನ ಪರಿಚಯ ಎನು ಗುರುತು ಇದ್ದಿಲ್ಲರಿಯೇನು ।
ಸ್ವರ್ಗ ನರಕದ ಭಯ ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ ।
ಪುಂಡತನದೊಳು ಮಿಕ್ಕಿ ಹೆಂಡ ಸಾರಾಯಿ ಕುಡಿದು ।
ಕಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮೋಹ ಮಾಡಿದ್ದರಲ್ಲ ।
ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ನಡಿತಿತ್ತು ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗಿ ।
ಜೂಜದ ಆಟ ಆಡಿದರಿಲ್ಲಿ ಕೇಳೊಂಗಿಲ್ಲ ।
ಕುಡಿದ ಅಮಲಿನೊಳಗ ಬತ್ತಲೆ ಮಾಡಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ।
ಮನಸಿನಂತೆ ಮೋಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲ ॥

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಕೊನೆಯ ಪೈಗಂಬರ್ ಮಹಮ್ಮದ್‌ರ ಸುತ್ತ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪೈಗಂಬರ್ ಅವರಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಇಡೀ ಅರಬಸ್ತಾನವು ಪಾಪದ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಅರಬಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ವಿಚಾರವಾಗಲೀ, ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಲೀ, ಶಿವನ ಪರಿಚಯವಾಗಲೀ, ಸ್ವರ್ಗ ನರಕದ ಭಯವಾಗಲೀ ಜನರಿಗೆ ಅರಿವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊಲೆ, ಸುಲಿಗೆ, ಜೂಜಾಟ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಅಜ್ಞಾನ ತುಂಬಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್ ಹುಟ್ಟಿ ಈ ಪಾಪ ಕೂಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕ ಸರಿಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ।
ಅಂಥ ಅಪರಾಧ ಜನಕ್ಕೆ ಬರುವಂಗ ಅವರ ಮನಕ್ಕೆ ನೀತಿ ಧರ್ಮದ ಬೋಧ ಕೊಟ್ಟಾರಲ್ಲ ॥

ಎಂದು ಈ ಪದವು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಕುರಾನಿನ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾರಿ, ಜನರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ನರಕದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬದುಕುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್ ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಅರಬಸ್ತಾನದಂತಹ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಂದು ಮಹಮ್ಮದ್‌ರು ಹೋಗಲಾಡಿಸದಿದ್ದರೆ, ಇವತ್ತು ಅರಬಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಜಗತ್ತು ಹೇಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಊಹಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಜನರು ತಪ್ಪು ಮಾಡುವುದು ಸಹಜ, ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿ ಹೇಳಿ ಸರಿ ದಾರಿಗೆ ತರುವುದು ಧರ್ಮ. ಈ ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗವೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಾರ್ಗ. ಆ ಮಾರ್ಗದಂತೆ ಮಹಮ್ಮದರು ಬದುಕಿದರು.

ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮವಿರಲಿ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಇದೇ ರೀತಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬವೊಂದರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮದಿನಾದಲ್ಲಿ ಮೌಲಾಲಿ ಮತ್ತು ಫಾತಿಮಾ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಡತನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತ್ತು. ಹಬ್ಬದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಫಕೀರನೊಬ್ಬನು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದಾಗ ದಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಫಾತಿಮಾಳ ಹತ್ತಿರ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೇ ತನ್ನ ತಾಳಿಯನ್ನೇ ದಾನ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯ 'ಫಾತಿಮಾ ಫಕೀರನಿಗೆ ತಾಳಿ ದಾನ ಮಾಡಿದ ಹಾಡು' ಎಂಬ ಮೊಹರಂ ಪದ ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮದೀನಾದಲ್ಲಿ ಮೌಲಾಫಾತೀಮಾರು ಇದ್ರೂ ಕೇಳಯ್ಯಾ ।
ಬಡತನ ಭಾರಿ ಇತ್ತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲಯ್ಯಾ ।
ಒಂದುನೂರಾ ಎಪ್ಪತ್ತೇಳು ತ್ಯಾಪಿ ಹಚ್ಚಿ ಅಂಗಿ ಮೌಲಾ ತೊಟ್ಟಾರಯ್ಯಾ ।
ನಲವತ್ತೊಂದು ತ್ಯಾಪಿಯ ಸೀರೆ ಫಾತೀಮಾ ಉಟ್ಟಾಳಲ್ಲಾ ॥

ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮೆಕ್ಕಾ ಮದಿನಾದಲ್ಲಿ ಮೌಲಾ, ಫಾತಿಮಾರೆಂಬ ದಂಪತಿಗಳಿದ್ದರೆಂದು, ಅವರಿಗೆ ಭಾರಿ ಬಡತನ ಇತ್ತೆಂದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತ್ಯಾಪಿ ಹಚ್ಚಿದ ಅಂಗಿಯನ್ನು, ತ್ಯಾಪಿ ಹಚ್ಚಿದ ಸೀರೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಕಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ದಿನ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೇ ಅಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಫಕೀರನೊಬ್ಬನು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದನು. ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಫಕೀರನಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬಾರದೆಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೊಡಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ಫಾತಿಮಾಗೆ ನೆನಪಾತಯ್ಯ ಕೊರಳಾಗ ತಾಳಿ ಐತಯ್ಯಾ ।
ಫಕೀರಗೆ ಕರೆದು ತಾಳಿ ಕೊಟ್ಟರಯ್ಯ ॥

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಫಾತಿಮಾರು ಫಕೀರನಿಗೆ ತಾಳಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಅವಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಹಬ್ಬದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಫಕೀರನಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬಾರದೆಂದು ತನ್ನ ತಾಳಿಯನ್ನೇ ಫಕೀರನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಪದವು ದಾನದ ಫಲದಿಂದ ಭೂನಾಥನಾಗುವನು ಅಂದರೆ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆಯನಾಗುವನು ಎನ್ನುವಂತೆ ಫಾತಿಮಾ ಫಕೀರನಿಗೆ ತಾಳಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದಳು. ಇಂದಿನ

ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕು ದುಸ್ತರವಾಗಿರುವಾಗ, ಎಂತಹದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೇಟು. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾನ, ಧರ್ಮ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಡತನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದರೂ ಫಾತಿಮಾ ತಾಳಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅವರೀರ್ವರ ಬಡತನವು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಸೀರೆ ಮತ್ತು ಅಂಗಿಗೆ ಹಲವಾರು ತ್ಯಾಪಿಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ್ದು ಇದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಬಡತನದ ಬವಣೆ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಬಡತನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಗಾರದ ತಾಳಿಯನ್ನು ಫಕೀರನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಡತನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ದಾರುಣ ಕಥೆ ಫಾತಿಮಾಳು ಮಾಡಿದ್ದು, ಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವರವರ ಧರ್ಮದ ಅದೀನದಲ್ಲಿರುವುದು ಸಹಜ. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದವರು ಅಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳಾದ ನಮಾಜು, ಕಲ್ಮಾ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಲೇ ಬೇಕು. ಇವುಗಳಂತೆ ನಡೆದರೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮೊಹರಂ ಪದವಾದ 'ಕಲ್ಮಾ ನಮಾಜು ನಿತ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲಾ' ಎಂಬುದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಕಲ್ಮಾನ ನಮಾಜಿ ನಿತ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲ।
ಮುಕ್ತಿ ಸಿಗುವದು ನಮಗೆ ಸತ್ತ ಮೇಲಾ ।
ವಿದ್ಯೆದ ಜಾಲ ತಿಳಿದೆ ಇಲ್ಲಾ। ವಿಚಾರ ಮಾಡರಿ ಹೌದು ಅಲ್ಲಾ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಪದ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಮಾ, ನಮಾಜು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವು ಕಲ್ಮಾ, ನಮಾಜನ್ನು ನಿತ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಿಗುವದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಂತಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದ್ದು ಸರಿ. ಇದನ್ನರಿಯದೇ ಜನ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜನ ಹೊರಟಿರುವರೆಂದು ಅವರ ಕಷ್ಟ ಹೇಳ ತೀರದೆಂದು, ಅವರನ್ನು ಸರಿ ದಾರಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಶರಣ ನಬಿ ರಸುಲುಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದಾನದ್ರವ್ಯ ವಸ್ತು ಒಡವಿ ಬರೋದಿಲ್ಲಾ। ರುಣ ತೀರಿದ ಮೇಲಾ ।
ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದು ನಮಗೆ ಬರುತೈತಲ್ಲಾ। ಅದು ನಮ ಹಿಂಬಾಲ ॥

ಎಂದು ಧರ್ಮದಂತೆ ನಡೆದರೆ, ನುಡಿದರೆ, ಬದುಕಿದರೆ ಬದುಕು ಹಸನವೆಂದು ಈ ರೀತಿ ನಡೆದದ್ದೇ ಆದರೆ ಮಾನವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು, ಸತ್ತ ನಂತರ ದ್ರವ್ಯ, ವಸ್ತು, ಒಡವೆ ಇವು ಯಾವುವೂ ಹಿಂದೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದ ಒಳ್ಳೆಯತನ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಸಾರದಂತೆ ಬದುಕಿದರೆ ಬದುಕು ಹಸನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೈಬಲ್ ಸಾರದಂತೆ ಬದುಕಿದರೆ ಬದುಕು ಹಸನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು, ಹಾಗೆಯೇ

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕುರ್-ಆನ್‌ನಂತೆ ಬದುಕಿದರೆ ಬದುಕು ಹಸನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದಿನಾಲೂ ನಮಾಜು, ಕಲ್ಮಾ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ನಿತ್ಯ ಕಾಯಕವಾದ ನಮಾಜು ಇದರ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆ ಏನು? ಸತ್ವ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆ? ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೊಹರಂ ಪದದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮೋದಿನ್‌ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ನಾಸೀಲಾ ಈಕೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸಾಹುಕಾರನು ಮೆಚ್ಚಿ ವರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಾಗ, ನಾಸೀಲಾಳು ಸಾಹುಕಾರನಿಗೆ ನಲವತ್ತು ದಿನ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನಮಾಜು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಬರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ಸಾಹುಕಾರನಿಗೆ ನಮಾಜಿನ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಅವನ ತಪ್ಪನ್ನು ಅವನೇ ಅರಿಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ವಿಯಷವು ಕೆಳಗಿನ 'ನಮಾಜಿನ ಫಲ' ಎನ್ನುವ ಮೊಹರಂ ಪದದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮೋದಿನ್ ಮತ್ತು ನಾಸೀಲಾ ಎಂಬ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರಿದ್ದು ಗಂಡನು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನಮಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ರೂಪವತಿಯಾಗಿದ್ದು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಹೋಲುವಂತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಅವಳು ನೀರು ತರಲು ಹೋದಾಗ ಬಾವಿಯ ಬಳಿ ಒಬ್ಬ ಸಾಹುಕಾರನು ಅವಳಿಗೆ ಮಾರು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬರುವಂತೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಒಬ್ಬ ಸಾಹುಕಾರ ಕಣ್ಣು ಇಟ್ಟಾನಲ್ಲ।
ಬಾವಿಯ ಮೇಲಾ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಾ। ಒಬ್ಬಳೆ ನೀರು ಸೇದುವಳಲ್ಲ।
ಸಾಹುಕಾರ ಅವಳ ಹತ್ರ ಬಂದಾನಲ್ಲಾ।
ಸೊನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಅವಳ ಕರಿತಾನಲ್ಲ।
ಮನಿಗೆ ಬಾ ಎಂದು ಅಂದಾಳಲ್ಲ। ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಇಲ್ಲಾ।
ಸಾಹುಕಾರ ಬಹಳ ಖುಸಿ ಆಗ್ಯಾನಲ್ಲ। ಬೆನ್ನು ಹತ್ಯಾನಲ್ಲಾ॥

ಆಗ ಆಕೆಯು ಮನೆಗೆ ಬಾ ಎಂದು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಒಂದೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮ ಇದೆ ಎಂದು, ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆಕೆಯು ನನ್ನ ಗಂಡನು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನಮಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಆತನಂತೆ ನಲವತ್ತು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನೀನೂ ನಮಾಜು ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಆ ಸಾಹುಕಾರನು ನಲವತ್ತು ದಿವಸ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನಮಾಜು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಮಾಜಿನ ದಿಸೆಯಿಂದ ಆತನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧವು ದೂರವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಆ ಮಹಿಳೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ತಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಮನುಷ್ಯನಾದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಡಿ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಾಫು ಮಾಡಿರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ತತ್ವವನ್ನು ಸಾರುವಂತಿದೆ. ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಅಹಿಂಸೆ ಮೊದಲಾದವು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಡೆದರೆ ಮುಕ್ತಿ ಮೋಕ್ಷ ಸಿಗುತ್ತದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ನಮಾಜು ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಲಾಭ ಬಹಳಷ್ಟು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದದಲ್ಲಿ ಪರಸತಿಯನ್ನು ಒಲ್ಲೆ ಎನ್ನುವ ಮೌಲ್ಯ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಣ್ಣು ಏನೆಲ್ಲಾ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವಂತೆ ಆ ಸಾಹುಕಾರನ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾಯಿಸಲು ನಲವತ್ತು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನಮಾಜು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನಿಮ್ಮಾಸಿಗೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಅಧರ್ಮ ನಿರತ ಆ ಸಾಹುಕಾರನಿಗೆ ಧರ್ಮದೆಡೆಗೆ ವಾಲುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧ ಗಾಢವಾದುದು. ಮುರಿಯಲಾರದ ಅನುಬಂಧ. ಆ ಸಂಬಂಧ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಯಾವ ಶಕ್ತಿಗೂ ಸಮ ಅಲ್ಲ. ಮಹಾಭಾರತದ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ಭೂಮಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾದ ವಸ್ತು ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಧರ್ಮರಾಯನು ತಟ್ಟನೇ ತಾಯಿ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಾಯಿಯ ಘನತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ 'ತಾಯಿಯ ಋಣ' ಎಂಬ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪಿನ ತಾಯಿಯ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿದ ಮಗ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಈ ಸೇವೆಯೇ ತಾಯಿಯ ಋಣ ತೀರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಶರಣರೊಬ್ಬರಿಂದ ತಾಯಿ ಋಣ ಸಾಯುವ ತನಕ ಮಾಡಿದರೂ ತೀರದು ಎಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಅರಿತು ತಾಯಿಯ ನಿಜವಾದ ಮೌಲ್ಯ ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಮದಿನದಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪಿನ ತಾಯಿಮಗ ಇದ್ದಾರಾ ।
ಜೋಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾಯಿಗೆ ಆ ಸುಕುಮಾರಾ ।
ಒಂದಿನ ಜೆಡ್ಡಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಳೋ ತಾಯಿ ಭಯಂಕರಾ ।
ಉಪಚಾರಾರ ಮಾಡ್ಯಾನೋ ಮಲ ಮೂತ್ರ ತೆಗೆದು ಕುಮಾರ ।
ಬಾಯಿಲೆ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಅಂತ ನೆನಸೋದಿಲ್ಲೊ ಹಾಡುವ ಪಂಡಿತರಾ ॥

ಮದೀನಾದಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪಿನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮಗ ಜೋಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕಾಯಿಲೆಗೆ ತುತ್ತಾದ ತಾಯಿಯ ಮಲ ಮೂತ್ರ ತೆಗೆದು ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಗ ತಾಯಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಆ ತಾಯಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಭಯಂಕರ ಕಾಯಿಲೆ ವಾಸಿಯಾದಾಗ ಮಕ್ಕಾ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಾ ತೋರಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ.

ಒಂದಿನ ಕಂಡಾರೊ ಪೈಗಂಬರರಿಗೆ ಆ ಕುಮಾರ ।
ಹೇಳುತಾನೋ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಾ ।
ತಾಯಿಯ ಮಲಮೂತ್ರ ತಗಿದೆ ನಾನು, ಪೈಗಂಬರಾ ।

ಪಾದಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಮೆಕ್ಕಾ ತೋರಿಸಿದೆ ತಾಯಿಗೆ ತೀವ್ರಾ ।

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಾಯಿ ರಿಣಾ - ತೀರಿತೇನೋ ಹೇಳ್ರಿ ಪೈಗಂಬರಾ ॥

ಮೆಕ್ಕಾ ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನಂತರ ಒಂದು ದಿನ ಮಗನು ಪೈಗಂಬರರನ್ನು ಭೇಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಾನು ತಾಯಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಚಾರ, ಸೇವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೇ ತಾನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮೆಕ್ಕಾ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಾಯಿಗೆ ಮಗ ಮಾಡಿದ ರುಣ ತೀರಿತೇನು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕುತ್ತರವಾಗಿ ನುಡಿದ ಪೈಗಂಬರರು ತಾಯಿಯ ರುಣ ದೊಡ್ಡದು. ಅದು ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಾಯಿ ದೇವರಿಗೆ ಸಮಾನ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ತಾಯಿ ಮಗನನ್ನು ಹಡೆಯುವಾಗ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಷ್ಟ, ನೋವು ಪಟ್ಟು ಜನ್ಮ ನೀಡಿದ್ದು, ಅಂತಹ ತಾಯಿಯ ಸೇವೆ ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಮುಗಿಯದು ಎಂದು ಉಪದೇಶ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪದದಲ್ಲಿ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಗಣಪತಿಯು ಇವರೇ ಭೂಮಂಡಲವೆಂದು ಸುತ್ತಿದಂತೆ, ಕುರುಡ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರನ್ನು ಶ್ರವಣ ಕುಮಾರನು ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಒಬ್ಬ ಮಗ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮಕ್ಕಾ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಹಾಡು ಅದೇನೆಂದರೆ ದುಡ್ಡು ಒಂದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಿಗತೈತಿ ಈ ಜಗದಾಗ, ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯ ಕಳಕೊಂಡ ಮ್ಯಾಲೆ ಮತ್ತೇನು ದೊರಿತೈತಿ ಹೇಳ ಎನ್ನುವ ಹಾಡು ತಾಯಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಗ ಮಕ್ಕಾ ಯಾತ್ರೆಗೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಋಣ ತೀರಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹುಂಭ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮಹಮ್ಮದರು

ನಿನಗೆ ಹಡೆಯುವಾಗ । ಬ್ಯಾನಿ ತಿಂದಾಳೊ ತಾಯಿ ಭಯಂಕರಾ ।

ಒಂದು ಬ್ಯಾನಿಯ ರಿಣಾ ಸಹವರಿಲಿಲ್ಲರಿ ಚೂರಾ ।

ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ತಾಯಿ ಸೇವೆ ಕಡಿಮೆ ಅಂತಾರೋ ಪೂರಾ ॥

ಜಗತ್ತಿನ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ತಾಯಿ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಿರುವ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮನಷ್ಯನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ರಿಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೇನಾದರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಇದೇ ಮಾತಿನನ್ವಯ ಮೌಲಾಲಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಫಾತಿಮಾಳು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಮುದುಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸೂಜಿಯೊಂದನ್ನು ಪಡೆದು, ಅದನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸದೇ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ, ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗದೇ ಮೋಕ್ಷ ಕಾಣದೇ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಳು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೆ ಆ ಮುದುಕಿಗೆ ಸೂಜಿಯನ್ನು ವಾಪಸ್ ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಈ ವಿಷಯ 'ಮೌಲಾಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಬೀಬಿ ಫಾತಿಮಾಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ ಹಾಡು ' ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಪರದೇಶಿ ಆದೆನು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ।
ಬೇರೆ ದಾರಿ ಕಾಣೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಇರಲಿ ।
ಮದೀನಾದಲ್ಲಿ ಮೌಲಾಲಿ ಫಾತಿಮಾರು ।
ಸತ್ತಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಲ್ಲಿ ।
ಅಂತಾರೋ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ॥

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ಇದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹಜರತ್ ಅಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಬೀಬಿ ಫಾತಿಮಾಳನ್ನು ನೆನಸಿ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬೇರೆ ದಾರಿ ಕಾಣದೆಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಹಸನ್ - ಹುಸೇನ್ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಬ್ಬಲಿ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು, ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೋಳಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮಕ್ಕಳಾದ ಹಸನ್ - ಹುಸೇನ್‌ರು ಅಮ್ಮ ಎಂದು ನಿನ್ನ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಫಾತಿಮಾರ ಗೋರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮೌಲಾಲಿ ರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಫಾತಿಮಾರ ಗೋರಿಯ ಮೂಲಕ ಶಬ್ದವೊಂದು ಬಂದು, ಫಾತಿಮಾರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿ ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರು ಧೂತರು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೂಜಿಯು ಅಡ್ಡ ಬಂದು ನಿಂತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನನಗೆ ಮುತ್ತೈದೆತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗವು ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ನಾನು ಜೀವಂತವಿದ್ದಾಗ

ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಮತೆಯಲ್ಲಿ ।
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಲಿ ।
ಒಂದು ದಿನ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆ ಹೊಲೆಯುತಲಿ ।
ಪತಿದೇವ ಕೇಳಿರಿ ಇಲ್ಲಿ ।
ಸೂಜಿ ಮುರಿತು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ।
ನೆರೆಮನೆ ಮುದುಕಿ ಅಂತಲ್ಲಿ ।
ಸೂಜಿ ತಂದೆ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ।
ಒಲಿದ ಮೇಲೆ ನೆಲುವಿನಲ್ಲಿ ।
ಸೂಜಿ ಚುಚ್ಚಿದೆ ಅಲ್ಲಿ ॥

ನಿಮ್ಮ ಮಮತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಬಟ್ಟೆ ಹೊಲಿಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಸೂಜಿ ಮುರಿದಿತ್ತು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನೆರೆಮನೆಯ ಮುದುಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸೂಜಿಯೊಂದನ್ನು ತಂದೆ. ಅಂದು ತಂದ ಆ ಸೂಜಿ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಲಾರದೇ ನೆಲುವಿನಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿದನು. ಅದೇ ಸೂಜಿ ಇಂದು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡ ಬಂದು, ಮುಕ್ತಿ, ಮುತ್ತೈದೆತನ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಸೂಜಿಯನ್ನು ನೀವು ನೆರೆಮನೆಯ ಮುದುಕಿಗೆ

ಮರಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಜಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ತನಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗುತ್ತದೆಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಹಜರತ್ ಅಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಅವಳ ಮುತ್ತೈದೆತನ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಪದವು ಜೀವಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಋಣವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಋಣಭಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ, ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂಜಿಯಂತಹ ಸಣ್ಣ ವಸ್ತುವಿನ ಋಣವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಹಾಗೆನಾದರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಗಂಡನಿಗೆ ನೆರೆಮನೆ ಮುದುಕಿಗೆ ಸೂಜಿಯನ್ನು ಮರಳಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಅವಳ ಮುಂದುವರಿದ ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಶರಣರು ಪವಾಡ ಪುರುಷರು. ಇವರು ಜನರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಪವಾಡ ಪುರುಷರಾಗಿ, ಆಪತ್ಬಾಂಧವರಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ತುಪ್ಪದ ಕೊಡವನ್ನು ಕೆಡವಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗದೇ ಸಂಕಷ್ಟದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅಲಿ ಮೌಲಾಲಿಯು ಆಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗುದ್ದುವುದರ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೆ ತುಪ್ಪವು ಮೇಲೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಆಕೆ ಆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಡದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಪವಾಡ ಸದೃಶ್ಯ ಘಟನೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮೊಹರಂ ಪದವಾದ 'ಅಲಿ ಮೌಲಾಲಿ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ' ಎನ್ನುವ ಪದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಲಿ ಮೌಲಾಲಿ, ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ, ನೆನಿಸಿದೆ ।
ಶಿವನ ಸದರಿನ ಹುಲಿ ಗಂಡುಗಲಿ ।
ಗರಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧನ ಮಾಡಿ ಬಂದ್ರು ಬಜಾರದಲ್ಲಿ ।
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾಕಿ ಬಾಲಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು ।
ತುಪ್ಪದ ಕೊಡ ವಡಕೊಂಡು ಬಳಲಿ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಮೌಲಾಲಿಯ ಪರಾಕ್ರಮ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆತನಲ್ಲಿಯ ಪವಾಡ ಸಾದೃಶ್ಯತೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮೌಲಾಲಿಯನ್ನು ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ, ಶಿವನ ಸದರಿನ ಹುಲಿ ಎಂದು, ಗಂಡುಗಲಿ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ತುಪ್ಪದ ಕೊಡ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಎಡವಿ ಬಿದ್ದು, ತುಪ್ಪದ ಕೊಡ ಒಡೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ತುಪ್ಪವೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಾಗ, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೌಲಾಲಿಯು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಮೌಲಾಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಾನು ಅತ್ತಿ ಮನಿ ಸೊಸೆ ಎಂದೂ, ಎಡವಿ ಬಿದ್ದು ತುಪ್ಪದ ಕೊಡ ಒಡೆದು ಹಾಳಾಗಿದ್ದು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅತ್ತೆ, ಮಾವರು ತಕರಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು, ಈಗ ಏನು ಮಾಡಲೆಂದು ಅಲುಬುತ್ತಾಳೆ. ತುಪ್ಪದ ಕೊಡ ಒಡೆದು ಚೆಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು

ಜೀವಕ್ಕೆ ಹಗಲಿ ಬರುವದೆಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಮೌಲಾಲಿಯು ಮುಂಡಿಯೂರಿ ಕುಳಿತು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಗುದ್ದಿದಾಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ತುಪ್ಪವೆಲ್ಲವೂ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು.

ಅತ್ತಿಮನಿ ಬಾಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಡದಲ್ಲಿ।

ತುಪ್ಪ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋದ್ಲು ಶರಣರ ನೆನಿಸುತಲೀ ॥

ಆಗ ಆ ಬಾಲಿಯು ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಡದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಶರಣನನ್ನು ನೆನೆಸುತ್ತಾ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳೆಂದು ಈ ಪದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಜೋಳ ಬೀಸಿದ ಎಂದು ಕಥೆ ಇದೆ. ಇವು ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವಿದ್ದರೂ ತಾಳಿಕೊಂಡು ದುಡಿದರೆ ಶಿವ ಮೆಚ್ಚುವನೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಅದೊಂದು ನೀತಿಯೂ ಹೌದು.

ಇಲ್ಲಿ ಮೌಲಾಲಿಯ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ ಹಾಗೂ ಆ ಅತ್ತಿಮನಿ ಸೊಸೆಯ ದುಃಖಾಂತ ಸನ್ನಿವೇಶ ಎರಡೂ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ತುಪ್ಪವನ್ನು ಕೆಡವಿಕೊಂಡು ಮುಂದೇನು ಗತಿ ಎಂದು ಕುಳಿತಾಗ ಮೌಲಾಲಿಯು ಬಂದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗುದ್ದಿ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೊಡುವ ಪವಾಡ ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪವಾಡವು ಜನರಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ ವಿರೋಧಾಭಾಸವನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವತ್ತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತೋ ಏನೋ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಹಜರತ್ ಅಲಿಯ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮರಣವು ಯಾರಿಗೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಹಾಗೆಯೇ ಇದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸತ್ಯ ಎಂದು ರಾಜ-ಮಹಾರಾಜರಿಗೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಇದೇ ರೀತಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ರಸೂಲುಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೂ ಬಂತೆಂದು ಅದರ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮಗಳು ಫಾತಿಮಾಳು ಕೊರಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ. ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ತಾನು ತನ್ನ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸದೇ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಫಾತಿಮಾಳು ಸತ್ತಾಗ ಗಂಡ ಮೌಲಾಲಿಗೆ ಬಡತನವಿದ್ದುದರಿಂದ ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗದೇ ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ದೇವರೇ ಪವಾಡ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಹೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಸಾಗಿಸಿ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಓರ್ವರು ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೋರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಮುನ್ಸೂಚನೆ ಇರಬಹುದು.

ಮರಣಕ್ಕೆ ಕರುಣವಿಲ್ಲ। ಯಾರಿಗೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ।

ಕುಂತಾ ನಿಂತಲ್ಲೇ ಮರಣ ಬರುತೈತಲ್ಲಾ ॥

ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ। ನಾವು ನೀವು ಕೇಳರಿ ಖುಲ್ಲಾ।

ಒಂದು ದಿನ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಿವಲ್ಲಾ ॥

ಮರಣವು ಯಾರಿಗೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾರುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕರುಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರಿಗೂ ಮರಣ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮರಣವು ಯಾರಿಗೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ, ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರೂ ಒಂದು ದಿನ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಮದಿನದಲ್ಲಿ ಮಹ್ಮದ್ ರಸೂಲ್ ಹುಲ್ ಸತ್ತಾಗ ಅವಳ ಮಗಳು ಫಾತಿಮಾ ಬಹಳ ಅಳುತ್ತಾ, ತಂದೆಯ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಆರು ತಿಂಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಮುಳುಗಿ, ತಂದೆಯ ಸಾವಿಗಾಗಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಿರಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾರನ್ನು ಅಪ್ಪ ಎಂದು ಕರೆಯಲಿ ಎಂದು ಗೋಗರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆಯ ಸಾವಿನಿಂದ ವಿಚಲಿತರಾದ ಫಾತಿಮಾರು ಅನ್ನ, ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ, ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಬಂದು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲ, ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಡು ಮರಣವು ಯಾರಿಗೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಫಾತಿಮಾರು ತನ್ನ ಗಂಡ ಅಲಿ ಮೌಲಾಗೆ ತಾನು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಆ ಸುದ್ದಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸದೇ ನನ್ನ ಹೆಣಕ್ಕೆ ನೀವೇ ಕಪನಿ ತೊಡಿಸಿ, ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಪತ್ನಿಯ ಸಾವಿನಿಂದ ಧೃತಿಗೆಟ್ಟ ಅಲಿ ಮೌಲಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಾದ ಹಸನ್ ಹುಸೇನ್ ಬಂದು ಅಮ್ಮ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ಯಾಳೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರಿಸಲಿ ಎಂದು ಅಳುತ್ತಾನೆ. ಬಡತನದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಎಂತಹ ಹೊತ್ತು ತಂದೆ ಎಂದು ಪತ್ನಿಯ ಹೆಣದ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಬಟ್ಟೆ ತರಲು ಹಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅರಬಿಗಾಗಿ ಹೊಂಟಾರೋ ಮೌಲ । ಊರೊಳು ತಿರಿಗ್ಯಾರಲ್ಲ ।
ಯಾರ್‍ಯಾರು ಒಂದು ಕಾಸು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ॥
ತಿರಿಗಿ ತಿರಿಗಿ ಆಲಿಮೌಲ ಸುಮ್ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾರಲ್ಲ ।
ಫಾತಿಮಾರಿಗೆ ಅರಬಿ ತೊಡಿಸಿದ್ದು ನೋಡ್ಯಾರಲ್ಲ ॥

ಬಟ್ಟೆ ತರಲು ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಊರಲ್ಲಿ ತಿರುಗ್ಯಾಡಿದರೂ ಯಾರೂ ಒಂದು ಕಾಸನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇವರು ಕರುಣೆ ತೋರಿಸಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಂದು ಫಾತಿಮಾರಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಕಪನಿ ತೊಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಯಾರೂ ಕಾಸನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಟ್ಟೆ ತರದೇ, ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಪತ್ನಿಯ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಿಸಿದ್ದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಪತ್ನಿಯ ಸಾವಿನಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಸುಮ್ಮನೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂತಾಗ,

ಅನ್ನ ನೀರು ಇಲ್ಲದೇ ಮೌಲಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಕುಂತಾರಲ್ಲ ।
ಮುತ್ತಿನ ಹೋರಿ ಹೊಂಟಿತ್ತು ಅವರ ಮನೆ ಮುಂದೆ ।
ಹೋಗಿ ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಮಣ್ಣು ಮಾಡಿ ಬರುತಾರಲ್ಲ ।
ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗಲಿ ಅಂತಾ ದುವಾ ಮಾಡ್ಯಾರಲ್ಲ ॥

ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹೋರಿಯೊಂದು ಹೊರಟಿತ್ತು. ಹೋರಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಪತ್ನಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಒಯ್ದು ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಮರಣಕ್ಕೆ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಇದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ನೈಜ ಕ್ರಿಯೆ.ಇದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಫಾತಿಮಾರ ತಂದೆ ಮುಹಮ್ಮದ್ ರಸುಲುಲ್ಲಾ (ಪೈಗಂಬರ್) ಸತ್ತಾಗ ಫಾತಿಮಾ ರೋಧಿಸುವ ಬಗೆ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಪತಿ ಮೌಲಾಲಿ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಫಾತಿಮಾರು ನಾನು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಯಾರಿಗೂ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಬಾರದು ಎನ್ನುವದರ ಮೂಲಕ ಗೌಪ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮೌಲಾಲಿಯು ಹಸನ್ - ಹುಸೇನ್ ಬಾಲಕರು ಬಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರಿಸಲಿ ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೂ ಅವಳು ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಕಪನಿ ತೊಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾಸು ಇರದೇ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಕರುಣೆ ತೋರಿಸಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಂದು ಕಪನಿ ಹಾಕಿಸುವಂತಹ ಪವಾಡ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈಕೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿವ ಶವವನ್ನು ಅಲಿ ಮುತ್ತಿನಂಥ ಒಂದು ಹೋರಿಯ ಮೂಲಕ ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುವುದು ಕುತೂಹಲ ತಂದಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಓರ್ವರು ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೋರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಮುನ್ಸೂಚನೆ ಇರಬಹುದು.

ಕಥಾನಕ ಪದಗಳು :

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲ, ಅದು ಹರಿಯುವ ಪ್ರವಾಹ. ಅಂತೆಯೇ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹರಡುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಕಂಠಸ್ಥ ರೂಪದಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕೂಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗ. ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪದಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಥಾನಕ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಪ್ರಕಾರವೂ ಒಂದು. ಹೆಸರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದಿರುವ ಪದಗಳು. ಅಂದರೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿರುವುದು. ಕಥಾನಕ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತೃ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸುವದರ ಮೂಲಕ ಕಥೆ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಕಥಾನಕ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಡುಗಳು, ಚರಿತ್ರೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಹಾಡುಗಳು ಸಹ ಸೇರಿವೆ. ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಥಾನಕ ಗೀತೆಗಳು ಕಂಠಸ್ಥ ಇಲ್ಲವೇ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಸಂಗ್ರಹದ ಕಥಾನಕ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗ್ಯಾರವಿ ಹಬ್ಬದ ದಿನದಂದು ಒಬ್ಬ ಸೋದೆಗಾರನು ಫಕೀರನೋರ್ವನಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೈರಾಣಗೊಂಡು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಫಕೀರನಿಗೆ ತಿಳಿಸದೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸೆಂದು ಆದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದ ಕಾರಣ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯಲೆತ್ನಿಸಿದಾಗ, ಫಕೀರನು ಮನೆಯ ಮಾಲಿಕ ಹೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಸತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯ ಮೂಲಕ ಫಕೀರನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅವವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪವಾಡ ಸಾದೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವಿಷಯ ಕೆಳಗಿನ 'ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಗ್ಯಾರವಿ ಹಬ್ಬ'ದ ಪದದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕುಂತೀರಿ ಜನ ಕೇಳಿರಿ ಹಸನಾ ।
ಅಂತೀರಿ ಒಂದು ಬಯ್ಯಾನಾ ।
ಮಹಾ ನಗರ ಎಂಬುವುದು ಇತ್ತೊಂದು ಪಟ್ಟಣ ।
ಒಬ್ಬ ಸೋದೆಗಾರ ಇದ್ದ ಭಕ್ತಿವಾನಾ ।
ಸತಿ ಪತಿ ಕೂಡಿ ಇದ್ರೋ ಬಹುರತನ ।
ವರ್ಷಕ ಒಂದು ದಿನ ಮಹೆಬೂಬ ಸುಬಾನ ।
ಗ್ಯಾರವಿ ಹಬ್ಬ ಮಾಡಿ ಬಡ ಬಗ್ಗರಿಗೆ ಅನ್ನ ।
ಊಟ ಮಾಡಸ್ತಿದ್ದಾನು ಮಾಡಿ ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ।

ಎಂದು ಆರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಕಥಾನಕ ಮೊಹರಂ ಪದ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮಹಾನಗಾರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸೋದೆಗಾರನು ಇದ್ದನು. ಅವನು ಭಕ್ತಿವಾನನೆಂದು, ಪತಿ ಪತ್ನಿ ಸೇರಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮಹೆಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಗ್ಯಾರವಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ

ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಂತೆ ಬಹುದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ಕಾಲಕಳೆದನು. ಒಂದುದಿನ ಗ್ಯಾರವಿ ಹಬ್ಬ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲ ತಯ್ಯಾರಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ಬಡವರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಲು ಸಜ್ಜಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಸೋದೆಗಾರನು ವಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದಾಗಿ ಹೈರಾಣಗೊಂಡು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕರೆದು ನಾನು ಸಾಯುತ್ತಿರುವೆನು ನನ್ನ ಅನ್ನದ ಋಣ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಭಕ್ತಿವಾನನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ನಾನು ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಫಕೀರರಿಗೆ ತಿಳಿಸದೇ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಿಸೆಂದು, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸೆಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು.

ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮಾಡ್ಯಾಳ ಅಡಿಗಿಯಾನಾ ।
ಸರ್ವ ಫಕೀರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು ಎಡೆಯನ್ನು ।
ಊಟ ಮಾಡಿರಂತ ಮಾಡ್ಯಾಳು ಅಪ್ಪಣೆಯನ ।
ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಫಕೀರ ಹೇಳುತಾನ ।
ಮನಿ ಮಾಲಿಕ ಹೇಳಿದರೆ ಮಾಡುವೆವು ಊಟವನಾ ॥

ಪತಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ಪತ್ನಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಫಕೀರರಿಗೂ ಉಣಬಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಫಕೀರನು ಮನೆ ಮಾಲೀಕ ಹೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಊಟ ಮಾಡುವೆವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಆಗ ಒಬ್ಬ ಫಕೀರನು ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಸತ್ತವನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಫಕೀರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತಂದಳು ಶವವನ್ನ ।
ಆಗ ಫಕೀರರು ಶವಕ್ಕೆ ಹೇಳುತಾನಾ।
ಊಟ ಮಾಡೋಣ ಏಳೋ ಭಕ್ತಿವಾನ ।
ಸತ್ತವನು ಎದ್ದು ಕುಂತ ।
ಮಾಡಿದನು ತಿರುಗಿ ನೋಡುವುದರೊಳಗೆ ಫಕೀರ ಮಾಯವಾದನು ॥

ಫಕೀರನ ಆದೇಶದಂತೆ ಆಕೆ ಪತಿಯ ಶವವನ್ನು ತಂದಳು ಆಗ ಫಕೀರನು ಶವಕ್ಕೆ ಊಟ ಮಾಡೋಣ ಎದ್ದೇಳು ಭಕ್ತಿವಾನ ಎಂದ ಕೂಡಲೇ, ಸತ್ತವನು ಎದ್ದು ಜೀವಂತವಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಿರುಗಿ ನೋಡುವದರೊಳಗಾಗಿ ಫಕೀರನು ಮಾಯವಾದನು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಕಥಾನಕ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಗ್ಯಾರವಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಬಡಬಗ್ಗರು ಸಹಿತ ಆಚರಿಸಿ ದಾನ, ಧರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಆ ಊರಿನ ಸೋದೆಗಾರನು ಗ್ಯಾರವಿ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಫಕೀರರಿಗೆ ಉಣ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವನ ದಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಬುದ್ದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸೋದೆಗಾರನು ತಾನು ಸಾಯುವ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಫಕೀರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಡದು ಎನ್ನುವದರ ಮೂಲಕ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಊಟ ಮಾಡಲು ಬಂದಂತಹ ಫಕೀರನು ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಮನೆಯ ಮಾಲಿಕ ಹೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ

ಊಟ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು ಅವನನ್ನು ಬದುಕಿಸುವದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪವಾಡ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥೆ.

ಈ ಪದದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವುದೇನೆಂದರೆ ದಾನ, ಧರ್ಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ ಜೊತೆಗೆ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ದಾರಿದ್ರ್ಯತನ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಿತರ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಗ್ಯಾರವಿ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಬಡವನಾದರೂ ದಾನ, ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸಾವಿರ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡು ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬ ತಂದೆ ತನ್ನ ಮೂರನೇ ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ, ಮದುವೆ ನಂತರ ಕೊಡಲಾಗದೇ ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡನ ಮನೆಯವರು ಆಕೆಗೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಹಣ ತರಲು ಆಗದ್ದಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಸರಕಾರದವರ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರೂ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ದಾಹ ಈ ಕೆಳಗಿನ 'ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಹುಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾತು ಕೇಳಿರಣ್ಣಾ' ಎನ್ನುವ ಪದದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಕೇಳಾರಿ ದೈವ ಇದು ಒಂದು ಕವನಾ ।
ಹೌದು ಅಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ರಿ ನೀವು ಕಲ್ಪನಾ ॥
ಕೊಡುವುದೈತಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣ ।
ಅಂದರೆ ಕೇಳಾರಿ ಜನಾ ।
ಎಷ್ಟು ಕೊಡುತೀರಿ ಹಣ ।
ಎಂದು ಬೀಗರು ಬರುತಾರಣ್ಣ ।
ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಹುಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾತು ಕೇಳಿರಣ್ಣ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಜನರು ಒಂದು ಕವನ ಅಂದರೆ ಹಾಡಿನ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರೆನ್ನುತ್ತಾ ಸಮಾಜದ ಪಿಡುಗಾದ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗಾದ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ನೈಜತೆಯಿಂದ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಂಡು ಜಾಗೃತರಾಗಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕನ್ಯೆ ಕೊಡುವುದಿದ್ದು, ಬಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಎಷ್ಟು ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುತ್ತೀರೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆನ್ನುವ ತಿರುಳಿನೊಂದಿಗೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರಿದು

ಒಂದು ಊರಾಗ ಇದ್ರೋ ಸತಿಪತಿನಾ ।
ಮೂರು ಹೆಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಯಾವಣ್ಣ ।
ಮುತ್ತಿನಂತ ಮೂರು ಹೆಣ್ಣು ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾವಣ್ಣಾ ।

ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ಲಗ್ನ ಹ್ಯಾಂಗೊ ಮಾಡ್ಯಾರಣ್ಣಾ ।
ಮತ್ತಿನಂಥಾ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗಳು । ಮನಿಯಾಗೈತಿ ಕೇಳ್ರಿ ಜನಾ ।
ಅಷ್ಟರೊಳಗೇ ತಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಾಳೋ ಪ್ರಾಣ ॥

ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ತಂದೆಯು ಹೇಗೋ ಮಾಡಿ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮುತ್ತಿನಂಥಾ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಆಗುವ ಮೊದಲೇ ತಾಯಿಯು ತೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಚಿಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಗಳ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಹಲಬುತ್ತಾನೆ. ನೋಡಲು ಬರುವವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಣ ಕೊಡಲಾಗದೇ ತಂದೆ ದುಃಖದಿಂದ ಅತ್ತು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಯಾಕಾದರೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಿ ಎಂದು ಮಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವರ ಬಂದು, ಗುರು ಹಿರಿಯರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾತುಕತೆ ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು ಜೊತೆಗೆ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಂದೆಯು ಒಪ್ಪಿ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮದುವೆಯೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತ ಕಡೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಗಂಡ, ಮಾವ, ಅತ್ತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ಪೀಡಿಸತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಹಣ ತರಲು ತವರು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದಾಗ, ತಂದೆಯು ಹಣ ಕೊಡಲಾಗದೇ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಹಣ ತರಲು ತವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಗಳು ತಂದೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತಂದೆ ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಕಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಗಳಿಗೆ ಊರ ಜನ ಹೇಳಿದಾಗ, ದುಃಖದಿಂದ ಬೇರೆ ದಾರಿ ಕಾಣದೇ ಮರಳಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ಹಣ ಯಾಕೆ ತರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಗಂಡ ಹಲ್ಲು ಕಡಿದಾನ ।
ಎದಿಗೆ ಹಾರಿ ವದ್ದಾನ ।
ಕೈ ಕಾಲು ಕಟ್ಯಾನ । ಎಣ್ಣಿ ಹಾಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಬೆಂಕಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚ್ಯಾನಾ ।
ಬಡವರ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳು ಹಿಂಗ ಐತಿ ನೋಡಿರಣ್ಣಾ ॥
ಮುತ್ತಿನಂಥಾ ಮುತ್ತೈದೆ ಮಗಳಿನ್ನಾ । ತಡಪಿ ತಡಪಿ ಬಿಟ್ಟಾಳೋ ಪ್ರಾಣಾ ॥

ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಹಣ ತರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಗಂಡನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಆಕೆಗೆ ಒದೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕೈ, ಕಾಲು ಕಟ್ಟಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ ಎಣ್ಣೆ ಸುರುವಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನದಲ್ಲದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಬಡವರ ಮಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಸರಕಾರದವರು, ಪೋಲೀಸಿನವರು ಬಂದು ಆಕೆಯ ಗಂಡನನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಗಲ್ಲು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹಣದ ಕಾರಣದಿಂದ ತಾನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೊಂದು, ತಾನೂ ಗಲ್ಲುಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮದುವೆಯನ್ನು

ಹಣಕ್ಕಾಗಿ, ವರದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಆಗದೇ ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ನೀತಿಯಿಂದ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜನತೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗು ವರದಕ್ಷಿಣೆಯಿಂದಾಗಬಹುದಾದ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಹೆತ್ತವರ ಕಷ್ಟ, ನಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅವರ ಜೀವನ ಸ್ಥಿತಿ ಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ವ್ಯಾಪಾರದ ವಸ್ತುವಾಗಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನ ಯಾವ ರೀತಿ ನರಕ ಸದೃಶವಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವದು ತಿಳಿದು ಬರುವದಲ್ಲದೇ, ವರದಕ್ಷಿಣೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದ ಮೇಲಿನ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾಲಕನಾದವನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬೀಗರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಲಾಗದೇ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರವುದು ಆತನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾರ್ಗವು ಶುದ್ಧ ತಪ್ಪು ದಾರಿಯೆಂದು ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಲಾಗದೇ ತಂದೆ ಸತ್ತಾಗ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಮನೆಯವರು ಕರುಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗದೇ ಹಣ ತರಲು ಹೇಳಿದ್ದು ಅವರ ದುಷ್ಟತನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಆ ಮುಗ್ಧ ಹೆಣ್ಣು ಬಲಿಯಾಗುವ ದಾರುಣ ಕಥೆ ಬಂದಿದೆ.

ದಾನದಲ್ಲಿ ನೇತ್ರದಾನ, ರಕ್ತದಾನ, ವಿದ್ಯಾದಾನ, ಅನ್ನದಾನ ಇವುಗಳು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದವುಗಳು. ಈ ದಾನಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡಬಹುದಾದ ದಾನವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ದಾನ ಮಾಡಿದ ಅಪರೂಪದ ಕಥೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಜರತ್ ಅಲಿ ಮತ್ತು ಫಾತಿಮಾರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಫಕೀರನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಹಾತ್ಯಾಗಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಫಕೀರನು ಬೇರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕರುಳ ಕುಡಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ದುಃಖಕರ ವಿಷಯವು ಈ 'ಅಲಿ ಮೌಲಾಲಿ ಮತ್ತು ಫಾತಿಮಾರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ಹಾಡು' ಎನ್ನುವ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಹಣ ಇದ್ದ ಶ್ರೀಮಂತರೆಲ್ಲಾ। ಹಣದ ದಾನ ಮಾಡುವರಲ್ಲಾ।
ಭೂಮಿ ಬಂಗಾರವೆಲ್ಲಾ। ದಾನ ಕೊಡುವದು ಕಂಡೀನಲ್ಲಾ।
ಇದು ಶ್ರೀಮಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ। ದಾನ ಮಾಡ್ಯಾರೋ ಕೇಳಿರಿ ಖುಲ್ಲಾ।
ಮದಿನದಲ್ಲಿ ಸತಿಪತಿ ಇದ್ದಾರಲ್ಲಾ।
ಸತಿಯ ಹೆಸರು ಫಾತಿಮಾ ಜೆನ್ನತೆ ಝೂಲಾ।
ಪತಿಯ ಹೆಸರು ಅಲಿ ಮೌಲಾ।
ಶಿವನ ಹುಲಿ ಅನಿಸ್ಯಾರಲ್ಲಾ।

ಅವರಿಗೆ ಲೋಕಪಾಲಾ ।

ಮಕ್ಕಳ ಫಲಾ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನಲ್ಲಾ ।

ಹಸೇನ್ ಹುಸೇನ್ ಐದು ವರ್ಷದ ಸಣ್ಣ ಕಮಲಾ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಕಥಾನಕ ಮೊಹರಂ ಪದವು ದಾನದ ಮಹತ್ವಸಾರುತ್ತ ಶ್ರೀಮಂತರು ಹಣ, ಭೂಮಿ, ಬಂಗಾರ ದಾನ ಕೊಡುವುದು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಮದಿನಾದಲ್ಲಿನ ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಮತ್ತು ಫಾತಿಮಾ ಜೆನ್ನತೆಝೂಲಾ ದಂಪತಿಗಳು ಮಾಡಿದ ದಾನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೂ, ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದೂ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಅವರಿಗೆ ಹಸನ ಹುಸೇನರಂಥಾ ಕಮಲದ ಹೂವಿನಂಥ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆನ್ನುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಮತ್ತು ಫಾತಿಮಾ ಜೆನ್ನತೆ ಝೂಲಾ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಕಡು ಬಡತನವಿದ್ದು ದಿನಾಲೂ ಕಣ್ಣೀರಲ್ಲಿ ಕೈ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಲವತ್ತೊಂದು ತ್ಯಾಪಿ ಹಚ್ಚಿದ ಅಂಗಿ ತೊಟ್ಟ ಮೌಲಾ ಮತ್ತು ಎಪ್ಪತ್ತೇಳು ತ್ಯಾಪಿ ಸೀರಿ ಉಟ್ಟ ಫಾತಿಮಾರು ಮೂರು ದಿವಸದಿಂದ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು, ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹ ಉಣ್ಣಲು ಏನೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾ, ರೋಧಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹಸಿವು ಬೇವಿನಂತೆ ಕಹಿಯಾಗಿದ್ದು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಿದಾಗ ಸಿಹಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆಲ್ಲದಂತೆ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಫಕೀರ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬಂದ ಫಕೀರ ಅಲಿ ಮೌಲಾಲಿಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದ್ದು ಮಹಾದಾನಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದು ಇಲ್ಲವೆನ್ನದೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆತನ ಮಕ್ಕಳ ದಾನ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಫಕೀರನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅಲಿ ಮೌಲಾ ।

ತಮ್ಮ ಸತಿಗೆ ಹೇಳುತಾರೋ ಕೇಳಿ ಕಮಲಾ ।

ಹಸನ್ ಹುಸೇನ್ ಬಾಲಕರೆಲ್ಲಾ । ನಮ್ಮನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತಾರಲ್ಲಾ ।

ಜಳಕವ ಮಾಡಿಸು ಎಣ್ಣಿ ಹಚ್ಚಿ ತಗಿ ಬೇತಾಲಾ ।

ಜಳಕವ ಮಾಡಿಸಿ ತಾಯಿ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಅಳುತಾಳಲ್ಲಾ ।

ಮಹಾದಾನಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಇಲ್ಲವೆನ್ನದೇ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಫಕೀರನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರಿನ್ನು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಬಾಚಿ ಬೈತಾಲ ತೆಗೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ತಾಯಿ ಅಳುತ್ತ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಫಕೀರನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲಿ ಮೌಲಾ ಮತ್ತು ಫಾತಿಮಾ ಜೆನ್ನತೆ ಝೂಲಾ ಮಾಡಿದ ದಾನಕ್ಕೆ ಯಾವ ದಾನವೂ ಸರಿಸಮನಲ್ಲ. ದಾನ ಪಡೆದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಫಕೀರ ಬೇರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಹಡೆದ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ದಾನ ಮಾಡುವ ದಂಪತಿಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ದಾನ, ಧರ್ಮ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇವತ್ತಿನ ಜನರನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಜರತ್ ಅಲಿ ಮತ್ತು ಫಾತಿಮಾ ಫಕೀರನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಮತ್ತು ಫಕೀರನು ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬೇಡದೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ದಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೇಡಿದ್ದು ವಿಪರ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಆ ಫಕೀರನು ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬೇರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದು ಕೇಳುಗರಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿ ಎನ್ನುವ ಸಂಬಂಧ ಒಂದೇ ಕರುಳಿನ ಬಳ್ಳಿಯದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕನಸು-ಮನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಲೈಂಗಿಕ ಭಾವನೆ ಬರಕೂಡದು. ಸಹೋದರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಂತಹ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧ. ಹಾಗಾಗಿ ಸುವರ್ಣ ಎನ್ನುವ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಸೋಮಣ್ಣ ತನ್ನನ್ನು ಮೋಹಿಸಲು ಬಂದನೆಂಬ ಆರೋಪವನ್ನು ತಂದೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ನಂಬಿದ ತಂದೆ ಆಕೆಯಿಂದಲೇ ಮಗನನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಚೂರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚೂರಿ ಹುಡುಕುವಾಗ ಸುವರ್ಣಳಿಗೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯ ಸಾಯುವಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಏನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಕಥಾನಕಗಳು ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಾದ ಎಕ್ಕಲೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮಕ್ಕ, ಮಗಳನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ ಇಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್, ಮಗ ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ ರತ್ನೋಜಿ, ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಸೋಮ್ರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ ಭೀಮ್ರಾಯ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಜಯವಾದುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕೆಳಗಿನ ''ಸೋಮಣ್ಣನ ಪದ'' ಎನ್ನುವ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಜಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಸಭಾ ನೋಡಿ ಖುಸಿಯಾಯಿತು ನನಗೆ ಇದೆ ಕ್ಷಣ ।
ಬಗದಾರ ಬಂದಿನಿ ನಾ ನಿಮ್ಮ ಮಗನ ।
ಇರಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕರುಣ ।
ನೀವೆ ನನ್ನ ತಾಯಿ, ತಂದಿ ಉಣಿಸಿರಿ ಅನ್ನ ।
ಹೇಳುವೆ ನಿರಜೀವಿ ಊರ ವರ್ತಮಾನ ।
ಶ್ರೀಮಂತ ಒಬ್ಬ ಇದ್ದ ಬಾರಿ ದೈವಾಸಾ ।
ಎರಡು ಸಂತಾನ ಹೆಸರಿತ್ತು ಸೋಮಣ್ಣ ತಂಗಿ ಸುವರ್ಣ ।
ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಳು ತಂಗಿ ಸುವರ್ಣ ಮನೆಯೊಳಗ ।
ಇರಬಾರದು ಮೈನೆರೆದ ಹೆಣ್ಣ ಎದೆ ಮ್ಯಾಲಿನ ಹುಣ್ಣ ।

ಎಂದು ಹಾಡುಗಾರನ ಪರಿಚಯದ ಮೂಲಕ ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಊರೊಂದರ ವರ್ತಮಾನ ಹೇಳುವದರೊಂದಿಗೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮಂತನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದು ಸೋಮಣ್ಣನೆಂಬ

ಮಗನೂ, ಸುವರ್ಣ ಎಂಬ ಮಗಳು ಇದ್ದರು. ಸೋಮಣ್ಣನ ತಂಗಿ ಸುವರ್ಣ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದು, ಇಂತಹ ಹೆಣ್ಣು, ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣು ಇದ್ದಂತೆ ಎನ್ನುವದರೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರಿದ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಆಕೆಯ ರೂಪ ಸೌಂದರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾರದ ಮೈಬಣ್ಣ, ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಚಿಗರಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಚೈನ ತೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಸುವಾಸನೆ ಬೀರುವ ಹೂವಿನ ಪಂಡಿಯನ್ನೇ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದಿದ್ದು, ನಕ್ಕರೆ ಸರಿಗಮ ಹಾಡಿದಂತೆ ಸಂಗೀತದ ಸುಧೆಯಂತೆ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಂದೆಯು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬೀಗಸ್ತಾನ ಮಾಡಿ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಗುಣವಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣು ಚೆಲುವಿದ್ದರೇನು ।
ಅಣ್ಣನೆಂಬುವದು ಜರ ಇಡಲಿಲ್ಲೊ ಖೂನ ।
ಎಂಬ ಬಹುಮಾನ ।
ಕಾಸ ಅಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಾಳೋ ಕಣ್ಣು ।
ಮಲಿಗ್ಯಾನ ತನ್ನ ಖೋಲಿ ಒಳಗ ಸೋಮಣ್ಣ ।

ರೂಪ ಹೇಗಿದ್ದರೇನು, ಗುಣ ಇಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸು ಅಣ್ಣ ಎಂಬ ಖಬರು ಇಲ್ಲದೇ ಅಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಮೋಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ರಾತ್ರಿ ಅಣ್ಣ ಮಲಗಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಶಾಲು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದಾಗ, ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಸೋಮಣ್ಣ ಎದ್ದು ತಂಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದ ಕಾರಣ ಏನೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೆಟ್ಟ ಕನಸು ಬಿತ್ತೆಂದು ಅದಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದೆನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಸುವರ್ಣ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ರತಿ ಸುಖ ನೀಡು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸೋಮಣ್ಣನು ತಾನು ಸ್ವಂತ ಅಣ್ಣನಾಗಿದ್ದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಖಬರು ಇಟ್ಟುಕೊ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ದಿವಾದ ಹೇಳಿದ ಅಣ್ಣ ಸೋಮಣ್ಣನ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪದ ಸುವರ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣ ಹೇಳಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಂಗಿಯ ಕಾಲು ಬಿದ್ದು ಸೋಮಣ್ಣನು ನೀನು ಹಡೆದ ತಾಯಿಯಂತೆ ಇಂತಹ ಹೇಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಜರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಸುವರ್ಣ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳು ಚೀರಿದ್ದು ಕೇಳಿ ಓಡಿ ಬಂದ ತಂದೆಗೆ ಸುವರ್ಣ ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಸೋಮಣ್ಣನು ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಲು ಬಂದಾನೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಕೆಂಡಾಮಂಡಲವಾದ ತಂದೆ ಖಡ್ಗ ತರಲು ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗಲೇ ಅವನ ಕತ್ತನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವುದಾಗಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸೋಮಣ್ಣನು ಅಳುತ್ತಾ ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಾಣ ಹರಣ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಬೇಡುತ್ತಾ, ತಂಗಿ ಸುವರ್ಣ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ತಂದೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಾಗಿ ಬೆದರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹಡಿಬಾರದಿತ್ತು ನಿನ್ನಂತ ಮಗನ ।
ಎಂತ ಹೈವಾನ ।
ತಂಗಿ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಮನಸಾಯಿತೇನಾ ।
ಹೇಳ್ಲಿನ ಮನಸು ಕಲ್ಲಿನಂಗ ಕಠಿಣ ।

ತಂಗಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಮನಸಾಯ್ತು ಎಂದು ಬೈಯುತ್ತ ನಿನ್ನಂಥ ಮಗನ್ನ ಹಡೆಯಬಾರದಿತ್ತು ಎಂದು ಗೋಳಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಜಂಬೆ ತರಲಾಕ ಹೋಗ್ಯಾಳ ಸುವರ್ಣ ।
ಡೆಬ್ಬಿತೆರೆಯೋಣ, ಡೆಬ್ಬಿಸಂದ್ಯಾಗ ಇತ್ತು ನಾಗರ ಗೋದಿ ಬಣ್ಣ ।
ತೂಕ ಮಾಡಾವ ಅದಾನ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನ ।
ಬೆನ್ನತ್ತಿ ಕಚ್ಚಿದೆ ಹಾವು ಅದೆ ಕ್ಷಣ ।
ಚೀರ್ಯಾಳ ಸುವರ್ಣ ।
ಓಡಿ ಬಂದು ನೋಡುತಾನ ತಂದಿ ಸೋಮಣ್ಣ ।

ಜಂಬೆ ತರಲು ಸುವರ್ಣ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ತೆರೆದಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋಧಿ ಬಣ್ಣದ ನಾಗರಹಾವು ಬೆನ್ನತ್ತಿ ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಸುವರ್ಣ ಚೀರುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಓಡಿ ಬಂದು ಸೋಮಣ್ಣ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಸಾಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಪ್ಪು ಅರಿವಾಗಿ ಸೋಮಣ್ಣನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ದೇವರು ಸರಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆಗೂ ನಿಜ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿ ಸೋಮಣ್ಣನ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿ, ತಾಯಿ, ಅತ್ತಿಗೆ ಎಂಬ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಖೂನ ಇಲ್ಲದ ಜನರಿರುವಾಗ ಮಳೆ ಬರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ ಈ ಕಥಾನಕದ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಬಂಧ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ, ತಾಯಿ, ಅತ್ತಿಗೆ ಹೀಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳಿರಬೇಕು. ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಪದ ಇಂತಹ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬೆಲೆಯೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಜನರಿರುವಾಗ ಅದೇಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸುಳ್ಳು, ಆಡಂಬರ, ಡಂಬಾಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಯ ಲಭಿಸುವದೆಂದು ಹೇಳುವುದೆ ಈ ಕಥೆಯ ಉದ್ದೇಶ. ಇಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಬೇಡುವದು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಕೆಯ ಮನೋಬಯಕೆಯನ್ನು ಆ ರೀತಿ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೊರಿಸಿದ ಆರೋಪದಲ್ಲಿ ಇದು ನನ್ನ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಾರದೇ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಅವಗುಣಗಳು ಇರುವದು ಪ್ರಸಕ್ತವಲ್ಲ. ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣೋ ಮಾರಾಯ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಾಗರಹಾವು ಕಚ್ಚಿ

ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ. ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಾವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಳು. ಇದು ಜನರನ್ನು ಅನುಕಂಪಕ್ಕೆ ಈಡು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರರಸದ ಭಾವನೆ ವಿಪರೀತಗೊಂಡಂತೆಲ್ಲಾ ಆಪತ್ತುಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ಗಂಡ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಹೊಸ ಪೋಲಕವನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸೀರೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಊರೂರು ಸುತ್ತುವ ಪರಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಅತಿಯಾದ ವ್ಯಾಮೋಹವು ಮರೆವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಈ ಕೆಳಗಿನ 'ಪೋಲಕದ ಕಥೆ' ಎಂಬ ಮೊಹರಂ ಪದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಮಜಾ ಕೇಳರಿ ಗಂಡ ಅನ್ನೂ ತಾಳೋ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ।
ಸಹಿ ಗಂಡಗ ಅನ್ನತಾಳೋ ಹಗಲೆಲ್ಲ ।
ಪೋಲಕದ ಕಣವನು ಕೊಡೂತನ ಅಡಗಿ ಮಾಡಿ ನಾನು ನೀಡುವದಿಲ್ಲ ।
ಮುಂದೆ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದೊಳಗೆ । ಕೊಂಡ ಕೊಟ್ಟ ಮಡದಿ ಕೈಯೊಳಗೆ ।
ಚಿಂಪಿಗ್ಯಾನ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಅಳತಿ ಕೊಟ್ಟು
ಪೋಲಕವು ಹೊಲಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಳಲ್ಲ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಪದದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೊಸ ಪೋಲಕದ ಕಣವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವತನಕ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದೊಳಗೆ ಗಂಡನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಪೋಲಕದ ಕಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಆಕೆ ಚಿಂಪಿಗನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಅಳತೆ ಕೊಟ್ಟು ಪೋಲಕವನ್ನು ಹೊಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಜಳಕವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಆಕೆ ಹೊಸ ಪೋಲಕ ಉಡುವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೀರೆ ಉಡುವದು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಹೊಸ ಪೋಲಕ ಉಟ್ಟ ಖುಷಿಯಲ್ಲಿ ಊರ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಓಣಿಯ ಆಕೆಯ ಗೆಳತಿಯರು ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ನಡೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಭಂಡಿಗೇಡಿ ಹೆಂಗಸು ಎಂದು ಬೈಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ತಾನು ಭಂಡಿಗೇಡಿ ಅಲ್ಲ ಎಂದೂ, ನನ್ನ ಗಂಡ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಪೋಲಕದ ಬಣ್ಣ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ಬರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಗೌಡ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಕುಳಿತಿದ್ದು, ತಳವಾರ ತಳಗನೆಂಬುವನು ಬಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಾಳೆಗೇಡಿ ಹೆಂಗಸು ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗು ಎಂದು ಗದರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕುತ್ತರವಾಗಿ ಆಕೆ ತಾನು ಬಾಳಿಗೇಡಿ ಅಲ್ಲ ಎಂದೂ ಪೋಲಕವು ಬಹಣ ಗಟ್ಟು ಮುಟ್ಟಾಗೈತಿ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಇದನ್ನು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿ ತಂದಿರದೇ, ಚೆಂದದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ದುಡಿದು ತಂದಂತಹ ಹಣದಿಂದ ತಂದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಮಸೀದಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿನ ಮುಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಈಕೆಯನ್ನು ಅಡ್ನಾಡಿ ಹೆಂಗಸು ಎಂದು ಬೈದು ಮೊದಲು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಆ ರೀತಿ ಎನ್ನಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಲಾಡಿ ಕೊಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನೆ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ಇದೆ ಪ್ರಕಾರ ಊರೊಳು ತಿರುಗ್ಯಾಳ ಸೀರಿ ಕಡಿಗೆಯಿಲ್ರಿ ಆಕಿ ಖ್ಯಾಲ ।
ಮನಿಗೆ ಬಂದು ನೀರಿಗೆ ಬಡಿದು ನೆಲಕ ನೋಡಿ ಅನ್ನೂತಾಳ ।
ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಬಂಡವಾಲ ನೋಡ್ಯಾರಲ್ಲ ।
ಗಂಡ ಮೆಟ್ಟ ದೌಲತ್ತಪುರ ಗುಂಡು ಬಡಿದಂಗ ಆದೀತಲ್ಲ ॥

ಮನೆಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ಆಕಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಗೆ ಸೀರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಖ್ಯಾಲ ಇಲ್ಲದೇ ಊರ ತುಂಬಾ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಬಂಡವಾಲ ನೋಡ್ಯಾರಲ್ಲ ಎಂದು ತನ್ನ ತಪ್ಪಿಗೆ ಮರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಂಡನಿಗೆ ದಿಗಿಲು ಬಡಿದಂತೆ ಆಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುವದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವುದೇನೆಂದರೆ ಅತಿಯಾದ ವ್ಯಾಮೋಹ, ಆಸೆಗಳಿಂದ ಮೈಮರೆಯಬಾರದು. ಅತಿಯಾದ ವ್ಯಾಮೋಹ, ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮರೆವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮರೆವಿನಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾನ, ಮರ್ಯಾದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಕಥಾನಕ ರಿವಾಯತ್ ಪದದ ತಿರುಳು. ಶೃಂಗಾರ ರಸವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನೂ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತ ನಂಬಿಕೆ, ವಿಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾದ ಸ್ಥಾನ ನಾಯಿಗಿದೆ. ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಮಾಲಕನ ನಿಷ್ಠೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಭಿಕ್ಷುಕನೋರ್ವನು ಊರೂರು ಅಲೆದು ತಂದ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಡು ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಾಯಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಿಯು ಅನ್ನ ಕೊಟ್ಟವವನ್ನು ಮರೆಯದೇ ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಸತ್ತರೂ ನಾಯಿಯು ಅವನ ಹೆಣವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆ ಕಾಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದವರು ಆ ಭಿಕ್ಷುಕನಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಭಿಕ್ಷುಕನ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಾರೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಬಾಯಿ ಬಂದು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಯಾರೂ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲಾರರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನೇ ನನ್ನ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನು ಎಂದು ನಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ, ನಾಯಿಯು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪದೇ ಹಸಿದಾಗ ಅನ್ನ ಹಾಕಿದ ಋಣ ನನ್ನ ಮೇಲಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ನಾಯಿಯ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ 'ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ನಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಕೀಳು' ಎನ್ನುವ ಮೊಹರಂ ಪದವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಾರ ಕಡಿಗೆ ಹಣವಿಲ್ಲ । ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಯಾರಿಲ್ಲಾ ।
ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನ್ನವು ಐತೆಲ್ಲಾ ।
ನನ್ನವರು ತನ್ನವರು ಅಂತಾರಲ್ಲಾ ।
ನಮ್ಮ ಕಡಿಗೆ ಏನಿಲ್ಲಾ । ಆಗಿನ ವೇಳೆಗೆ ನಮಗೆ ಯಾರಿಲ್ಲ ॥

ಎಂದು ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದ ಮೊದಲಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ತಿರುಳು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಹಣ ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ, ಹಣ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜನರು ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾರ ಸಹಾಯವೂ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಅವನು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ವಾಸ ಮಾಡಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ತಂದಂತಹ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಒಂದು ನಾಯಿ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅವನು ತುಂಡು ರೊಟ್ಟಿ ಮುರಿದು ಒಗೆದು ನಾಯಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಭಿಕ್ಷುಕನು ಎದ್ದು ಹೋದಾಗ ಅನ್ನ ಕೊಟ್ಟವನನ್ನು ಮರೆಯದೇ ನಾಯಿ ಅವನ ಹಿಂಬಾಲು ಹತ್ತಿತು. ಮರಣವು ಯಾರಿಗೂ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ದಿಕ್ಕು ಇಲ್ಲದ ಹೆಣದ ಮುಂದೆ ನಾಯಿಯು ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಒಬ್ಬ ಮುಲ್ಲಾಸಾಬ ಬಂದಾನಲ್ಲ।
ಆ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಸುಲಗಿ ಮಾಡಿ ನೋಡ್ಯಾನಲ್ಲ।
ಹೆಣದ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿಲ್ಲ।
ನಮ್ಮ ಜಾತಿ ಹೆಣ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೋದಾನಲ್ಲ॥

ಆಗ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುಲ್ಲಾಸಾಬ ಬಂದು ಹೆಣದ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನು ಇದು ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮ ಬಂದಾನಲ್ಲ।
ಹೆಣಕ್ಕೆ ಸುಲಗಿ ಮಾಡಿ ನೋಡ್ಯಾನಲ್ಲ।
ಹೆಣದ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿಲ್ಲ।
ನಮ್ಮ ಜಾತಿ ಹೆಣ ಇದು ಅಲ್ಲೆ ಅಲ್ಲ॥

ನಂತರ ಬಂದ ಜಂಗಮನೂ ಹೆಣದ ಸುಲಿಗಿ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ ಹಣವಿಲ್ಲದ್ದು ನೋಡಿ, ಇದು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಅವನೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಆ ಹೆಣದ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಯಾರೂ ಅವನ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡದೇ ಹಾಗೇ ಹೋದುದರಿಂದ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಬಾಯಿ ಬಂದು ನಾಯಿಗೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಯಾರೂ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲಾರರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೇ ನನ್ನ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ನಾಯಿಯು ಆಗ ಹೇಳುವದಲ್ಲಾ।
ನಿನ್ನ ಮಾಂಸ ನಾನು ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲ।
ಹಸಿದ ವೇಳಿಗೆ ನೀ ಮದಲಾ।
ತಿನ್ನಲು ರೊಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದೆಲ್ಲಾ।
ನಿನ್ನ ರಿಣ ಐತಿ ತಲಿ ಮೇಲಾ।
ಈ ಅರಿವಿನ ಜಲ್ಮ ದೈವಲ್ಲಾ॥

ಅದಕ್ಕುತ್ತರವಾಗಿ ನಾಯಿಯು ಹಸಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕಿದ್ದೀಯ, ತಿನ್ನಲು ರೊಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀಯ. ನಿನ್ನ ಋಣ ನನ್ನ ಮೇಲಿದ್ದು ಅರಿವಿನ ಜನ್ಮ ನನ್ನದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನು ನಾನು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಆ ನಾಯಿಕಿಂತ ಬಹುಕೀಳಾ ।
ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದೈವಲ್ಲಾ ।
ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ನಾಯಿಗೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ ।
ಅನ್ನ ಹಾಕಿದ ಮನಿಗೆ ಕನ್ನ ಹೊಡೆವುದಿಲ್ಲ ।
ಬಾಗಿಲು ಕಾಯ್ದು ರಿಣ ಮುಟ್ಟಿಸವದಲ್ಲ ।
ಇದು ಅರಿವಿನ ಜಲ್ಮ ದೈವಲ್ಲಾ ।
ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಿಂತ ಬಹುಕೀಳಾ ॥

ನಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಕೀಳಾದುದು ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ಎಂದು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿನ ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಾಯಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅನ್ನ ಹಾಕಿದ ಮನೆಗೆ ಕನ್ನ ಹಾಕದೇ, ಬಾಗಿಲು ಕಾಯ್ದು ಋಣ ತೀರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಯಮದಂತೆ ಆ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಹೆಣವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುದು ಆ ನಾಯಿಯ ಅನ್ನದ ಋಣದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.ನಾಯಿಗಿಂತ ನಂಬಿಗೆಯ ಪ್ರಾಣಿ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತುಂಡು ರೊಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ್ದರ ಕಾರಣವಾಗಿ ಆ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಹೆಣವನ್ನು ಕಾಯುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ನಾಯಿನ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಹೆಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮುಲ್ಲಾ, ಜಂಗಮ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಹೆಣ ಬಾಯ್ತೆರೆದು ಮಾತನಾಡಿದ್ದುದು ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ದ್ಘೂರವಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ನೆಲನಾಳ್ವನ ಹೆಣ ಒಂದ ಕಡೆ ಕೊಂಬರಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ಈ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಹೆಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಹೆಣ ಬಿದ್ದಡೆ ತಿನಬಂದ-ನಾಯಿಯ ನೋಡಿ
ನಾಯಿಯ ಜಗಳವ ನೋಡಿ ಹೆಣನೆದ್ದು ನಗುತಿದೆ
.... ಗುಹೇಶ್ವರ
- ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರತಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡನ ಮಾತೇ ಸರ್ವಸ್ವ ಅದು ಒಳಿತಿರಲಿ, ಕೆಟ್ಟದ್ದಿರಲಿ ಅದನ್ನು ಅವಳು ಪಾಲಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ ಇಲ್ಲಿಯ ಮೊಹರಂ ಪದದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡನೋರ್ವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಾನು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ದೂರದ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದೂ, ನಾನು ಬರುವವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ

ತಂದೆಯರನ್ನು ಒಂದು ವಾರದ ತನಕ ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಡವೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆಯ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮಾತನಾಡಿಸದೇ ಗಂಡನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮಹ್ಮದಿ ಶರಣರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಗಂಡ ಮಾತನಾಡಬಾರದೆಂಬ ಆಜ್ಞೆ ವಿಧಿಸಿದ್ದು, ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲು ಅವರನ್ನು ಗೋಗರೆದಾಗ, ಅವರು ನಿನಗೆ ಗಂಡನೇ ದೇವರು, ಆತನೇ ದೇವರ ಸಮವೆಂದು ಆತನ ಮಾತನ್ನೇ ನೆರವೇರಿಸು ಇದು ನಿಜವಾದ ದೇವರ ಸೇವೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಂದೇಶ ಕೊಡುವ ವಿಚಾರ ಈ ಕೆಳಗಿನ 'ಗಂಡುಳ್ಳ ಗರತಿಯರೆ ಕೇಳಿರಿ'' ಎನ್ನುವ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಗಂಡುಳ್ಳ ಗರತಿಯರೆ ಕೇಳಿರಿ ಹೇಳತೀನಿ ನಾನ ।
ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕವನ ।
ಮದಿನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರಣ್ಣ। ಮುಪ್ಪಿನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳನ್ನಾ।
ಒಂದು ಒಂದೆ ಹೆಣ್ಣಾ। ಹಡೆದಿದ್ದರಿನ್ನಾ।
ಮಗಳಿಗೆ ಮಾಡ್ಯಾರಣ್ಣ। ಮಹಡಿ ಮೇಲೆ ಮಗಳು ಇದ್ದಾಳಣ್ಣ।
ಮಹಡಿ ಕೆಳಗೆ ಇನ್ನಾ। ತಂದೆ ತಾಯಿ ಇದ್ದಾರಣ್ಣ॥

ಮದಿನಾದಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಮೇಲಿನ ಮಹಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗಳಿಗೆ ವಾಸಿಸಲು ಹೇಳಿ, ಕೆಳಗಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಮಗಳ ಗಂಡನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಒಂದೂರಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದೂರಿಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆಂದು ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಾನು ಒಂದು ವಾರ ತಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ತಾನು ಹಿಂದಿರುಗುವ ತನಕ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಮಾತಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆ ಎಂದು ತಾನು ದೂರದ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದು ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿರುವಾಗ, ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ನೋಡಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೇ ಅಳುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ, ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ನಿಂತಿರುವ ಮಗಳಿಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ದರೂ, ಗಂಡನ ವಚನ ಅಡ್ಡವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಏನು ಮಾಡಲೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ, ದಾರಿ ಕಾಣದೇ ಇರುವಾಗ ಮಹ್ಮದಿ ಶರಣರ ನೆನಪಾಗಿ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ಶರಣರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಅಳುತಾಳೊ ಮಗಳು ಒಂದೇ ಸವನಾ ।
ಯೇನು ಹೇಳಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ನಾನ ।
ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಮಲಿಗ್ಯಾರಲ್ಲ।
ಮೂರು ದಿನ ಆತು ಎದ್ದೇಯಿಲ್ಲ। ನನ್ನ ಹೊರ್ತಿನ್ನಾ।
ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಅವರಿಗಿನ್ನಾ।

ನನ್ನ ಗಂಡ ನನಗೆ ಹೇಳಿ ಹೋಗ್ಯಾನ ।
ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡ ಎಂದು ಆಣೆ ಇಟ್ಟಾನ ।
ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ನನಗಿನ್ನಾ । ದುಃಖ ದೂರ ಮಾಡರಿ ಶರಣ ॥

ಶರಣರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಅಳುತ್ತಾ ಆಕೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಮಲಗಿ ಮೂರು ದಿನವಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಗಂಡ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡಬಾರದೆಂದು ಆಣೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದು, ನನಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದು, ನನಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ನೀವೇ ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡೆಂದು ಗೋಗರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಶರಣರಿಗೆ ಆಕೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ತನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು, ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಶರಣರು ಆಕೆಗೆ ಗಂಡನೇ ನಿನಗೆ ದೇವರ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು, ಆತನ ಮಾತನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ, ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಲು ತಾನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದಿಕ್ಕು ಕಾಣದೇ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಳಾಗಿ ದುಃಖದಿಂದ ಮಗಳು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳು ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂತಾದೆನಲ್ಲ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ತಾಯಿ ಸತ್ತರೂ ಸಹ ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ದೈವದವರೇ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅವರ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆಯ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವಾಗ ದೇವರು ಅವರನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಿಸಿ ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಮಗಳ ಒಳ್ಳೆಯತನವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ದೇವರು ಹಡೆದವರ ಕೀರ್ತಿ ತಂದಳು ಮಗಳು, ಗಂಡನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರದೇ, ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿ, ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಗೆ ಬೆಳಕಾದಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾದರಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಇತರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತಿಳಿಸುವದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬದಲಾವಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಶಾಶ್ವತ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿರುವುದು ಹೆಂಡತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಬಗೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ 21 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಂಬ ಕಾನೂನು ಇಂದು ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವುದೇ ಜೀವನ. ಕಾನೂನಿದೆ ಎಂದು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡರೆ ಮನಸ್ತಾಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕಿದ್ದ ಮೌಲ್ಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಪಮೌಲ್ಯವಾಗಬಹುದೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಹಾಡೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮ ನೀತಿಯುಳ್ಳ ಕಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಯಾವ ರೀತಿ ಮಾದರಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಗಂಡುಳ್ಳ ಗರತಿಯರಿಗೆ ಇದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿನಿಂದ, ಮುಪ್ಪಿನಾವಸ್ಥೆಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಹತ್ತಿರವೂ ಸುಳಿಯದೇ, ಸತ್ತರೂ ಅವರ ಮುಖ ನೋಡದೇ ತಾನು ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ದೇವರು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಹಡೆದವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ತಂದ ಇಂತಹ ಮಗಳ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ, ತಂದೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ತೂಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ ಪದಗಳು

ಒಂದು ಜನಪದ ಕಲೆಯು ಜೀವಂತವಿರಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಜನರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂವಾದ ಹೊಂದಿದ ಕಥೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೇ ಗಂಡು ಗಂಡಿನ ವಾಗ್ವಾದದ ಕಥೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೇ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಇದರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಂಬುದನ್ನು ಸಭೆ ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಕುರಿತು ಅಭಿರುಚಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸೋಲು-ಗೆಲುವು ಮನುಷ್ಯರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸವಾಲ್ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್‌ನ ಹಾಡುಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಚರ್ಚಿಸಲು ಅನುಕೂಲ.

ಮೊಹರಂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳೀಯ ಉರುಸುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದುಂಟು. ರಿವಾಯತ್ ದಾಟಿಯ ಸವಾಲ್ ಜವಾಬ ಪದಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವರು. ಸವಾಲ್ ಜವಾಬು ಪದಗಳು ಪೈಗಂಬರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಕರ್ಬಲಾ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಖಲೀಫರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಇತರೇ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಸ್ಪರ್ಧಾ ಕಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಭಿಕರಿಗೆ ಸಲಾಂ ಪದ ಹೇಳಿ ಸವಾಲ್ ಪದ - ಜವಾಬು ಪದ ಹೇಳುವರು. ಹಾಡುಗಾರರು ಮುಮ್ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿದ್ದರೆ ಹಿಮ್ಮೇಳದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನರಿರುವರು. ಅವರು ನುಡಿಗಳ ಕೊನೆಯ ಸಾಲನ್ನು ಏರುಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದ,ಇಸ್ಲಾಂಮೇತರ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ ಪದಗಳುಂಟು. ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಪದಗಳು ಏರು, ಇಳಿವು, ಚ್ಯಾಲ, ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಕೇಳುಗರಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಾಕರ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಪದಗಳನ್ನು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಥೆಯೂ ಇರದೇ ನೇರವಾಗಿ ಸವಾಲುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಜವಾಬು ಪದಗಳು ಸವಾಲಿಗೆ ಜವಾಬು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಎಲ್ಲೋದ ಕರೀ ನಿಮ್ಮ ಶ್ಯಾಹೀರ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಲಿ ಇದಕ ಉತ್ತರ ।
ಖಾಲೀ ಖಟ ಪಟ ಯಾಕೋ ಶ್ಯಾಹೀರ, ಯಾವಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿದಿ ಹಲಲ್ ಖೋರ ॥
ಹಲ್ಲ ಕಿಸಿತಿದಿ ನೀನು ಹದಿನಾರು ಜಾತಿ ಜಲ್ಮಕೆ ನಾಚಿಕಿಲ್ಲೊ ಪೋರ ॥

ಎಂದು ಮೊಹರಂ ಪದದ ಹಾಡುಗಾರ ಸವಾಲನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸವಾಲ್‌ಕಾರರನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಕವಿ ಎಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ನನ್ನ ಸವಾಲಿಗೊಂದು ಉತ್ತರವನ್ನ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಯಾವಲ್ಲಿ ಕಲೀತಿದಿ, ಹಲಲ್ ಕೋರನೆಂದು, ಹದಿನಾರು ಜಾತಿ ಜಲ್ಮಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಕೇಳುಗರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಜನಪದ ಜೀವಾಳವಾದ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಾರನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹಾಡುಗಾರನಿಗೆ

ಕಠೋರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಕಠೋರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸುವ ಈ ವೈಖರಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಜನರು ಕೂಡ ಇದಕ್ಕುತ್ತರವಾಗಿ ಜವಾಬು ಏನು ಬರುತ್ತದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಂದುವರಿದು

ಪೊಳ್ಳು ಮಾತಿನ ಶ್ಯಾಹಿರಾ ಹೆಂಗಸರ ಮುಂದೆ ಇವನ ಬಡಿವಾರ ।
ಹುಡಿಕ್ಯಾಡಿ ತಗದೀನಿ ಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಾ, ಲಗು ಹುಡಿಕಿಕೋ ಇದಕೆ ಉತ್ತರ ।
ಸತ್ಯವಂತ ಮೌಲಾಲಿ ಶರಣರ ದಫನ್ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರ ಅವರ ।
ಪ್ರಾಣಾ ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಯಾವ ವಾರ ತಿಳಿದೇಳೋ ತಲಹರಕ ಕುಂಬಾರ ।
ತಡ ಮಾಡದೆ ಕೊಡು ಇದಕ ಉತ್ತರ, ಇಲ್ಲಂದ್ರ ಬಡಿದೇವು ಕುಂಡಿಗೆ ಕೇರಾ ।
ಹುಡಿಕ್ಯಾಡಿ ಹಾಕೀನಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಸೇರೋ ಊರಾ ॥

ಎನ್ನುವ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮಾತುಗಳು ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಎದುರಾಳಿ ಹಾಡುಗಾರನಿಗೆ ಪೊಳ್ಳು ಮಾತಿನ ಶ್ಯಾಹೀರ ಎಂದು ಹೆಂಗಸರ ಮುಂದೆ ಇವನ ಬಡಿವಾರ ಎಂದು ಅವನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವದು, ಹಾಗೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಒಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವದು ಜನಪದರ ವಾಕ್‌ಚಾತುರ್ಯ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸವಾಲ್ ಪದಗಳ ವಿಶೇಷತೆ ಏನೆಂದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆ ಮ. ಪೈಗಂಬರ ಅವರ ಅಳಿಯ ಅಂದರೆ ಬೀಬಿ ಪಾತೀಮಾ ಅವರ ಪತಿ ಹ। ಮೌಲಾಲಿ ಕೊಂದವರಾರು, ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟ ದಿನ ಯಾವುದು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಿರುವದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಜನಪದರಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇತ್ತು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಸವಾಲಿಗೆ ಬಂದಂತಹ ಉತ್ತರದ ಮೂಲಕ ಜನರಿಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಷಯದ ಕಲ್ಪನೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಯಾಕೋ ನಮ್ಮಣ್ಣ ಸವಾಲ್ ಸಾಕ್ಲೋ ಬೇಕಣ್ಣಾ ।
ಸವಾಲಿನೊಳು ಸಾರಿ ಹೇಳುವೆ ಕಳಕೊಂಡ್ಯೋ ಚೊಣ್ಣಾ ।
ಹೆಜ್ಜೆ ಅಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮಾ ಕಾಲಿನ ಕಾಲಿನ ಗೆಜ್ಜೆ ಬಿಚ್ಚಲೇ ।
ಹೆಜ್ಜ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಮೀಸಿ ಕಿತ್ತೆವು, ಬಹಳ ಜೋಕೆಲೆ ।
ಹಲ್ಲ ಹದಿನಾರು ಮುರಿಸಿಕೊಂಡ್ಯೋ ।
ಚೂರು ಮೂರು ದುಡ್ಡಿಗೆ ಶೇರ ತಂದು ಬಡಿದೇವ ಕೆರಾ ॥

ಎನ್ನುವ ಗಂಭೀರ ಸ್ವಭಾವದ ಸವಾಲ್ ಪದ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಸವಾಲ್ ಸಾಕೋ ಬೇಕಣ್ಣಾ ಕಳಕೊಂಡ್ಯೋ ಚೊಣ್ಣಾ, ಕಾಲಿನ ಗೆಜ್ಜೆ ಬಿಚ್ಚಲೇ, ಮೀಸೆ ಕಿತ್ತೇವು, ಹಲ್ಲ ಹದಿನಾರು ಮುರಿಸಿಕೊಂಡ್ಯೋ ಈ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಜನಪದರ ಮಾತಿನ ಸೊಗಡನ್ನು, ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದಲ್ಲದೇ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಣಿಸಬಹುದು, ಎಂತೆಂತಹ ಗಂಭೀರ ಸವಾಲುಗಳಿರುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು

ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕೇಳುಗ ಮುಂದೆ ಎಂತೆಂತಹ ವಿಚಾರಗಳು ಬರುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ನಿರಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎದುರಾಳಿ ಗಟ್ಟಿಗನಾಗಿದ್ದರೆ ಜವಾಬು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೊಹರಂನ ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಜೊತೆಗೆ ಇಸ್ಲಾಮೇತರ ಹಾಡುಗಳು ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು ಹಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚಾಟಿ ಏಟಿನಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಬಂದಂತಹ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪದ ಉತ್ತರಗಳು ಕೇಳುಗರನ್ನು ಮೌನಿಗಳನ್ನಾಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಂತ ಸಭಾ ಕೇಳಿರಿ ಹಿರಿಯರಾ, ಬಂದಾನ್ರಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸತಾಗಿ ಕಲಿತಾವ ।
ಕದನಾ ಹಚ್ಚಿ ಕಡೆಗಾಗಾವ, ಇನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡ್ರಿ ನಡೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಆಟ, ।
ನಮ್ಮ ಕೈಯಾಗ ಸಿಕ್ಕು ಆಗಿ ಹೋದ್ರಿ ಬಹಳ ಚಿಪ್ಪ ।
ಕೈಯಾಗ ಚಡಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ಮಾಡುವೆ ಅರ್ಬಾಟ ।
ಬಾಯಿಲೆ ಅಕ್ಷರ ನುಡಿಯೋ ಮುಡುದಾರ ।

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಮತ್ತೊಂದು ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಹೊಸತಾಗಿ ಕಲಿತವನು ಬಂದಿರುವನೆಂದು, ಅವ ಜಗಳ ಇಟ್ಟು ಹೋಗಾವನೆಂದು, ಅಂಥವರ ಆಟ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು, ನಮ್ಮಂಥ ಅನುಭವಸ್ಥರ ಮುಂದೆ ಎದುರಾಳಿಯ ಆಟ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು, ಏನಾದರೊಂದು ಪದ ನುಡಿದು ಜವಾಬು ನೀಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಭಾವ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಂದುವರಿದು ಒಂದು ಕಥಾನಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯಹೂದಿಯ ಮಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಹಿರೇಬ್ಯಾನಿ ಹೋಗಲಾರದ ಕಥೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹಿರೇಬ್ಯಾನಿ ಹತ್ತಿ ವೂದೀಯ ಮಗಳು,ಮಾಡ್ವಳು ಶೋಕ ।
ಕೈಕಾಲು ಬೆರಳು ಹೊಡೆದು ಹೋದವರಿ ಪಕ್ಕ ।
ವಾರೀಗಿ ಗೆಳತಿಯರು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ಹೋದರು ನಕ್ಕಾ ।
ಹಾಕ್ಯಾಳೋ ಉಸುರಾ ಕಾಯೋ ನೀ । ಈಶ್ವರ ಅಲ್ಲಾ ॥

ಕುಷ್ಠರೋಗಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ, ನೊಂದು, ಬೆಂದು, ಕೈ ಕಾಲು ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು, ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಅವಮಾನಗೊಂಡು ಅವಳು ಈಶ್ವರ ಅಲ್ಲಾನಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೋದಳು, ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೊನೆಗೊಂಡು ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಮೊರೆಹೋದಳು. ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದಳು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಕರಡಿಗಳಾವು ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ನೋವಿನಿಂದ ಸೊರಗುತ್ತಾ ಹೋದಳು.

ಹಿಡಿದಾಳು ದಾರಿ ಹೊಂಟಾಳು ನಾರಿ, ಹುಲಿ ಕರಡಿ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ।
ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಬಾನಿಲಿಂದ ಅದಾಳು ಸಣ್ಣಾ, ಹಾಕ್ಯಾಳೋ ಉಸರಾ ।

ಆ ಯಹೂದಿಯ ಮಗಳು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ರಕ್ತಸಿಕ್ತವಾದ ಪಾರಿವಾಳವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ.

ಹುಸೇನೈನಾ, ಕದನಾ ಮಾಡಿದ ಬಹದ್ದೂರಾ ।

ಭಲ್ಲಿ। ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಪಶು ಜಾತಿ ಪಾರಿವಾಳ ।

ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹಾರೈತಿ ಮೇಲಾ ।

ಒಂದು ಗಿಡಕ ಕುಂತಿತು । ನೋಡ್ಯಾಳು ಚಲುವಿಹರುಷದಿಂದ ।

ಪಕ್ಕ(ರೆಕ್ಕೆ) ಜ್ಯಾಡಿಸಿದರ, ರಕ್ತ ಬದ್ದಿತ್ರಿ ।

ಮೊದಲಿನಂತೆವೂದೀಯ ಮಗಳು ರೂಪವಾದಳು ಉದ್ದಾರ ।

ಕುಂತು ಕೇಳ್ರಿ ಹಿರಿಯರಾ ಪಾರಿವಾಳ ಹಾರಿತು ಮದೀನಾಕ ।

ದೇವರ ದಯೆ ಒಂದಿದ್ದರೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಒಳಿತು ಆಗಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಹಸನ ಹುಸೇನರು ಕಾಳಗ ಮಾಡಿದ ರಕ್ತದ ಮಡುವು ಪಾರಿವಾಳಕ್ಕೆ ತಾಗಿ ಆ ಪಾರಿವಾಳ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುವದರ ಮೂಲಕ ಅವಳ ಕುಷ್ಟರೋಗ ಮಾಯವಾದಂತ ಕತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಸನ, ಹುಸೇನರ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಭಂಡಾ ಶ್ಯಾಹೀರಾ ನೀನು, ಲಂಡು ಹಾಕಿ ಹೋದಿಯಾ । ಇನ್ನಾ ನಮ್ಮ ಕೂಡಾ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಬ್ಯಾಡ । ಇನ್ನಾ ಆದಿಯೋ .. ಶ್ಯಾಹೀರ । ಎಂದು ಸವಾಲ್ ಹಾಕುವದರೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಡು ಬಾರೋ ಕೈಯಾಗ ಸಿಕ್ಕೀದಿ ವೈರಿ ।

ಬಿಡು ಬಿಂಕ ವೈಯಾರಿ ನಡಿಬೇಕು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸರಿ ।

ಕಡುಹಾರ ಹಾಕಿರಿ ಹೊಡೆತ ತಿಂದೀಯೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ।

ಎಂದು ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಾರ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸವಾಲನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಕೈಯಾಗ ಸಿಕ್ಕೀದಿ ಎಂದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಬಿಂಕ, ಅಹಂ, ವೈಯ್ಯಾರ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು, ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೊಡೆತ ತಿನ್ನುವಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯೊಳು ಅಡಗುವ ನಾರಿ ।

ಹುಡುಗನ್ನ ತಡಿವೀದಿ ಎಲೆ ಪೋರಿ ।

ಗಡಿಗಿ ಗಂಗಾಳ ತೊಳೆ ಸ್ವಾರಿ ।

ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವೆ ಬಕಾರಿ ।

ನಡುಮನೆಯ ನಾರಿ ನಾಚುವೆ ಗಂಡುಗೊಂಬಿ ಮಾರಿ ।

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದವು ಮುಂದುವರಿದು ಹಾಡುಗಾರರು ಎದುರಾಳಿಗೆ ನೀನು ಹೆಂಗಸು ಎಂದು ಜರಿದು, ನಾನು ಗಂಡು (ಹುಡುಗ) ನನ್ನನ್ನು ಈಗ ತಡವೀದಿ ಎಂದು, ನಾನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಸವಾಲಿಗೆ ಜಗ್ಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನೇ ನಾರಿಯಾಗಿ ಗಂಗಾಳ, ತಂಬಿಗೆ, ಗಡಿಗೆ ತೊಳೆ ಎಂದು ಜೊತೆಗೆ ಬಕಾರಿ ಎಂದೂ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಗಂಡುಗೊಂಬಿ ಮಾರಿ ಎಂದು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯುವ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ, ಕುಲಗೇಡಿ ।
ಮಾನಗೇಡಿಗಿಂತ ಬಿರುನುಡಿ ತನಗೊಬ್ಬನಗ ಸರಿ ।
ಜನದೊಳಗೆ ಆಗುವೆ ಛೀ ಮಾರಿ ।
ಗಂಡು ಕುದುರಿ ಆದರೆ ದಂಡಿನೊಳು ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಖರೆ ।
ಭಂಡ ಬಿಡಾಡಿ ಬಿಟ್ಟ ಕುದುರಿ ಹಿರೇಹುಲಿ ಸರಿ ।

ಹಾಡುಗಾರನು ಎದುರಾಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯುವವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ಎಂದು, ಕುಲಗೇಡಿ ಎಂದು, ಮಾನಗೇಡಿ ಎಂದೂ ಇದು ನಿನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಸರಿಯಾದರೂ ಜನರೊಳಗೆ ಛೀ ಮಾರಿ ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಕುದುರಿ ಎನ್ನುವ ಪದ ಗೆಲ್ಲುವ ಕುದುರೆಯಾದರೆ ನನ್ನ ಸರಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಭಂಡ ಬಿಡಾಡಿ ಬಿಟ್ಟ ಕುದುರಿ ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಡಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಸವಾಲ್ ಪದಗಳು ಎದುರಾಳಿ ಮತ್ತು ಹಾಡುಗಾರನ ನಡುವೆ ಮಾತಿನ ಚಕಮಕಿ ಅಥವಾ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಮೂಗು ಕೊಯ್ದು ಬಿಟ್ಟೇನಿ ಎರಡು ತೂತ । ಮತ್ತೇನು ನಿನ್ನ ಕಂತಾ । ಬೆಣ್ಯಾಗ ಆಡುವಂತ ನಿರ್ಲಜ್ಜೆ ಮಾರಿ । ಮುಂದ ಬಂದರೆ ಮೊದಲಿನ ಬೇರಿ । ಶಾಹೀರಾ ಕವಲೂರ ಏನು ದೂರ । ದೂರ ಆತೋ ನಾಮ ಹಿರೇ ಮಸೂತಿ । ಎಂದು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಬಂದೆ ಶ್ಯಾಹೀರ, ನಿನಗಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ ಅವಸರಾ ।
ಲಗು ಮಾಡಿ ತಂದೀನಿ ಹುಡಿಕಿ ಇದಕ ಉತ್ತರ ।
ತಯಾರಾಗಿ ತಂದೀನಿ ನಿನಗೆ ಬಡಿಯಾಕ ಕೆರಾ ।
ಮಳ್ಳ ಶ್ಯಾರಾ ಮಾತಿಗೊಮ್ಮೆ ಬೈತೀದಿ ಬಂದು ಸರಾಸರಾ ।

ಎಂದು ಎದುರಾಳಿ ಸವಾಲ್‌ಪದಕಾರರನ್ನು ಇಂತಹ ಕಟು ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದುವರಿದು,

ನನ್ನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರು ಕೇಳ್ಯಾನೋ ಜನರಾ ।
ಹೆಸರ ಹೇಳುವೆ ಕಸರು ಇಲ್ಲದೇ ಬರಕೋ ಅಕ್ಷರಾ ।
ಲಗು ಬರಕೋ ಯಾವಾಗಾರ ಹಾಕುವಂತೆ ಪತ್ತರಾ ।
ಪ್ರಾಸೀನ ಅಕ್ಷರಾ ತಾಸಿಗೊಮ್ಮೆ ಹಾಕುವೆನು ಆಗೋ ಎಚ್ಚರಾ ।
ಪಟಕಾ ತೊಡಕಾ ಹಾಕೀನಿ ನಿನಗೆ ಹುಡಿಕಿ ।
ಜೋಡಿಗೆ ಜೋಡು ಕುಳಿತು ನಿನುಹಾಕುವಂತಿ ಉಸರಾ ।

ಎಂದು ಎದುರಾಳಿ ಸವಾಲ್‌ಗಾರ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತರಿಸುವೆನೆಂದೂ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು, ಲಗು ಬರಕೋ ಆನಂತರ ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲು ಅನೂಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ಪ್ರಾಸಬದ್ಧ ಅಕ್ಷರ

ತಾಸಿಗೊಮ್ಮೆ ಹಾಕುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದುವರಿದು ಹಲಕಾ ಶಬ್ದ ನುಡಿದು ನೀನು ಆಗತಿದಿ ಚಿಲ್ಲರಾ । ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೇಳುವೆ ನಿನಗೊಂದು ಶ್ಯಾಹಿರಾ । ಸಭಾದಾಗ ಹೇಳಿ ಆಗೋ ಹೆಸರಾ । ಎಂದು ಸವಾಲುಗಾರರ ನಡುವೆ ತೀವ್ರವಾದಂತಹ ಮಾತಿನ ಚಕಮಕಿ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ.

ಹೌದೋ ಹೌದೇಳೋ, ಇವನನ್ನ ವೈರಿ ಬಂದಾಂಗ ಕಾಣಸ್ತಾದ ಬರಲಿ ।
ಬಿಡರಿ ದಾರಿ, ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇವ ಹೇಳುವ ಸಾರಿ ।
ಹಾಡಿ ಹೋಗಲಿ ಕರಾರು ಬರೆಯಲಿ ಗುರ್ತಿಲ್ಲೋ ವೈರಿ ।
ಕುಂತ ಸಭಾದಾಗ ಆದೀಭೀಮಾರಿ । ....

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಾರ ಎದುರಾಳಿ ಸವಾಲಗಾರರನ್ನು ಕುರಿತು ನನ್ನ ವೈರಿ ಬಂದ್ಹಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ, ಅವನಿಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಸ್ವಾಗತಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದಾರಿ ಬಿಡಿರೆಂದು ಏನೋ ಸಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನೆಂದು, ಹಾಡಿ ಹೋಗಲೆಂದು, ಕರಾರು ಬರೆಯಲೆಂದು, ಸವಾಲು ಹಾಕಿ, ಅಥವಾ ಸವಾಲಿಗೊಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಭೆಯೊಳಗ ಅವಮಾನಗೊಳ್ಳಲೆಂದು ಹಾಡುಗಾರ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದುವರಿದು ಇರ್ವರಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ದೆ ಏರ್ಪಟ್ಟು,

ಕುಬುಸ ಕೀಳು ಜರತಾರಿ, ವುಡಸ್ತಿವೀ ನಿನಗ ತಂದು ಮೈಲಿಗಿ ಸೀರಿ ।
ಸೀರಿ ವುಡಿಸಿ ನಿನಗ ತಯ್ಯಾರಿ ।
ಕತ್ತಿ ಮ್ಯಾಲ ನಿನಗ ಕುಂದುರಿಸಿ ಇಡುಸ್ತಿವಿನಿನ್ನುರ ದಾರಿ ।
ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟದ ಕೋತಿಯ ಮರಿ ।
ಗುರುತು ಇಲ್ಲದೇ ಬರುತೀರಿ ಏರಿ ।
ವೊಳ್ಳಿ ನೋಡಬ್ಯಾಡ ಮಾರಿ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಸೋರತೈತಿ ತೊಳಕಾ ಹೊಗೋ ಸ್ವಾರಿ ।
ಮೀರಿದ ವೈರಿಗೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ದಾರಿ ಗುರ್ತಿಲ್ಲದೆ ಬರುತಿದೆ ಏರಿ ।
ಗುರುವಾದ ಕಾಶೀಮ ಸಾಹೇಬರು ಹೇಳಿದರು ಸಾರಿ ।
ಅವರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬೀಳಲೆ ವೈಯಾರಿ ।

ಇಂತಹ ಛಾಟ ಏಟನ ಹೊಡೆತದಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಎದುರಾಳಿಗೆ ಗುರುಗಳ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬೀಳು ಅಥವಾ ಆ ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖ ದೈವಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗು ಎನ್ನುವದರ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನು ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ವಾಲುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಜನಪದರಿಗೆ ಇದು ಶರಣರ ಅಥವಾ ದಾಸರ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರುಗಳ ವಚನ, ಕೀರ್ತನಗಳ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಂಕಿತ ನಾಮ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ದೈವಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಬೇಕೆನ್ನುವಂತೆ ಸಾರಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೆ ರೀತಿ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಗುರುವರ್ಯರ, ದೈವದ ಹೆಸರು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಏನು ಚಂದ ಕೂಡಿರಿ ದೈವಾ ಕೇಳಿರಿ ಸವಾಲ ।
ಗಪ್ಪ ಚುಪ್ಪ । ಕುಂತಕೇಳಿರಿ ತಾವು ಮಾಡಬಾರದು ಗದ್ದಲಾ ।

ಬಗೇದಾಳ ಎಂಬು ಊರಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಂಜೂರಾ ।
ಭಕ್ತ ಧನವಂತ ದಿನಾ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನ ಕೊಡುತಾನ ।
ಅವನಂತೆಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡ್ಯಾನಲ್ಲ ।

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಸವಾಲುಗಾರನು ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ದೈವಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಬಗೇದಾಳ ಎಂಬುದೊಂದು ಊರು. ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀರು ಹಾಕಿ ಸಲುವುವ ಒರ್ವ ಧನವಂತ ಇರುವನೆಂದು, ಅವನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಿಕ್ಷ ಬೇಡಿದನೆಂದು ಈ ಸವಾಲ್ ಪದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಕಥಾನಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸವಾಲ್ ಪದವಾಗಿದೆ. ಎದುರಾಳಿಗೆ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ಸವಾಲನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೀರ್ಘ ಮೊಹರಂ ಸವಾಲ್ ಪದ ಮುಂದುವರಿದು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆ ಧನವಂತನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವನು.

ಭಿಕ್ಷದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಎದ್ದು ಬಂದಾನಲ್ಲ ।
ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಊಟಾ ಮಾಡೋನಿ ಎನು ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ ।
ಸಾಹುಕಾರನ ಸತಿಯಳಿಗೆ ಅಂತಾನ ಅಡಿಗಿ ಮಾಡೋ ಅವಸರ । .....

ಧನವಂತ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಊಟಾ ಮಾಡು ಏನು ಆಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾಹುಕಾರನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗೌಳಗಿತ್ತಿ ಮೊಸರು ಮಾರುತ್ತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಅವಳ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾವಿನ ವಿಷ ಬಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಗಿಡುಗ ಒಂದು ಹಾವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುವಾಗ ಅದು ಸಂಕಟ ತಾಳಲಾರದೇ ವಿಷ ಹೊರಹಾಕಿತು. ಆ ವಿಷ ಗೌಳಗಿತ್ತಿಯ ಮೊಸರು ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು.

ಗಿಡುಗ ಒಂದು ಹಾರಿತು ಮೇಲಾ ಸರ್ಪ ಕಚ್ಚಿತ್ತು ಬಾಯಲ್ಲಿ ।
ಒಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತು ತಿನ್ನವದಕಾ, ಸರ್ಪಾ ತನ್ನ ಸಂಕಟಕಾ ವಿಷ ಕಾರಿತು ಮೊಸರಿನ ಗಡಿಗ್ಯಾಗ ।
ಮೊಸರು ಕೊಂಡಳು ಬಾಲಿ ಯಾವ ಭಯವಿಲ್ಲ ।
ಜಳಕಾವ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಳಿತಾ ಎಲಿಯ ಮೇಲಾ ।
ಪಕ್ವಾನ ಪಂಚಾಮೃತ ಹಾಲು ಅನ್ನ ಮೊಸರು ನೀಡ್ಯಾಳಲ್ಲ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಜರಾ ವುಳಿಸಲಿಲ್ಲ ।
ಉಂಡ ಆ ಕ್ಷಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹೊಟ್ಯಾಗ ಬಿದ್ದಿತು ಗಾಲ ಮೇಲ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೊಂದ ದೋಷ ಯಾರಿಗೆ ಬಂತೇಳು ಕಾಸ ।
ಹೇಳೋ ಲಗು ಮಾಡಿ ಹೇಳದಿದ್ದರ ಹೋಗಬಾರದು ಓಡಿ ।
ಸಾಲಿ ಕಲಿತ ಶ್ಯಾಣೇರ ಹಂತೇಲಿ ಹೋಗಿ ಹಿಡಿಯೋ ಅವರ ಕಾಲ । ....

ಆ ಮೊಸರನ್ನು ಆ ಬಾಲಿ ಸಾಹುಕಾರನ ಹೆಂಡತಿ ಖರೀದಿಸಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತ ಉಣಬಡಿಸಿದಳು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಆವನು ಸತ್ತುಹೋದನು. ಇಲ್ಲಿ ಸವಾಲ್‌ಗಾರನು ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಂದವರಾರು ಎಂದು ತನ್ನ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನೆಂದು ಟಣ್ಣನೆ ಹಾರಿ ಹಾಡ ಬ್ಯಾಡ ಅಲಕಾ ।
ಆ । ಆ । ಗಟಸೇನು ಕಪಾಳಕ ಆ । ಆ । ನಗು ನಗುತಾ ಹಾಡಬೇಕಾ ।
ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡ ಕುದ್ರಿಮೋತಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಅಲಂ ಹುಸೇನಿ ಹಂತ್ಯಾಕ ।
ಕವಿ ಮಾಡಿ ಹಾಡತಾರೊ ಬೆಳತನಕಾ ।
ಆ । ಆ । ಸವಾಲ್ ಠೀಕಾ ।
ಹಾಡಿದರ ಹಾಡ ತಮ್ಮ ಹಾಡದಿದ್ದರ , ಹೋಗ ಸುಮ್ಮನ ಮನೆ ಕಡೇಕಾ ।
ಸೋತರೆ ಬಳಿ ಇಡಸಬೇಕ ಸೀರಿ ಉಡಿಸಬೇಕಾ ।
ಆ । ಆ । ಸುದ್ದಿ ಹೋಗಲಿ ದೇಶಕಾ ।..........

ಎನ್ನುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಜನಪದರ ಸ್ಥಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ವ್ಯಂಗ್ಯತೆ, ವಕ್ರತೆ, ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಸವಾಲಗಾರನು ನಾನು ಸಣ್ಣವನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹಗುರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸದಿರಲೆಂದು ಹಾಗೇನಾದರು ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಕಪಾಳಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಬೇರೆಲ್ಲಿ ಹಾಡಬಾರದು ಹಾಡಿದರೆ ಕುದ್ರಿಮೋತಿ ಅಲಂ ಹುಸೇನರ ಮುಂದೆ ಹಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೋತರೆ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಕುದ್ರಿಮೋತಿಯ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಜನಪದ ಕವಿ ಸಾರಿದ್ದಾನೆ.

ಟೀಕಂದ್ರ ಸಾಕ ಸವಾಲ ಹೇಳುತಿನಿ ವೈರಿ ಇದರ ತೋಡ ।
ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿ ಅಡವಿಗೆ ಬೀಳಬೆಡ ನಿನ್ನೊಳು ನೀನೆ ತಿಳಿಯೋ, ಮೂಡ ।
ಜಗಳ ನಮಗ ಬೇಡ ಸಾಕ ಸವಾಲ ।
ಹೇಳತೀನಿ ವೈರಿ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತೋ ಮೋತಿ ನೋಡುತಿನಿ ಒಂದ ಜರಾ । ....

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಸವಾಲುಗಾರನು ಸರಿ ಅಂದ್ರ ಸಾಕು ಸವಾಲು ಹೇಳುತಿನಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಸವಾಲಿಗಿಳಿದು ಹಾದಿ ತಪ್ಪಬೇಡ, ಪ್ರತಿ ಒಬ್ಬರು ಮೊದಲು ತನ್ನ ತಾನರಿಯಬೇಕು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ನೀನು ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊ ಮೂಡನೆಂದು ಸವಾಲುಗಾರ ಎದುರಾಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಮಗೆ ಜಗಳಬೇಡವೆಂದು ಸಾರಿ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಒಂದುಕ್ಷಣ ನೋಡುವೆನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತು ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯತೆಯಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮಂದುವರಿದು,

ಮೊದಲು ನಿಮಗೆ ಆದವರಾರು ಹಿರಿಯರಾ ।
ಅವರನ್ನು ಬಟ್ಟ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸೋ ಜರಾ ।
ಅವರಿಗೆ ಬೆಟ್ಟ ಕೊಡುವೆನು ಚೂರಾ ।
ಹೆಂಡದಂತ ಸೀರೆಯುಟ್ಟುರಂಡೆಯಾಗಿ ತಿರುಗಲುಬೇಡ ।
ಮಂಡ ಮಾಡೇವು ತುರುಬು ಕೊಯ್ದು ।
ವರ್ಷದ್ದೀನ ಕುಂತಿವಿ ತಲಿ ಕಾದು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ನಿಂತಿವಿ ಕಣದಾಗ ।
ಕುಂತು ಕೇಳಲೇ ಧೀರಾ ದೇಶದೊಳು ।
ಕುಟುಗನಹಳ್ಳಿ ಮ್ಯಾಗಳ ಒಣಿ ಹುಡುಗರು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಬಡಿದಂಗ ಕೆರಾ ।

ಸೆಡ್ಡು ಹೊಡೆದು ಹಚ್ಚಿದಂಗ ಹಳದಿ ಗೀರ।
ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಕೇಳಲೆ ಶ್ಯಾಹೀರ।
ಸವಾಲಿನ ಬೇರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಬಾಗಲಕೋಟಿ ಶಂಭೋ ಶರಣರಾಟ।
ಕವಿ ಮಾಡ್ಯಾರೋ ಕಟ್ಟ,ಮೊದಲಿಂದ ಕೇಳಿರಿ ಸವಾಲ ಪಟ್ಟ।
ದೈವಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುವೆ ನಾ ಗಟ್ಟ। ವೈರಿ ಇನ್ನು ಕಟ್ಟುತಾನ ಗಂಟು ಮೂಟ್ಟ। ......

ಮುಂದುವರಿದ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಸವಾಲುಗಾರನು ಎದುರಾಳಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಬೆರಳು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸು ಅವರಿಗೆ ಬೆಟ್ಟನ್ನು ನಾನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು, ರಂಡೆ ಮುಂಡೆಯ ಹಾಗೆ ತಿರುಗದಿರೆಂದು, ನಿನ್ನ ತುರುಬು ಕೊಯ್ಯುತ್ತೇನೆಂದು, ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ಸವಾಲ್‌ಪದದ ಕಣಕ್ಕಿಳಿದಿರುವೆನೆಂದು ನೀನು ಕುಳಿತು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕುಟುಗನಹಳ್ಳಿ ಮ್ಯಾಗಳ ಓಣಿ ಹುಡುಗರು ಬಲು ಜೋರು ಅವರು ಎದುರಾಳಿ ಸವಾಲುಗಾರನಿಗೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಬಡಿದಂಗ ಕೆರಾ ಎಂದು ಈ ಸವಾಲಿನ ಬೇರು ಅಂದರೆ ಮೂಲ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕವಿಗಳೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಪದ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಇನ್ನು ವೈರಿ ಎದುರಾಳಿ ಗಂಟು ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆಂದು ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕಡಕ್ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಷರ ತೊಡಕ ಹಾಕೀನಿ ಶ್ಯಾಹೀರ।
ಹುಡ್ಕುಕೋ ಗುರುವಿನ ಆಧಾರ ವಲಿಯವನೋ ದೇವರಾ।
ಹೇಳಿ ವೈರಿಗೆ ತೋಡಿ ಮಾಡಿ ಜೋಡಿ ಹಾಡುವರಾ।
ತೋಡಿ ತಗೋ ಶ್ಯಾಹೀರಾ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲ ಬಹದ್ದೂರ।
ಮಾಡೋ ನೀ ವಿಚಾರ ಆಗೋ ನೀನು ಎಚ್ಚರ। ....

ಎಂದು ಆರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಸವಾಲುಗಾರನು ಕಡಕ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಷರ ಎಂದು ಕಠಿಣ ಸವಾಲೊಂದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹಾಕಿರುವೆನೆಂದು ಬೇರೆ ದಾರಿ ಕಾಣದೇ ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆ ಎಂದು ಆಗ ದೇವರು ವಲಿಯುವನೆಂದು ನನ್ನ ಸವಾಲನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸೆಂದು ನೀನು ಬಹದ್ದೂರ ಅಲ್ವೇ? ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೀನು ಎಚ್ಚರದಿಂದರಬೇಕು ಎಂದು ಎದುರಾಳಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಂದುವರಿದು ಕಾಶೀಮ್ ಪೀರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯ ಶರಣರ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಕಾಶೀಮ ಪೀರದೇವನು ಕೇಳಿದ ವರವನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು, ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಒಬ್ಬಬಾಲಿ ಸಂತಾನ ಭಾಗ್ಯ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೆಂದರೆ

ಒಬ್ಬ ಬಾಲಿ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಶರಣರ ಹತ್ತಿರ।
ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದೆ ಕುಂತಿರುವೆನು ನೋಡ್ರಿ ಒಂದು ಜರಾ।
ಕೊಡರಿ ಒಂದು ಪುತ್ರನಾ ಸ್ವಾಮಿ ನೀವು ಶರಣರಾ।
ಮಾಡಿ ನಮಗ ಉದ್ದಾರ ಬೇಡಿಕೊಂಡಾಳೋ ತೀವ್ರ। ....

ಕಾಸೀಮ ಪೀರ ದೇವನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಸಂತಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ಆ ದೈವದ ಕೃಪೆ ದೊರೆತು ಒಂದು ಗಂಡು ಸಂತಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಐದು ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಮಗು ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪುನ: ಮಗನ ಶವವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಶರಣರ ಹತ್ತಿರ ತಂದು

ತಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಕಂದನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕರಿ ।

ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವದು ಸಂಸಾರ, ನೆನಪಿಸುವಳು ದೇವರಾ ।

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆದರೋ ಶರಣರ ಪಾದ ಹಿಡಿವಳೋ ತೀವ್ರ । ....

ದುಃಖದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಸತ್ತ ಕಂದನನ್ನು ಬದುಕಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಕೂಡಲೇ ಶರಣರು ಅವಳಿಗೆ ನಮಾಜು ಮಾಡಿ ದೇವರ ಕೃಪೆ ಪಡೆದುಕೋ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಗು ಎದ್ದು ಕುಳಿತಿತು. ಆ ನಿಜ ಶರಣ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನು.

ಪಾಕ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಟೀಕವಾಗಿ ನೆನೆಸಿರಿ ದೇವರಾ ।

ಭಕ್ತಿ ಇಟ್ಟು ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಿರಿ ಶಿವನ ಹತ್ತಿರ ।

ಯಾಕ ಹತ್ಯೆತಿ ದರಿದ್ರಾ ।

ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟರಿ ದೇವರಾ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುತಾವ ಮಳಿ ಮಾರ ।

ಮಿಕ್ಕ ದೇಶಕ್ಕ ಜ್ಯಾಹೀರಾ ಕವಲೂರಾ ಶ್ಯಾಹೀರಾ ।

ಮುಸ್ತಫಾ ಖಾದರಿ ಶರಣರ ತಲೆ ಹಸ್ತಯಿಟ್ಟಾರ । ....

ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಇರುವ ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ದೇವರ ನೆನೆಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಶಕ್ತಿ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ದರಿದ್ರತನ ನಮ್ಮನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಮಾಡದೇ ದೇವರು,ಧರ್ಮ,ಭಯ,ಭಕ್ತಿ, ನ್ಯಾಯ, ನಿಷ್ಠೆ, ನಮಾಜು, ಕಲ್ಮಾ ಇವುಗಳನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಈ ಮೊಹರಂ ಪದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಸವಾಲುಗಾರನು ಎದುರಾಳಿಗೆ

ರೆಕ್ಕಿ ಕಿತ್ತು ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ನೀನು ಹಾರಾಡುವಿ ಸೂರ ।

ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಯದ ಚೊಕ್ಕ ಚಿನ್ನ ಹಾಡುವರಾ ।

ನುಡಿಕೇಳಿ ಜೋಡಿ ಕುಂತಲ್ಲೆ ಹಾಕ್ಯಾನೋ ಉಸುರಾ । ....

ನೀನು ರೆಕ್ಕೆಕಿತ್ತ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಈ ಪದದ ಘನತೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಶೈಲಿ ಹೇಗಿದೆಯೆಂದು ನಮ್ಮ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ನೀನು ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ಉಸರು ಹಾಕುತ್ತಿ ನೋಡು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವದರ ಮೂಲಕ ಈ ಕಥಾನಕ ಸವಾಲ್ ಪದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲ ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಪದಗಳು ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪದ, ಚಾಟಿ ಏಟಿನಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವದರ ಮೂಲಕ ಆರಂಭಗೊಂಡು, ಎದುರಾಳಿಯಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಪದಗಳು ಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿರಬಹುದು, ಕಥಾನಕವಾಗಿರಬಹುದು, ಚರಿತ್ರೆಗಳಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿರಬಹುದು.

ಸಲಾಮ್ ಪದಗಳು

ಭಾರತ ದೇಶವು ಹಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳ ತವರೂರು. ಜನರು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಾವಿನವರೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಲವು ಹತ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ಬಗೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಿಯರು ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.ಅಂತೆಯೇ ಹಿಂದುಗಳು ಯಾವುದೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನಗಳ ನಿವಾರಕ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವದುಂಟು. ಶಿವಶರಣರು, ದಾಸರು ಹಾಡಿದ ವಚನ ಅಥವಾ ಕೀರ್ತನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಆರಾಧ್ಯದೈವಗಳ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದುಂಟು. ಇದೇ ರೀತಿ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು, ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಕುರಿತು, ಚಿಕ್ಕವರನ್ನು ಕುರಿತು, ಗೌರವ ಸೂಚನೆಗಾಗಿ 'ಸಲಾಂ ಪದ'ಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಲಾಂಪದಗಳು, ಶರಣು ಸೂಚಕ ಪದಗಳೆಂದು, ಗೌರವ ಸೂಚಕ ಪದಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗೌರವ ಸೂಚಕವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಈ ಪದಗಳು ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಸಲಾಮ್ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತೃವರ್ಗಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸುವಾಗ ಶರಣು ಎಂದೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಾಂತಹ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಲಾಂಪದಗಳು ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಕಂಠಸ್ಥ ಇಲ್ಲವೇ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಸಂಗ್ರಹದ ಸಲಾಂಪದಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕಥನಗೀತೆಗಳು. ಪಲ್ಲವಿ, ಚಾಲ, ಏರು, ನುಡಿ ಈ ಎರಡು ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಪಲ್ಲವಿಯನ್ನು ಗುಂಪಿನ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ನುಡಿಗಳನ್ನು ಗುಂಪಿನ ಮುಖ್ಯ ಗಾಯಕರು ಒಬ್ಬ ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರು ಹಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನುಡಿಯ ನಂತರ ಪಲ್ಲವಿಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆರಂಭ, ಕಥಾಪ್ರಸಂಗ, ಮುಕ್ತಾಯ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.ಕೂಡಿರುವ ಭಕ್ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಲಾಂ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸುವದರ ಮೂಲಕ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪಾಕ ದಿಲ್‌ಸೇ ಪಡೋಜಿ ಕಲಾಮ್ । ಮಹಮ್ಮದ್ ಪರ್ ದರೋದ ಸಲಾಂ ।
ಆದಂ ಬಾವಾ,ಅಮ್ಮಾ ಹೂವ್ವಾ । ಈನ್ಕಿ ದುವ್ವಾ । ಸಬ್ ಪರ್ ವುವಾ ।
ಇನ್‌ಸೇ ಬನ್‌ಗಯಿ ದುನಿಯಾ ತಮಾಮ್ ।
ಆದಮ್ ಹವ್ವಾಕೋ ಪೈಲಾ ಸಲಾಂ । ......

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಲ್ಮಾ ಓದಬೇಕೆಂದು, ಕೊನೆಯ ಪೈಗಂಬರ ಮ.ಪೈಗಂಬರ್ ಅವರಿಗೆ ಸಲಾಂ ಎಂದು, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಥಮ ಮನುಷ್ಯರೆಂದು ನಂಬಲಾದ ಆದಂ, ಹವ್ವಾ ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಸಲಾಂ ಎಂದು ಹಾಗೇ ಅವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಸಲಾಂ ಎಂದು ಜನಪದ ಕವಿ ನೆನೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದುವರಿದು

ಬಾಪ್ ಮದೀನಾ ಮಕ್ಕಾ ಹೈಜಿಮಾ ಮಾ ।

ಬಾಪುಕಿ ಮೇರಾ ಸಲಾಂ ।

ಅಬುಬುಕರ್ ಸಿದ್ದೀಖ್ ।

ಉಮ್ರೆ ಫಾರೂಖ್ ಉಸ್ಮನೆ ಗನಿ ರಜೆ ಅಲ್ಲಾ ।

ಅನಾಹುಕು ಸಖಾವತ್ ಮೇಹ್ಯೆ ಮೌಲಾಕಾ ನಾಮ ।

ಚಾರ ಖಲೀಫೋಂಕೋ ಮೇರಾ ಸಲಾಂ ।

ಮೆಹಫಿಲ್ ಬೈಟಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾಹಿ ಬಹನೋಂಕೋ ಮೇರಾ ಸಲಾಂ ।

ಹಸನ್ ಹುಸೇನ್ ಬೀಬಿ ಪಾತೀಮಾ ತುಂಪರ್ ಲಾಖಿಂದು ರೂಮೋ ಸಲಾಂ ।

ಎಂದು ಮಕ್ಕಾ ಮದೀನಾ ಇನ್ನಿತರ ಶರಣರನ್ನು, ಹಸನ್ ಹುಸೇನರನ್ನು ನಾಲ್ವರು ಖಲೀಫರನ್ನು, ನೆರೆದಿರುವ ಹಿಂದೂಮುಸ್ಲಿಂ ಜನರನ್ನು ಇತರೆ ಜನರನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆದು ಅವರಿಗೆ ಶರಣು ಸೂಚಿಸಿ ಸಲಾಂ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತಂದಿತಾಯಿಗೆ ಶರಣಾ ।

ಚೆಂದದಿಂದ ಕಂದಾ ನಿಮಗೆ ಮಾಡುವೆ ಶರಣಾ ।

ಹರುಷದಿಂದ ಶಿರಬಾಗಿ ನಾನು ಮಹಮ್ಮದರಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಶರಣಾ ।

ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನ ಹಸನರಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಶರಣಾ ।

ಹಜರತ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಶರಣಾ ।

ಅವರ ಪಾದಕ್ಕೆ ವಂದನಾ ।

ಎಂದು ಶುರುವಾಗುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಡೆದ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಸ್ಮರಣೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ದೇವರಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಸಾರ್ಥಕ ಪರಿಶ್ರಮ ಗಮನಿಸಿ ಹಾಡುಗಾರರು ನೆರೆದ ಎಲ್ಲರೆದುರು ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೇವಲ ಹಿರಿಯರಿಗಲ್ಲದೇ ಕಿರಿಯ ಮಗುವಿಗೂ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸಿ ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡತನವನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾಮ ಹಲವು ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಹಮ್ಮದ ಕರ್ಬಾಲದಲ್ಲಿ ದುರುಳ ಯಾಜೀದನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿ ವೀರಮರಣವನ್ನಪ್ಪಿದ ಹಸನ್, ಹುಸೇನ, ಸತ್ಯ ಶರಣ ಮಹಿಬೂಬ ಸುಬಾನಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಯೇ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದುವರಿದು

ಗಾಂಧಿ ಮಾಹಾತ್ಮಾ ನೆಹರು ಅವರಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಶರಣಾ ।

ಸಾದು ಸತ್ ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಡುವೆ ನಾನು ಶರಣಾ ।

ಆರು ಗುಣಗಳು ಅಳಿದವರಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಶರಣಾ ।

ಪೀರ ನಮ್ಮ ಮಹಿಬೂಬ ಶರಣಾ, ಹಿಡಿಯುವೆ ಅವರ ಚರಣ ।

ಸರಿಯಾಗಿ ಶರಣ ನಮ್ಮನ್ನ ಕಾಪಾಡುವರನ್ನ ।

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪುರುಷರಲ್ಲದೇ ಈ ದೇಶದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಗಾಂಧೀಜಿ, ನೆಹರು ಅವರನ್ನು ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಜನಪದೀಯರ ಕೈಚಳಕ ಎನ್ನಬಹುದು. ಧರ್ಮವನ್ನ ಕಟ್ಟಿದವರಲ್ಲದೇ ದೇಶವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವರ ನೆನಪು ಚಿರಕಾಲವಾಗಿರಲೆಂಬುದು ಅವರ ವಿಚಾರವಾಗಿರಬಹದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಾತ ಗಾಂಧೀಜಿ, ನೆಹರು ಅವರಿಗೆ ಶರಣು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ಸಾಧು-ಸಂತರನ್ನೊಳಗೊಂಡು, ಸತ್‌ಪುರುಷರಿಗೂ ಶರಣು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ದೇವ ಮಹಿಬೂಬ ಶರಣ ಅವರ ಚರಣ ಹಿಡಿದರೆ, ಅರ್ಥಾತ್ ನಂಬಿದರೆ ಆ ಶರಣ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುವನೆಂದು ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದ ಪ್ರಮುಖ ನುಡಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಸಣ್ಣ ಬಾಲ ಸಾರುವೆನಯ್ಯ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಮುಗಿದು ಕೈಯ ।
ಸತ್ಯವಂತ ಸಭಾಕೆ, ನಮ್ಮ ಸಲಾಮು ಬಂತಯ್ಯ ।
ವಿದ್ಯಾಬುದ್ದಿಯೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಸಧ್ಯ ಇಲ್ಲಯ್ಯ ।
ಎದ್ದು ಬಂದು ಹಾಡುವೆ ಬಾಲ ಸದ್ಯ ಕಾಯಯ್ಯಾ ।

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜನಪದರ ಅನಕ್ಷರತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮೊಹರಂ ಪದದ ಹಾಡುಗಾರರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಡುಗಾರ ನಾನು ಸಣ್ಣವನು, ಸರ್ವರಿಗೂ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸಲು ಕೈಯನ್ನು ಮುಗಿಯುತ್ತೇನೆಂದು, ಸತ್ಯವಂತ ಸಭೆಗೆ ನನಗೆ ವಿದ್ಯಾ, ಬುದ್ದಿ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆದರೂ ಪದ ಹಾಡುವೆನೆಂದು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಲಾಂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಂದುವರಿದು,

ತಾಯಿ ತಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಲಾಮು ಬಂಶಯ್ಯ ।
ಕುಟುಗನಹಳ್ಳಿ ನಮ್ಮೂರಯ್ಯ ।
ಇಲ್ಲಿಕುಂತವರು ನಮ್ಮವರಯ್ಯ ।
ಗುರು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಸಲಾಮು ಬಂತಯ್ಯ ।
ಮಕ್ಕಳದಾನಾ ಮಾಡಯ್ಯ ಮಹಾದಾನಿ ಅನಿಸಯ್ಯ ।
ಮೌಲಾಲಿ ಫಾತೀಮಾಗೆ ಸಲಾಮು ಬಂತಯ್ಯ ।
ಹಲ್ಲ ಕಡಿದವರಿಗೆ ಹಾಲ ಕುಡಿಸುವೆನಯ್ಯ ।
ಮಹಮ್ಮದ ಪೈಗಂಬರರಿಗೆ ಸಲಾಮು ಬಂತಯ್ಯ ।
ಕುರಾನು ಹಿಡಿದು ಹಾಡಬೇಕಯ್ಯ ।
ಅಲಿಕಿ ಪದ ಹಾಡಬಾರದಯ್ಯ ।
ಶ್ಯಾಹೀರೆ ಜನರಿಗೆ ಸಲಾಮು ಬಂತಯ್ಯ ।

ಮುಂದುವರಿದ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಸಲಾಮು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾನೆ. ನೆರೆದಿರುವ ಜನಸ್ತೋಮ ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಭೇದ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮವರಯ್ಯ ಎಂದು ಭಾವೈಕ್ಯತೆ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾನೆ. ಗುರು, ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಹ. ಮೌಲಾಲಿ ಹಾಗೂಅವರ ಪತ್ನಿ ಫಾತೀಮಾಗೆ ಫಾತೀಮಾಳ ತಂದೆ ಮ. ಪೈಗಂಬರರಿಗೆ, ಶ್ಯಾಹೀರ ಜನರಿಗೆ ಆ ಕವಲೂರ ಕವಿ ಸಲಾಮು ತಿಳಿಸುವದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲು ಕಡಿದವರಿಗೆ, ಹಾಲ ನಾನು ಕುಡಿಸುವೆನಯ್ಯ .. ಎನ್ನುವ ಸಾಲು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದುದಾಗಿದೆ. ವಿಷವುಣಿಸಿದವರಿಗೂ ಹಾಲೆರೆಯುತ್ತೇನೆಂಬುವ ಅಂದರೆ ವೈರಿಗಳಿಗೂ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆಂದೂ, ವೈರತ್ವ ಇರಕೂಡದೆಂಬ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಸಭೆಯೊಳು, ಮೊದಲು, ನಾ ಬಂದೆ ಶಿರಬಾಗಿ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಮು ।
ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿಗೆ, ಬೀಬಿ ಪಾತೀಮಾಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಮು ।
ತಾಯಿ ತಂದೆಗೆ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಮು ।
ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಿದ ಗುರುವಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಮು ।
ನನ್ನ ಸರಿಗೂಡಿ ಹಾಡುವ ಶ್ಯಾಹೀರನಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಮು ।
ಹೀಗಿರುವ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಿಡದೇ ಶಿರಬಾಗಿ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಮ ।
ದುಷ್ಟ ಯಾಜೀದನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿ ।
ಮರಣವನಪ್ಪಿದ ಹಸನ್ ಹುಸ್ಸೇನರಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಮು ।
ಬಹದ್ದೂರ ಬಂಡಿ ಯಮನೂರಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಮು ।

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿನ ಆರಂಭದ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಭೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಜನರಿಗೆ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ, ಬೀಬಿ ಫಾತೀಮಾರಿಗೆ, ಜನ್ಮ ನೀಡಿದ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿಗೆ, ಗುರುವಿಗೆ, ಸಂಗಡಿಗ ಕವಿಗೆ ಸಲಾಮು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೇ ರಾಜಧಾನಿಗೂ ಸಲಾಮು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಗೌರವ ನಮನ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ.ಮೊಹರಂ ಘಟನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಮ.ಪೈಗಂಬರರ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಾದ ಹಸನ್ ಹುಸೇನರಿಗೂ ಸಲಾಮು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಶ್ಯಾಹೀರ ಬಹದ್ದೂರ ಬಂಡಿಯ ಯಮನೂರಸ್ವಾಮಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ಸಲಾಮು ಎಂದು ನೆನೆದಿರುತ್ತಾನೆ.

ಕುಂತಿರಿ ಅಸಲಾ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಲ್ಲಾ ।
ಪಂಡಿತರಿಗೆನಮ್ಮ ಸಲಾಮು ಮೊದಲಾ ।
ಸಲಾಮು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ । ತೋಡಿ ನೀನು ಹಾಡಬೇಕಾ ।
ಸುಳ್ಳು, ಸುಳ್ಳು ಯಾಕ । ವಾದಿ ಹಗಲೆಲ್ಲ ।
ನಾಡಿನ ಮೇಲಾಸರ್ವ ಶ್ಯಾಹೀರಗೆಲ್ಲಾ ।
ಹಾಕೀನಿ ಕುದ್ರಿಮೋತಿ ಶ್ಯಾಹೀರಾ ನಾನೊಂದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಸವಾಲ ।

ಈ ಮೊಹರಂ ಪದವು ಒಂದು ಸವಾಲ್ ಪದವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಮೊಹರಂ ಪದದ ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಸಲಾಮು ಹೇಳುವ ಕಲೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಹಾಡಿನ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಬುದ್ದಿವಂತರೆಂದು, ಪಂಡಿತರೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಔದಾರ್ಯ ಹಾಡುಗಾರರಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಸಲಾ ಬುದ್ದಿವಂತರಿಗೆ, ಪಂಡಿತರಿಗೆ, ಸಲಾಮು ಹೇಳಿ ಶ್ಯಾಹೀರರು ಪರಸ್ಪರ ಸವಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.

ಮೊದಲು ಸಭೆಗೆ ನಾ ಬಂದೆ ಕರಜೋಡಿಸಿ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಮು ।
ಹತ್ತು ದೈವದೊಳಗೆ ಮೇಲಾಗಿ ಸಾರುವೆ । ಶರಣರ ಲೀಲಾ ।
ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದ ಗುರುವಿಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಮು ।

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಎಂದಿನ ಪರಂಪರೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಹತ್ತು ದೈವದೊಳಗೆ ಶರಣರ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಸಾರುವ ಅಥವಾ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶರಣರ ಲೀಲೆಗಳನ್ನ ಸಾರುತ್ತಾ ಅವರ ಕೃಪೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಚತುರತೆ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ಸ್ಮರಿಸುವೆ ನಾನುಸಾಕ್ಷಾತ ಶಿವನೆ, ಸಲಾಂ ।
ನೀ ಸಲುವುವ ದಾತ, ಮುದ್ದಾಮ ಸಲಾಂ ।
ನಿನ್ನ ನಾಮವು, ನೇಮವು ನವಿನೂತನ ।
ನನ್ನ ಕಾಮಕ್ರೋದವು ಕಳಿ ಬೇಗ ।
ನಮಿಸುವೆ ನಿನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಾನು ಶರಣೋ ದಿನಾದಿನ ।

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಲಾಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಾರನು ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೇ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಲುವವನೇ, ನಿನಗೆ ಮಾಡುವೆನು ಮುದ್ದಾಂ ಸಲಾಂ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದುವರಿದು ನಿನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ನೆನೆಯುವದರ ಮೂಲಕ, ನಡೆ, ನುಡಿ - ನೇಮಾಚರಣೆ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವದರ ಮೂಲಕ ನಾನು ಪಾವನವಾಗುತ್ತೇನೆಂದು, ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕಾಮಕ್ರೋಧವನ್ನು ಕಳಿಯಬೇಕು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ದಿನಾಲು ನಮಿಸುವೆನೆಂಬ ದೀನ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಇದೇ ಮೊಹರಂ ಪದ ಮುಂದುವರಿದು,

ಪೈಗಂಬರರಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಂ ।
ಮೌಲಾಲಿ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಂ ।
ಮಹಿಮಾದ ಬೀಬಿ ಪಾತೀಮಾಗೆ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಂ ।
ಮಹಾಭಕ್ತಿಲೇ ಶಕ್ತಿಲೇ ಸಾರುವೆನು ।
ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವ ಪಡೆವೆ ದಿನಾದಿನಾ ।
ಬೇಡ್ವೆ ಬೇಗ ನಾ, ಮಾಡ್ವೆ ಆತ್ಮದೊಳಗೆ ನನ್ನ ಸಲಾಂ ।
ಹಸನ ಹುಸೇನ ಶರಣರಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಹರುಷದಿಂದ ಸಲಾಮು ।
ಸಯ್ಯದ ಹುಸೇನ ಗುರುವಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ಸಲಾಂ, ನೇಮದಿ ಮಾಡುವೆ ದಿನ ।
ದೇವಾ ಕಾಯೋ ನೀನಾ, ಸಾರುವೆ ಸ್ವಾಮಿ ಶಿವನೇ ಸಲಾಂ ಶಿವನೇ ಸಲಾಂ ।

ಮುಂದುವರಿದ ಈ ಸಲಾಂ ಪದದಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಾರನು ಮೌಲಾಲಿ ಶರಣರಿಗೆ, ಬೀಬಿ ಪಾತೀಮಾಳಿಗೆ, ಹಸನ್-ಹುಸೇನ ಶರಣರಿಗೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಶಿವನಿಗೆ ಸಲಾಮ್, ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮೆ ಜಗದೊಳು ಸಾರಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವೆನೆಂದು ನಿನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುವೆನೆಂದು ನನ್ನಾತ್ಮದೊಳಗೆ ನಿಮಗೆ ಸಲಾಮ್ ಎಂದು ವಿನಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶಿವ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದೇ ಸಹೃದಯರಾದ ನಾವುಗಳು ಶಿವ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ ಅವರೀರ್ವರು ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಭಾವೈಕ್ಯತೆ ಭಾವನೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರು ಭಾಗವಹಿಸುವರು. ಆದಕಾರಣ ಶಿವ ಅಂದರೆ ಅಲ್ಲಾ, ಅಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಶಿವ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಈ ಮೊದಲಾದ ಸಲಾಂ ಪದಗಳು ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಸಲಾಮ್ ಪದಗಳು ಅಲ್ಲದೇ ಇತರೇ ಸಲಾಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ ಪಂತರ ಮುಂದ । ಶಾಸ್ತ್ರ ತಗದೀನಿ ಒಂದ । ಕೇಳಿರಿ ಧ್ಯಾನಕ ಚಂದ ಜನರೆಲ್ಲ, ಚಿತ್ತಿಟ್ಟ ಕೇಳಿರಿ ದೈವಾ । ಗುರು ಸಾಂಬಗ ಮಾಡುವೆ ಶರಣಾ, ಸಲಾಮ್ ತಗೊಳ್ಳಿ ದೈವವೆಲ್ಲಾ । ಈ ಮೊದಲಾದ ಸಲಾಂ ಪದಗಳು ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳಾದ ಯಾವುದೇ ಪದಗಳ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಲಾಮ್ ಪದಗಳಿರುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫ :
ಸಮಾರೋಪ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫ : ಸಮಾರೋಪ

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇರುಗಳು ಇತಿಹಾಸದ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಾಯಿಬೇರು ಎನಿಸಿದ ಜಾನಪದದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಎಂದೂ ಮರೆಯದ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಗೀತ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೀಗಿ ಪದಗಳು, ಹಂತಿ ಪದಗಳು, ಗರತಿಯ ಹಾಡುಗಳು, ಡಪ್ಪಿನಾಟ, ಲಾವಣಿಗಳು, ಪುಗಡಿ ಹಾಡು, ಲಂಬಾಣಿ ಹಾಡುಗಳು, ಚೌಡಿಕೆಗಳು, ಕೊರವಂಜಿ ಹಾಡುಗಳು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳೂ ಸಹ ಪ್ರಮುಖವಾದುವುಗಳು. ರಿವಾಯತ್ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುವ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಮೂಲಾಗ್ರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿವೆ. ಶುದ್ಧ ಜನಪದರ ದೈನಂದಿನ ಶೈಲಿಯ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ರಾಗಬದ್ಧವಾಗಿ ಹಾಡುವಿಕೆ, ಹಾಡಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಸವಾಲು ತೋರುವ ರೀತಿ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಥನವನ್ನು ನೈಜ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವಿಕೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದದ ವಿಶಿಷ್ಠತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕೇವಲ ಒಂದು ಜಾತಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದ, ಒಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಹಾಡುಗಳಾಗಿರದೇ ಸರ್ವರಿಗೂ, ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ವೈಚಾರಿಕತೆ, ಮಹತ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುವ ಹಾಡುಗಳಾಗಿವೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಇಸ್ಲಾಮಿ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ತಿಂಗಳಾಗಿದೆ. ಹಜರತ ಮಹಮ್ಮದ ಪೈಗಂಬರರು ಇದೇ ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳ ಹತ್ತರಂದು ಹುತಾತ್ಮರಾದ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಶೋಕಮೂಲವಾದ ಈ ಹಬ್ಬವೇ ಮೊಹರಂ. ಕರ್ಬಲಾ ಕಾಳಗದ ವೃತ್ತಾಂತವೇ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ.

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ ಅನೇಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ರಂಗು ರಂಗಿನ ಕಾಗದಗಳಿಂದ ತಾಜಿಯಾ ತಯಾರಿಕೆ, ಹುಲಿವೇಷ, ಅಚ್ಚಳ್ಳಿ-ಪಿಚ್ಚಳ್ಳಿ, ಕೋಲಾಟ, ಹಲಿಗೆ, ಹೆಜ್ಜೆ ಮೇಳಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಿತ್ರಣ, ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಅನೇಕ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಅನುಭವಧಾರೆಯನ್ನು ಸರಳ, ನೈಜ, ಜಾನಪದದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ ಮೂಲತಃ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಹಬ್ಬವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದೊಂದು ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಜನಾಂಗದವರು ಕೂಡಿ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಉತ್ಸವವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ದರ್ಗಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉರುಸು, ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉರುಸು, ಜಾತ್ರೆಗಳ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಈಡೇರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಜನರ

ಆಸಕ್ತಿಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ವಿಷಾದನೀಯ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಈಗೀಗ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೆವ್ವ ಭೂತ ಬಿಡಿಸುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಹಿಂಸೆ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತರ ಶೋಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಆಧುನಿಕ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಅದೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಕೋಮುಗಲಭೆ, ಮತೀಯ ಭಾವನೆಗಳು, ಮತಾಂಧತೆಯ ಗಲಾಟೆಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಇಂತಹ ಉರುಸು, ಜಾತ್ರೆ, ಹಬ್ಬಗಳು ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವ, ಜನರಲ್ಲಿ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.

ಇಂತಹ ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಾನಪದ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕಥನಗೀತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಕ್ರಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಚಾಲ (ಪಲ್ಲವಿ) ಹಾಗೂ ಏರು (ನುಡಿ) ಎಂಬ ಎರಡು ಘಟಕಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ರಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ಆರಂಭ, ಕಥಾ ಪ್ರಸಂಗ, ಮುಕ್ತಾಯ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ವಿಷಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಕೇವಲ ಕರ್ಬಲಾ ಕದನದ ದುರಂತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಫಿ ಸಂತರ ಕಥಾನಕಗಳು, ಪವಾಡ ಸದೃಶ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸುವ, ಚಿರಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ.

ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕೇವಲ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಪದಗಳೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಜನರಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಇಸ್ಲಾಮೇತರ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇಸ್ಲಾಮೇತರ ಧರ್ಮಗಳೂ ಸಹ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಗಾಢಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಭಾವವೂ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ನಾವು ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ಲಿಂಗ, ಶಂಕರ ಭವಸಾಗರ, ಹರಿ, ಸದ್ಗುರು, ಶ್ರೀಹರಿ, ಮಹಾದೇವ, ಪರಮೇಶ್ವರ, ನಿರಂಜನ, ಅನುಭಾವ, ಕಾಲಜ್ಞಾನ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಅನೇಕ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದರ್ಶಿ ಹಾಗೂ ಶರಣರ ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮಗಳು ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಮತೀಯ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕೇವಲ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೇ ಇಡೀ ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಲ್ಲ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು, ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಭಾಷೆ ಸರಳ ಹಾಗೂ ಸಹಜವಾದದ್ದು. ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದದ್ದೂ ಹೌದು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸುಂದರ ಅಲಂಕಾರಗಳು, ರಗಳೆ ಬಂಧವನ್ನು ಹೋಲುವ ಪದಗಳು, ಪ್ರಾಸಾನ್ವಿತ ವರ್ಣನೆಗಳು ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಡುಗಳು, ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಕಥಾನಕ ಹಾಡುಗಳು, ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಹಾಡುಗಳು, ಸಲಾಮ್ ಪದಗಳು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳ ಹಾಡುಗಳು, ಚರಿತ್ರಾರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಾಡುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ನಂಬಿಕೆಯ ಆಧಾರದ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಸಾರುವ ಹಾಡುಗಳೂ ಇವೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ಕೇವಲ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ, ಆಚರಣೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಹಾಡುಗಳಾಗಿರದೇ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಹಾಡುಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ವರದಕ್ಷಿಣೆ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹದಂತಹ ಸಮಾಜದ ದುಷ್ಟ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಹಾಡುಗಳು, ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾರುವ ಹಾಡುಗಳು, ಮತೀಯ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಹಾಡುಗಳು, ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದ ತ್ಯಾಗ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಹಾಗೂ ಪರೋಪಕಾರಿ ಭಾವನೆಯಂತಹ ನೈಜ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉಪಯುಕ್ತ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಮೊಹರಂ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕಾಗಲಿ, ಅನುಕಾರಣೆಗಾಗಲೀ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಭಾಷೆ ನೇರ ಮತ್ತು ಸರಳವಾಗಿದೆ ನೇರವಾಗಿ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಜನಪದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತಹ ನೈಜತೆಯನ್ನು ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಮುಖ್ಯಕೇಂದ್ರವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಜನರು ಆಡುವ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಉರ್ದು, ಮರಾಠಿ, ಅರಬ್ಬಿ, ಪರ್ಷಿಯನ್ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಾಗದೇ, ಬಹು ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಪದಗಳ ಸ್ವೀಕೃತಿಯೂ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸದೊಂದಿಗ ಪದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಪದಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಲನಶೀಲತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಥೆ, ಪುರಾಣ, ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ತಿಳಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಸಂಸಾರದ ಸುಖ, ದುಃಖ, ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳು, ರೂಢಿ, ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಹಳ್ಳಿಯ ಸರಳ, ನೈಜ, ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನದ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತಹ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಜನರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅಂದು ಪ್ರಸ್ತುತವಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು, ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಾವು ಓದಿದ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ, ಸಂಸಾರದ ಬಗ್ಗೆ, ಕೆಲಸ, ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಬಡವರು, ಸಿರಿವಂತರು, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಪುರುಷರು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ದಾಸರ, ಶರಣರ ಪದಗಳಿಗೂ ಹೋಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ

ಶೋಕಸ್ಥಾಯಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುವ ಗಂಭೀರ ಧಾಟಿಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಲಾಗಿರುವ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಗಳಾಗಿವೆ.

ಇಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ''ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು - ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ'' ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಿರು ಪ್ರಬಂಧ ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ''ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ'' ಇದರಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದ್-ಕರ್ನಾಟಕವು ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಾಜರುಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹದಿಮೂರು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಹೈ.ಕ. ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಮಾದರಿಯ ಗಜಲ್ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಉರ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಉರ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ನಮ್ಮ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾತಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ''ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ, ಹಿನ್ನೆಲೆ''. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳ ನಾಡು ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲದೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗ, ನೂತನ ಶಿಲಾಯುಗ, ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತದ ಮೊದಲಾದ ಕುರುಹುಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆ. ವಿವಿಧ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಕೊಪ್ಪಳವು ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪಳದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವಾದ ''ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳಗಳು'' ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಪ್ಪಳ, ಯಲಬುರ್ಗಾ, ಗಂಗಾವತಿ, ಕುಷ್ಟಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಸ್ಥಳಗಳು, ಅವುಗಳ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆ, ಮಹತ್ವ ಆಚರಿಸುವ ವಿಧಾನ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಕರ್ಬಲಾ ಕಾಳಗದ ವೃತ್ತಾಂತ ಮತ್ತು ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ, ಹಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ, ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಕುದರಿಮೋತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿದ್ದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ''ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು'' ಇದರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳಾದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಡುಗಳು, ಕಥಾನಕದ ಹಾಡುಗಳು, ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಹಾಡುಗಳು, ಸಲಾಮ್ ಪದಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಬಹುಮುಖಿ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಐದನೆಯ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ''ಸಮಾರೋಪ''ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಸಮಾರೋಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿ, ದೈವ ಪರಂಪರೆ, ಪವಾಡ ಸಾದೃಶ್ಯತೆ, ಚರಿತ್ರೆ, ಕಥೆ, ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು ಜನರ ಜೀವನಾಡಿಯಂತಿದ್ದು ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ವಿಪರೀತ ಹಾವಳಿ, ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ, ಒತ್ತಡದ ಜೀವನ, ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಬದುಕು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್, ಮೊಬೈಲ್ ಹಾವಳಿ, ಜಾಗತೀಕರಣದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ವಿರಳವಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಜಾನಪದ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿರುವ ಮೊಹರಂ ಪದ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಅಗತ್ಯತೆ ಒದಗಿದ್ದು ಆ ದೃಷ್ಠಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಹೈದರಾಬಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಾಲ್ಕು ತಾಲೂಕುಗಳು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಮತ್ತು ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಂತೆ ಅನೇಕ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯ ಸ್ಥಳಗಳು, ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಬಗ್ಗೆ, ಮೊಹರಂ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ವಿವರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕಿರು ಪ್ರಬಂಧ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಅನುಬಂಧ

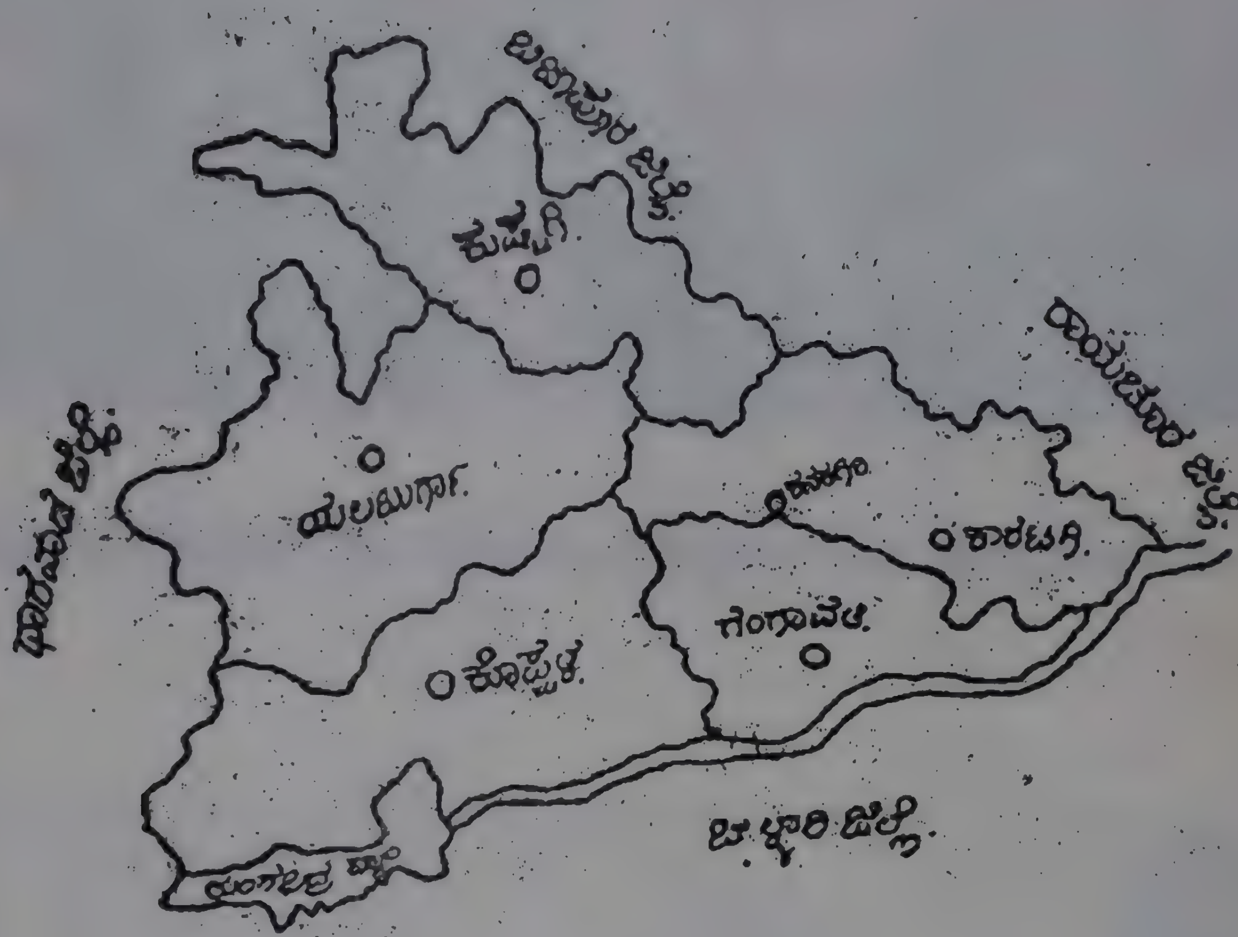
೧) ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಕ್ಷೆ

೨) ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳು

೩) ವಕ್ತೃಗಳ ಪರಿಚಯ

೪) ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಕ್ಷೆ

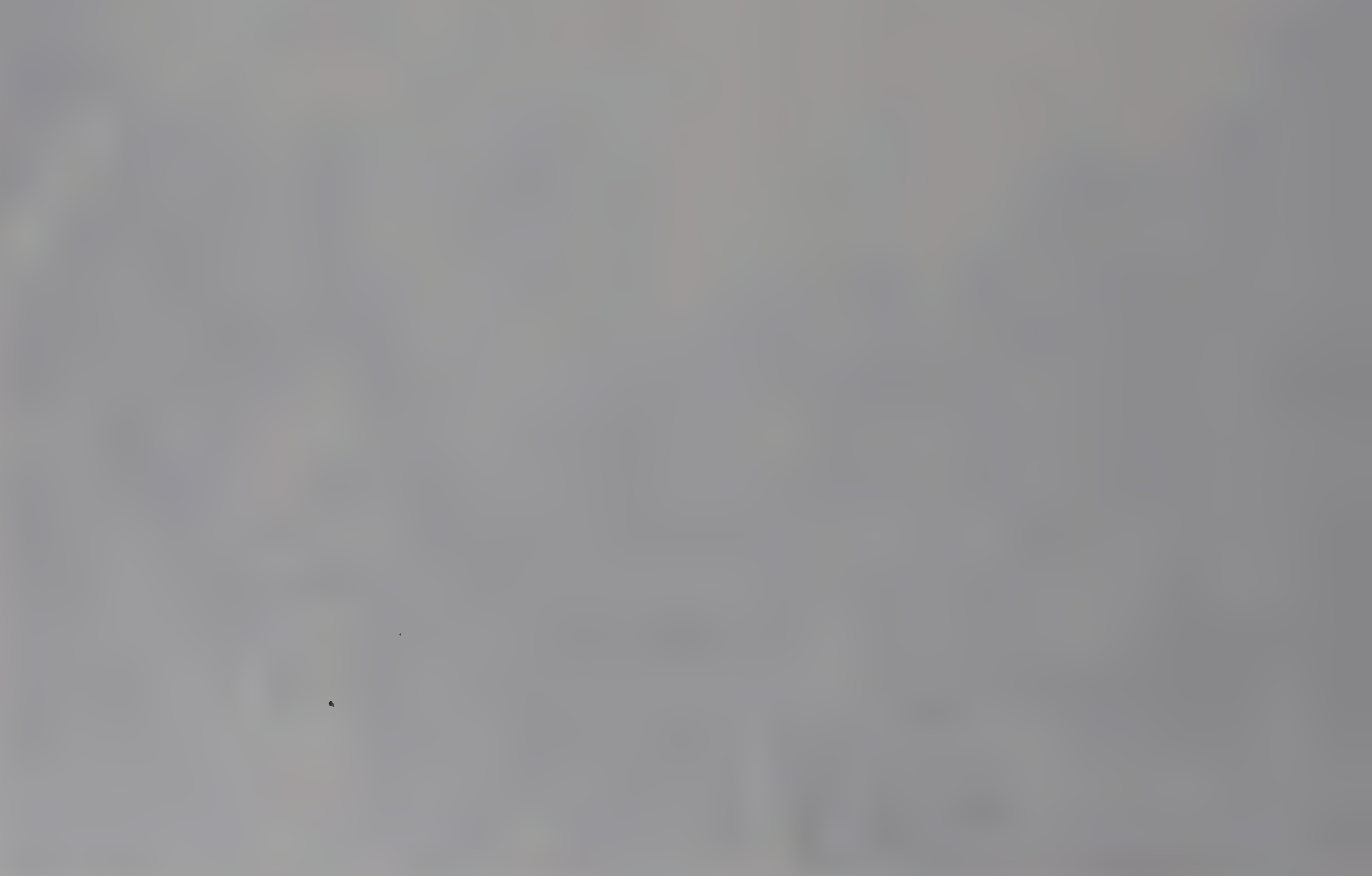

ಕೊಪ್ಪಳದ ತೇದ್ದಿನಕೇರಿ ಮಸೀದಿಯ ಕೈಲಾಸಪತಿ ಹಲ್ಯಾ[ದೇವರು]

ಹರಂ ನಂತರದದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಕೌಡಿಪೀರಾ ಹಲ್ಯಾ[ದೇವರು]ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ
ಕಾಳಿದಾಸ ನಗರದ ಮುದಗಲ್ ದೇವರು

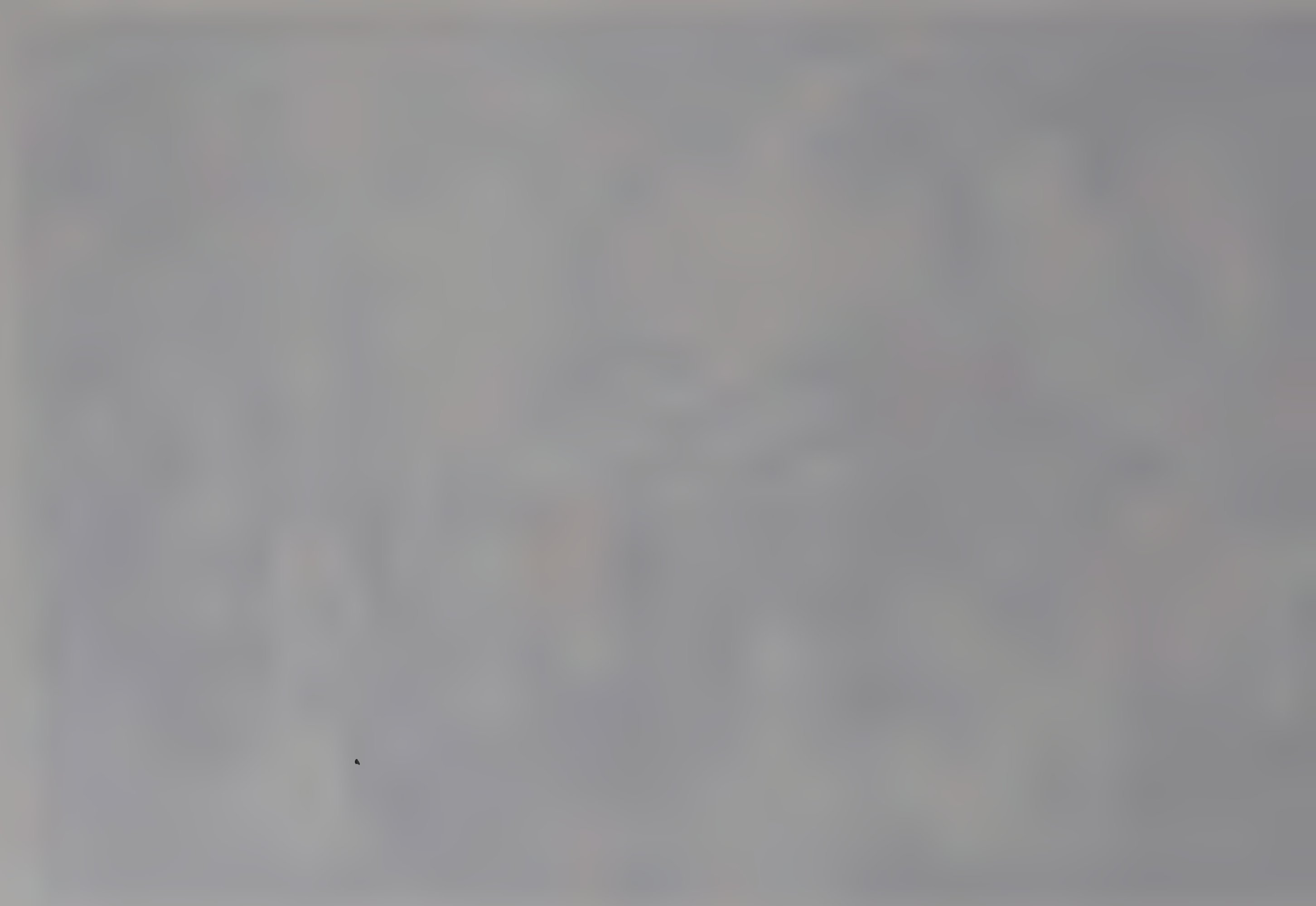

ರೋಗನಿವಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಅನಿಷ್ಟತೆ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ,ಕೈಲಾಸಪತಿ ದಾಟುತ್ತಿರುವದು.

ಕೊಪ್ಪಳದ ಪ್ರಮುಖ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಜಾ[ದೇವರು]ಗಳನ್ನು ಮೆರೆಸುತ್ತಿರುವದು.

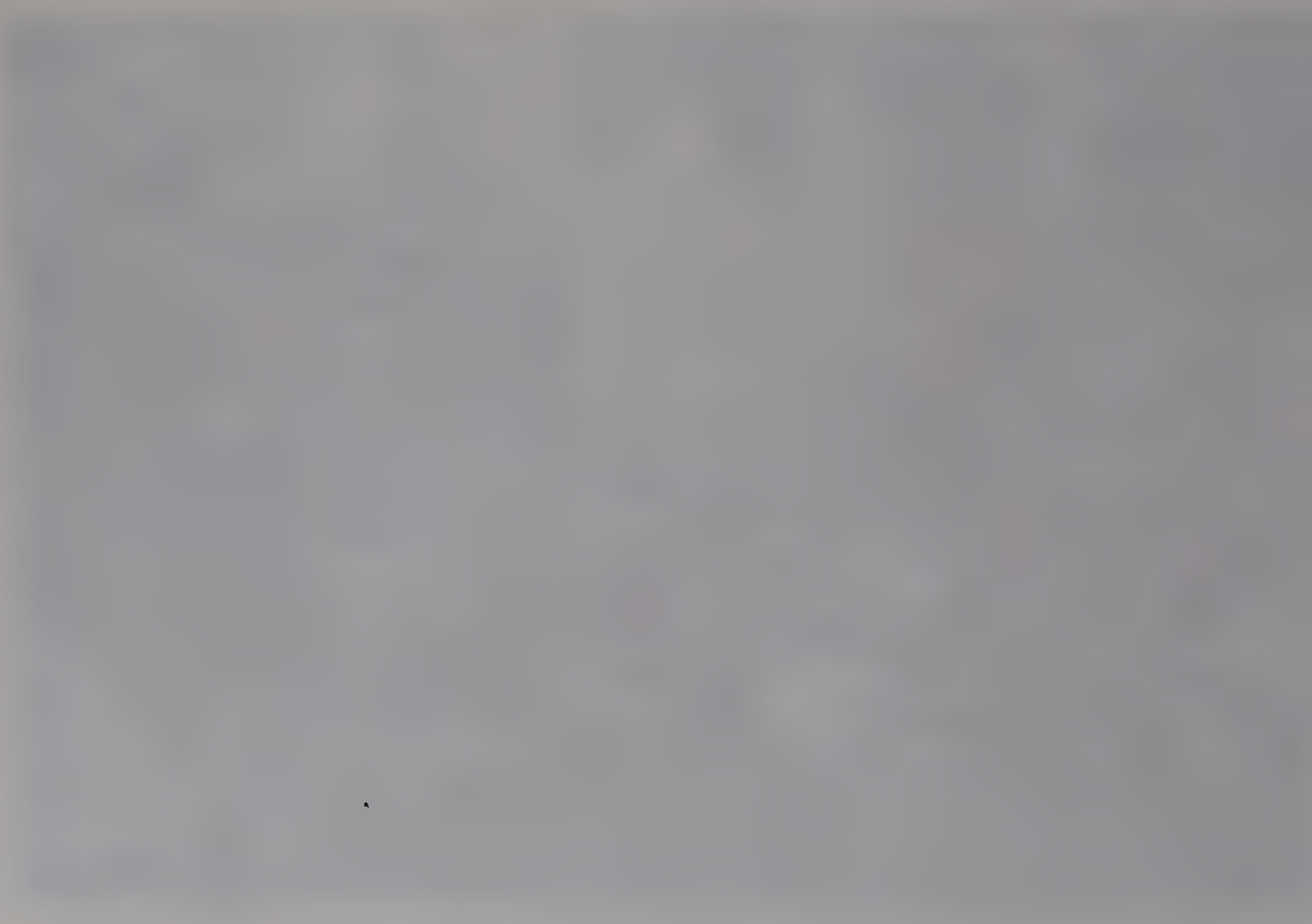

ಮೊಹರಂ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾಂಧವರು ಶರಭತ ಹಾಗೂ ಮಾದಲಿ
ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ದೇವರಿಗೆ
ಅರ್ಪಿಸಲು ಕುಂಬಾರರು ತಯಾರಿಸಿದ ಮಣ್ಣಿನ ಕುಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ದರ್ಗಾವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಅಂಗವಾಗಿ ಹಾಲು ಶರಭತ ವಿತರಿಸುವರು.

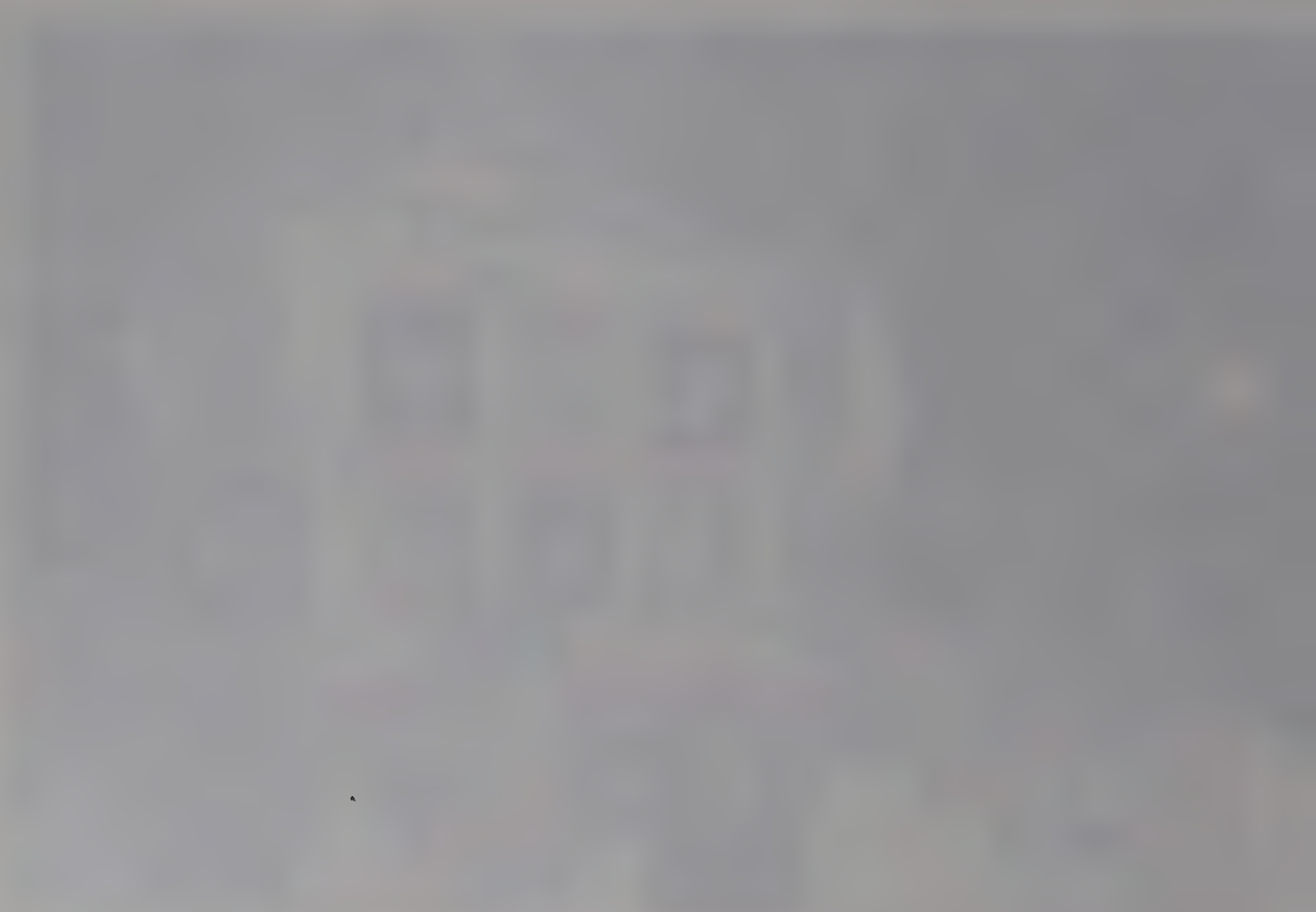

ಬಿಸರಳ್ಳಿಯ ದರ್ಗಾವೊಂದರ ಅಲಾಯಿ ಕುಣಿಯ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾ[ದೇವರನ್ನು]
ಹೊತ್ತು ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಮುಜಾವರರು.

ಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗೊಂಬೆ ರೂಪದ ಅಲ್ಲಾಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕುದರಿಮೋತಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಜರತ ಹುಸೇನಿ ಅಲಂ ದದಾದೆ ಹಲ್ಯಾ[ದೇವರು].

ರಿಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಭಕ್ತರು ಹುಲಿವೇಷ ಹಾಕಿ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವದು.

ಕುದರಿ ಮೋತಿಯ ಮೊಹರಂ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನತೆ.

ಕುದರಿಮೋತಿ ಮೊಹರಂ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳುಸಹ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ತ್ತಲ್‌ರಾತ್ರಿಯ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳದ ಪಿರಸಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಠದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪಲ್ಯಾ[ದೇವರು]ಗಳ
ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಠದ ಶ್ರೀಗಳು ಉಪವಾಸ ಮಲಗಿ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವಾ ಕಾರಣಿಕ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ವಕ್ತೃಗಳ ಪರಿಚಯ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಕ್ತೃಗಳ ಹೆಸರು	ವಯಸ್ಸು	ಶಿಕ್ಷಣ	ಉದ್ಯೋಗ	ಊರು
೧)	ಬಾಬುಸಾಬ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ	೭೬	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಬಹಾದ್ದೂರ ಬಂಡಿ
೨)	ಮಾಬುಸಾಬ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ	೭೦	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಬಹದ್ದೂರ ಬಂಡಿ
೩)	ಅಬ್ದುಲ್ ರವುಫ್ ಕಿಲ್ಲೆದಾರ	೪೨	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ಸಮಾಜಸೇವೆ	ಬಹದ್ದೂರ ಬಂಡಿ
೪)	ಇಬ್ರಾಹಿಂಸಾಬ	೬೦	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ	ಮುಜಾವರ್	ಬಹಾದ್ದೂರ ಬಂಡಿ
೫)	ಮರಿಯಪ್ಪ ಹರಿಜನ	೫೫	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಬಹಾದ್ದೂರ ಬಂಡಿ
೬)	ಸಂಗಣ್ಣ ಭೂತಣ್ಣನವರ	೫೨	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ಕಾರ್ಮಿಕ	ಚಿಕ್ಕ ಸಿಂದೋಗಿ
೭)	ಕನಕಪ್ಪ ನಾಯಕ	೪೨	ಪದವಿ	ಪೋಲೀಸ್	ಚಿಕ್ಕ ಸಿಂದೋಗಿ
೮)	ದೂದಪೀರಾ ಮೂಲಿಮನಿ	೫೨	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಚಿಕ್ಕ ಸಿಂದೋಗಿ
೯)	ಕನಕಪ್ಪ ಕೆ.ಎನ್.	೪೫	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಚಿಕ್ಕ ಸಿಂದೋಗಿ
೧೦)	ರಾಮಣ್ಣ ಮಡಿವಾಳರ	೪೨	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಚಿಕ್ಕ ಸಿಂದೋಗಿ
೧೧)	ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ಣ ದೊಡ್ಡಮನಿ	೪೦	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಕುದರಿಮೋತಿ
೧೨)	ಸುಖಮುನಿಯಪ್ಪ	೨೦	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಕುದರಿಮೋತಿ
೧೩)	ಸಿಗ್ಗಳ್ಳಿ ಮಂಜುನಾಥ	೩೦	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಕುದರಿಮೋತಿ
೧೪)	ಶಿವಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮನಿ	೪೦	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಕುದರಿಮೋತಿ
೧೫)	ಹುಸೇನ್ ಮಕಾನ್‌ದಾರ	೨೦	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಕುದರಿಮೋತಿ
೧೬)	ಗೌಸುಸಾಬ	೩೫	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಕುದರಿಮೋತಿ
೧೭)	ಮಹ್ಮದಸಾಬ ಗೊಂಡಬಾಳ	೫೦	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಕುಟುಗನಹಳ್ಳಿ
೧೮)	ಕಾಳಪ್ಪ ಮುತಗೋರ	೨೦	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ	ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ	ಕುಟುಗನಹಳ್ಳಿ
೧೯)	ಚಂದ್ರಶೇಖರ	೨೦	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ	ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ	ಕುಟುಗನಹಳ್ಳಿ
೨೦)	ಅಕ್ಬರ್ ಸಿ. ಕಾಲಿಮಿರ್ಚಿ	೪೦	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ಫಾರ್ಮಸಿ	ಮಂಗಳೂರು
೨೧)	ರಜಾಕ್‌ಸಾಬ ಬಿಸನಳ್ಳಿ	೭೦	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ	ರೈತ	ಬಿಸನಳ್ಳಿ
೨೨)	ಲಾಲ್‌ಸಾಬ ಕುದರಿಮೋತಿ	೫೫	ಅಕ್ಷರಸ್ಥ	ಸಮಾಜಸೇವೆ	ಕೊಪ್ಪಳ

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು	ಲೇಖಕರು/ಪ್ರಕಾಶಕರು/ಮುದ್ರಣದ ವರ್ಷ
೧)	ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ	ಸಂ : ಎಚ್.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬೆಟ್ಟದೂರು ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿ 62 ನೆಯ ಅ.ಭಾ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಕೊಪ್ಪಳ - ೧೯೯೨
೨)	ಕೊಪ್ಪಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ	ಬಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ ಹರಿಹರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕೊಪ್ಪಳ - ೧೯೯೮
೩)	ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ	ಸಂ. : ಪ್ರೊ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬೆಟ್ಟದೂರು ಎಚ್. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ ಬೆಳ್ಳಿಬೆಳಕು ಮಾಲೆ, ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ ಸಂಪುಟ ಗು.ವಿ.ಗು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ - ೨೦೦೫
೪)	ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಸ್ಲಿಂ ಜಾನಪದ	ಡಾ. ಷಹಸೀನಾ ಬೇಗಂ ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೨೦೦೦
೫)	ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿ-ದೃಷ್ಟಿ	ಹಸನಬಿ ಬೀಳಗಿ ಸಾಯಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ - ೨೦೦೦

೬) ಸೂಫಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ — ಮೂಲ : ಸೇತುಮಾಧವರಾವ್ ಪಗಡಿ
ಅನುವಾದ: ವಿಠಲ್‌ರಾವ್ ಗಾಯಕ್ವಾಡ್
ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ,
ಬೆಂಗಳೂರು - ೨೦೦೪

೭) ಇಸ್ಲಾಮ್ ಧರ್ಮ — ಸಯ್ಯದ್ ಅಬುಲ್ ಆಲಾ ಮೌದೂದಿ
ಶಾಂತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು - ೧೯೯೩

೮) ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಪ್ರಜ್ಞೆ — ಲೇಖಕರು : ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ದಂಡೆ
ಪ್ರಕಾಶನ : ಗು.ವಿ.ಗು. - ೧೯೯೩

೯) ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ — ಲೇಖಕರು : ದೇ.ಜ.ಗೌ.
ಪ್ರಕಾಶನ : ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಮೂರನೇ ಮುದ್ರಣ, - ೨೦೦೧

೧೦) ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು — ಡಾ. ದಸ್ತಗೀರ್ ಅಲ್ಲೀಬಾಯಿ
ಪ್ರಕಾಶನ : ಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ
ಬೆಂಗಳೂರು, - ೧೯೮೪

೧೧) ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು — ಡಾ. ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ
ಪ್ರಕಾಶನ : ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ. - ೧೯೮೩

೧೨) ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೂಫಿಗಳು — ಡಾ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ
ಪ್ರಕಾಶನ : ಹಂಪಿ ವಿ.ವಿ. - ೧೯೯೮

೧೩) ಜಾನಪದ ಕೈಪಿಡಿ
ಎಚ್.ಜಿ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ
ಪ್ರಕಾಶನ : ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಬೆಂಗಳೂರು, - ೧೯೯೭

೧೪) ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳು .. ?
ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ಸಈದ್
ಶಾಂತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು - ೧೯೯೩

೧೫) ಇಸ್ಲಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ
ಮೂಲ : ಪ್ರೊ. ಮಹಮ್ಮದ್ ಅಬ್ಬಾಸ್ ಷೂಸ್ತ್ರಿ
ಅನುವಾದ : ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ.
ಪ್ರಕಾಶನ : ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ., - ೧೯೪೮

೧೬) ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳು
ಸಂ. ತೇಜಸ್ವಿ ಕಟ್ಟಿಮನಿ
ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಬೆಂಗಳೂರು, - ೧೯೮೨

೧೭) ರಿವಾಯತ್‌ಗಳು
ಸಂ. ಪ್ರೊ. ಶ್ರೀಮತಿ ಎಚ್.ಎಂ. ಬೀಳಗಿ
ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಬೆಂಗಳೂರು, - ೧೯೮೨

೧೮) ವಿಮೋಚನೆ
ಸಂ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬೆಟ್ಟದೂರು,
ಎಚ್.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ,
ಗವಿಸಿದ್ಧ ಎನ್. ಬಳ್ಳಾರಿ
ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಜಿಲ್ಲಾದಲಿತ ಕೊಪ್ಪಳ
೧೯೯೯

೧೯)	ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪ	ಡಾ. ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕ ಇ-ವಿ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ೧೯೭೧
೨೦)	ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು	ಡಾ. ಜಿ.ಶಂ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ., - ೧೯೭೦
೨೧)	ಜಾನಪದ ವೈವಿಧ್ಯ	ಡಾ. ಎಂ. ಭೈರೇಗೌಡ ಶಕ್ತಿ ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು, - ೧೯೯೯